

Hvert år benytter omlag
48 millioner
passasjerer Avinors flyplasser

Avinor har ansvaret for omkring
730 000
flybevegelser per år

Det er omlag
3300 ansatte
i selskapet

Det foretas omlag
400 000
pasientreiser med rutefly hvert år

100 000 tonn
fersk norsk laks flys til fjerne
himmelstrøk hvert år

Avinor er et selvfinansiert
aksjeselskap

4	Konsernsjefens innledning
6	Høydepunkter 2013
8	Årsberetningen 2013
22	Eierstyring og selskapsledelse
29	Hovedtall Avinor konsern
30	Resultatregnskap
31	Utvidet resultatregnskap
32	Balanse
34	Oppstilling over endringer i egenkapital
36	Kontantstrømoppstilling
37	Noter til regnskapet
77	Erklæring fra styret og daglig leder
78	Revisors beretning

GODT FUNDAMENT FOR VIDERE VEKST

Avinor har siden selskapet ble etablert i 2003 løst sitt samfunnsoppdrag innenfor de rammene som har vært gitt. I 2013 markerte selskapet en tydelig dreining mot et mer kundeorientert, samspilt og effektivt konsern. Samfunnsoppdraget vi er stolte av å utføre, er en balanse mellom høy sikkerhet, god inntektsgenerering og størst mulig tilfredshet blant våre kunder; passasjerene og flyselskapene. Selskapet samler seg rundt en felles forståelse av hvem vi er og hvordan vi skal fremstå og opptre som konsern. Det er ro i selskapet, og dialogen mellom ledelsen og tillitsvalgte er preget av gjensidig tillit. Jeg opplever at det er godt fundament for videreutvikling av konsernet.

Over 48 millioner passasjerer reiste til og fra Avinors lufthavner i 2013. I 2014 vil vi trolig passere 50 millioner. Driftsinntektene var på nesten 10 milliarder kroner. Resultatet etter skatt er på 891 millioner kroner, mot 855 millioner i 2012. Dette er gode tall, som reflekterer den økonomiske situasjonen i Norge og et godt luftfartstilbud over hele landet. 2013 var også preget av en stabil driftssituasjon på tross av en høst med krevende værforhold.

Trafikktallene er en god illustrasjon på de kapasitets- og investeringsutfordringene Avinor står overfor. Ved Oslo Lufthavn passerte nesten 23 millioner passasjerer gjennom terminalen i 2013. Landets hovedflyplass bygges nå ut for 14 milliarder kroner, slik at den fra og med 2017 vil kunne håndtere rundt 30 millioner passasjerer. De siste årene har Avinor også investert betydelige summer i basiselementene en god infrastruktur er avhengig av – blant annet utvidede sikkerhets- og lysområder på lufthavnene og nye systemer for trafikkregulering i luftrommet. Framover vil oppmerksomheten være rettet mot å investere i kapasitetsøkende tiltak som møter behovene til kunder og samfunn. I Nasjonal transportplan for perioden 2014-2023 legger Avinor opp til investeringer i størrelsesorden 24 milliarder kroner over hele landet. Med tanke på hva dette betyr for sysselsetting, næringsutvikling og befolkning fra

sør til nord, er Avinor å betrakte som en nasjonal hjørnesteinsbedrift.

Samtidig bidrar konkurransen mellom flyselskapene og den globale finanskrisen til tøffe rammevilkår for aktører som er presset på marginer. Flyselskapene gjennomfører smertefulle omstillinger for å møte nye krav til kostnadseffektivitet. Avinor er en del av denne virkeligheten. Det stilles forventninger til oss - fra både kunder og myndigheter - om å levere tjenester av høy kvalitet til en konkurransedyktig pris. Det tar vi på alvor. Vi skal være med på å forme den fremtiden vi ønsker å være en del av – ikke vente og se hva som skjer.

2014 vil bli et nytt år i endringens tegn. Vi er i gang med å gjøre organisatoriske tilpasninger, som danner grunnlag for raskere beslutningsprosesser og mindre byråkrati. Vi skal forenkle rapporteringsregimer der dette er hensiktsmessig og identifiserer fortløpende områder der vi kan levere bedre produkter - eller gjøre ting mer effektivt. Når Avinor lover at vi skal bli mer kundeorienterte, ja så må det synes i alle ledd.

Og synes gjør det at vi tilbyr rimeligere luftrom enn våre nærmeste naboer i Skandinavia, Sverige og Danmark. Resultatet er en vekst i transatlantiske flygninger gjennom norsk luftrom. Synes gjør det også at de reisende ved våre lufthavner blir tilbudt en stadig mer sømløs reise, der de kan benytte seg av selvbetjent bagdrop, selvbetjent boarding og stadig mer kundetilpassede digitale flater (Avinor.no). Her er Avinor tungt inne i innovasjonsprosesser og tar ofte mye av kostnadene knyttet til ide- og konseptutvikling. Vi har også satt i gang et større moderniseringsprogram som omfatter alle virksomhetsområder i selskapet. I løpet av året vil også flysikringstjenesten bli skilt ut som et eget heleid datterselskap i Avinor-konsernet. De organisatoriske endringene vil tilføre selskapet kraft og fleksibilitet for å møte det nye konkurranseregimet som er i ferd med å utvikle seg i Europa.

Dag Falk-Petersen
Konsernsjef

“

Når Avinor lover at vi skal bli mer kundeorienterte, ja så må det synes i alle ledd.

HØYDEPUNKTER 2013

JANUAR

Flyvær for 43 millioner kroner
met.no får oppdraget fra Avinor om å levere meteorologiske tjenester de neste to årene. Avtalen som blir inngått, har en verdi på 43 millioner kroner.

Ny miljørapport til Klif

Den andre samlingen med rapporter om forurenset grunn overleveres Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif). Rapportene er basert på en kartlegging av 42 av Avinors 46 lufthavner.

FEBRUAR

Ny analyse til Polarsirkelen lufthavnutvikling AS

En ny analyse og risikoberegning knyttet til værmessig tilgjengelighet for ny flyplass på Hauan i Mo i Rana er klar.

Utenlandske flygeledere til Oslo kontrollsentral

Avtale inngås om innleie av flygeledere fra det svenske selskapet LFV Aviation Consulting til Oslo kontrollsentral, Røyken. Flygelederne skal være klare til innsats sommeren 2013. Tiltaket er et av flere som styrker flygelederbemanningen på Østlandet.

CNN på vinterbesøk hos Oslo Lufthavn

CNNs Richard Quest besøker Oslo Lufthavn med sitt program «Business Traveller». Målet er å lære hvordan OSL takler krevende vintervær. I løpet av en svært hektisk helg får Richard Quest prøve verdens største snøfreser, avising av et fly, besøke tårnet, og lande et fly i en simulator.

MARS

Nye innflygningsrutiner ved Oslo Lufthavn

Nye innflygningsrutiner som er utarbeidet i samarbeid med flyselskapene og skal gi kortere og mer effektive innflygninger til Oslo Lufthavn, blir lansert.

Grønn revolusjon på europeiske lufthavner

Over halvparten av flypassasjerene i Europa lander nå på flyplasser som enten er - eller skal bli - karbonnøytrale. De tre Avinor-lufthavnene Oslo Lufthavn, Trondheim lufthavn, Værnes og Kristiansand lufthavn, Kjevik har tatt del i programmet Airport Carbon Accreditation siden det ble lansert i 2009. Flyplassene jobber målbevisst med dokumentasjon av klimagassutslipp og tiltak for å redusere disse.

Easyjet til Bergen

Easyjet lanserer sine planer om å etablere seg ved Bergen lufthavn, Flesland.

APRIL

NTP-perioden 2014-2023: Historisk investeringsløft for luftfarten

I ny Nasjonal transportplan (NTP) planlegger Avinor investeringer for 37 mrd kroner. Dette er det største investeringsløftet siden Oslo Lufthavn ble bygd, sier konsernsjef Dag Falk-Petersen.

Ny sikkerhetskontroll på Værnes
Trondheim lufthavn, Værnes åpner utvidet sikkerhetskontroll med mer plass, økt kapasitet og bedre teknologi. Målet er å forbedre opplevelsen for de reisende.

Vellykket plassering av usikrede obligasjonslån

Avinor AS har utstedt totalt NOK 2450 millioner i form av nye usikrede obligasjonslån i det norske obligasjonsmarkedet.

Samarbeidserklæring om luftromsutvikling

Samferdselsministerne i Norge, Sverige, Danmark, Estland, Finland og Latvia forplikter seg i en erklæring til fortsatt samarbeid om å forbedre ytelse til lufttrafikktenester i de ulike land.

Norsk skog kan gi klimaløft for luftfarten

En ny rapport viser at norsk skog kan danne grunnlag for storstilt produksjon av biodrivstoff, som kan bli et viktig bidrag for å redusere klimagassutslippene fra norsk luftfart.

MAI

Avinor avdekker sosial dumping

Sosial dumping blir avdekket ved en byggeplass på Oslo Lufthavn. Gode rutiner og samarbeid med fagforeningene førte til at forholdene ble avslørt og at nødvendige tiltak kunne iverksettes.

Flyplasser i 50 år

Kirkenes lufthavn, Høybukthmoen, Lakselv lufthavn, Banak og Alta lufthavn feirer 50 år med flyplass.

Regjeringen støtter opp om Avinors investeringsplan

Regjeringen er positiv til Avinors investeringsplan på 20,6 milliarder kroner og åpner for at fysikringsvirksomheten i Avinor blir eget datterselskap. Dette kommer fram i Eiermeldingen fra Samferdselsdepartementet.

JUNI

Nytt tårn i Kristiansand

Kristiansand lufthavn, Kjevik får nytt tårn, som gir bedre utsikt og også bedre arbeidsmiljø for flygelederne.

Avinor får ny profil

Avinors nye grafiske profil for alle enheter i konsernet blir lansert!

Biologisk mangfold

Avinor har kartlagt det biologiske mangfoldet på sine lufthavner, og vil sikre at det er plass til blomsterenger blant fly og terminaler.

Samarbeid for mer effektive flyginger i Nord-Europa

Leverandører av flysikringstjenester i Danmark, Sverige, Finland, Estland, Latvia og Norge beslutter å

samarbeide om innføringen av Free Route Airspace i landenes luftrom.

Ny låneavtale sikrer finansiering for Avinor

Avinor sikrer framtidig finansiering ved å inngå en avtale som gir konsernet anledning til å låne opptil 4 mrd. kr ved behov.

Framtidens sikkerhetskontroll

Avinor presenterer luftfartsbransjens planer om framtidig, selvbetjent sikkerhetskontroll, såkalt «screening in motion».

Øker samarbeidet på norsk sokkel

Avinor og Statoil signerer en utvidet samarbeidsavtale om flysikringstjenester for en sikker og robust flykontroll i luftrommet over norsk sokkel. Avtalen gjelder både flykontroll og teknisk navigasjonsstyr.

JULI

Gratis nett for studenter på 19 flyplasser

Studenter og ansatte ved universiteter og høyskoler får i sommer og ut over høsten enkel og gratis trådløs nettilgang på flyplasser over hele landet gjennom en trådløs tjeneste som heter «eduroam».

Kvalitetsrapportering

Avinor velger selskapet IFS som leverandør av rapporteringssystem for HMS og risikohåndtering.

ESA godkjente charterfond

EFTA-landenes overvåkingsorgan, ESA, godkjenner charterfond for nordnorske flyplasser.

SEPTEMBER

Milepæl for norsk flysikkerhet

Avinor ferdigstiller navigasjonsstyr for sikrere landinger og økt regularitet ved 17 kortbaneflyplasser i Norge.

Nye ruter til USA

Flyselskapet Norwegian lanserer nye ruter med selskapets nye Dreamlinere til Los Angeles (LAX), San Francisco (OAK) og Orlando (MCO) våren 2014.

BMI Regional med nye direkte ruter fra Stavanger til Nord-Norge

BMI Regional starter i januar opp direkte flyruter mellom Nord-Norge og Stavanger, som et svar på olje- og gassindustriens behov for effektive forbindelser.

Omorganiserer og effektiviserer flykontrolltjenesten

Avinor vedtar å etablere en sentralisert enhet for flykontrollens underveistjeneste, med lokal drift fra enhetene i Bodø, Røyken og Stavanger.

NUART tok av på Sola.

Gatekunstsfestivalen Nuart løftes til nye høyder da tårnet på Stavanger lufthavn blir et kunstverk.

OKTOBER

Etablerer heleid datterselskap for flysikring

Avinors styre vedtar å omdanne selskapets Flysikringsdivisjon til et heleid aksjeselskap. Datterselskapet blir en integrert del av konsernet, men med klart adskilte økonomier mellom flysikring og øvrig virksomhet i Avinor. Selskapet vil bli etablert i løpet av 2014.

NOVEMBER

Flytilbud viktigst for næringslivet

Flytrafikk er den viktigste transportformen for næringslivet i Bergen, Trondheim og Stavanger. Det viser en ny undersøkelse fra Transportøkonomisk institutt som er gjort på oppdrag fra Avinor.

Ny kontrakt med Scuritas

Scuritas Aviation signerer ny kontrakt med Avinor om sikkerhetskontroll på 45 flyplasser

fra Kristiansand i sør til Svalbard i nord.

Selvbetjent bagdrop stadig mer populært

I løpet av året vil drøyt 5 millioner kolli bli sjekket inn og lagt på bagasjebåndet av passasjerene selv ved Avinors lufthavner. Det er over tre millioner flere enn i 2012.

Framtidens luftfart

Hvilke trender og utviklingstrekk vil prege luftfarten de neste årene? Spørsmålet er utgangspunktet for årets Avinorkonferanse som avholdes 6.-7. november i Oslo.

DESEMBER

Utvidet innlandsterminal

Trondheim lufthavn, Værnes åpner utvidet innlandsterminal, og blir dermed en av Norges mest moderne lufthavner.

Milliarden fra lufta

Avinors kontrollsentraler leverer underveistjenester i norsk luftrom for 930 millioner kroner i 2013. Og 120 millioner er fra flyselskap som aldri setter sine landingshjul i Norge.

33 nye utlandsdestinasjoner i 2013

I løpet av 2013 kunne passasjerene ved Avinors lufthavner velge mellom 33 nye utlandsdestinasjoner.

ÅRSBERETNINGEN 2013

HOVEDTREKK

2013 var et nytt år preget av høy aktivitet og økende passasjervolum ved Avinors lufthavner. Årsresultatet etter skatt er økt med 36 millioner kroner til 891 millioner kroner og driftsinntektene vokser til nær 10 milliarder kroner. Stort volum presser kapasiteten ved de større lufthavnene, noe som har resultert i økende driftskostnader. Det er iverksatt tiltak for å effektivisere konsernets virksomhet.

Konsernet har et høyt investeringsnivå preget av terminalutvidelsen på Oslo Lufthavn, ny terminal på Trondheim lufthavn, kapasitetsøkende tiltak ved Stavanger og Bergen lufthavner og flere andre større prosjekter. Styret har i mars 2014 vedtatt bygging av ny terminal ved Bergen lufthavn som skal stå ferdig 2017, og som vil doble kapasiteten på lufthavnen.

“ I 2013 reiste 48 millioner passasjerer til og fra Avinors lufthavner. Det er dobbelt så mange som i 1993, og innebærer at det er satt passasjerrekord for fjerde året på rad. Det er utenlandstrafikken som vokser sterkest.

Det legges sterk vekt på sikkerhetsfremmende og risikoreducerende tiltak, og styret konstaterer at det i 2013 ikke var luftfartsulykker med eller uten personskader i norsk luftfart der Avinor medvirket til årsaken.

Store omstillinger innenfor flysikringstjenesten, nye internasjonale regulatoriske krav og behov for økt kapasitet ved de største lufthavnene gjør at Avinor er inne i en fase preget av betydelig endring og utvikling.

Organisatoriske endringer, kundeorientering og kultur- og lederutviklingsprogram har derfor vært særlig vektlagt i 2013. Flysikringsdivisjonen er vedtatt etablert som eget selskap, heleid av Avinor, med virkning fra 2014.

Samarbeidet mellom konsernets ledelse og tillitsvalgte vurderes som konstruktivt og godt. Medarbeiderundersøkelsen viste høy trivsel og generelt gode resultater både mot tidligere målinger og eksterne sammenligninger.

OM AVINOR AS

Avinors mål er å legge til rette for sikker, miljøvennlig og effektiv luftfart i alle deler av landet. Konsernet har to hovedvirksomhetsområder; drift av et landsomfattende nett av lufthavner og nasjonal flysikringstjeneste for sivil og militær luftfart. Dette omfatter 46 lufthavner i Norge samt kontrolltårn, kontrollsentraler og annen teknisk infrastruktur for sikker flynavigasjon. 12 av lufthavnene drives i samarbeid med Forsvaret. Det legges også til rette for en kommersiell inntjening gjennom flyplasshoteller, parkeringsanlegg, taxfree-butikker, servering og andre servicetilbud til flypassasjerene.

Finansielt sett drives lufthavnvirksomheten som en enhet der lufthavner med overskudd finansierer lufthavner med underskudd. Flysikringstjenesten er selvfinansiert basert på en fast prising av tjenestene. For flysikringstjenesten er det innført et ytelsesbasert prissystem i Europa, med risikodeling med kundene. Avinor er utpekt av Samferdselsdepartementet til å yte lufttrafikkjenester i det norske luftrommet. Avtalen løper ut september 2014.

Aksjene i Avinor AS er 100 prosent eiet av den norske stat ved Samferdselsdepartementet. Samferdselsdepartementet forvalter statens eierstyring overfor Avinor, og fastsetter konsernets finansielle

rammer. I tillegg regulerer Samferdselsdepartementet luftfartsavgiftene. Samferdselsdepartementet er overordnet myndighet for norsk luftfart, og fastsetter også Luftfartstilsynets regelverk som har konsekvenser for Avinors drift. Avinors hovedkontor er i Oslo.

AVINORS SAMFUNNSNYTTE

Luftfart har i Norge stor samfunnsmessige betydning. To av tre nordmenn har tilgang til en flyplass innenfor en times reise og 99,5 prosent av befolkningen kan nå et dagopphold i Oslo, og være tilbake på hjemstedet samme dag. Luftfarten bidrar med 60 000 – 65 000 arbeidsplasser og har stor betydning for regional vekst og tilgjengelighet til regionsentra. Det er over 200 direkteforbindelser mellom Avinors lufthavner og utlandet og antallet direkte interkontinentale reiser forventes tredoblet de neste ti år. 13 prosent av alle innenriks flyreiser er knyttet til olje- og gasssektoren. Det gjennomføres omkring 600 000 helikopterreiser årlig til installasjonene på sokkelen. For norsk turisme har luftfarten stor og økende betydning: 34 prosent av alle turister som kommer til Norge benytter fly, og denne transportformen øker mest. Flyturistenes forbruk i Norge er på om lag 13 milliarder kroner.

Luftfarten er også helt sentral for helsesektoren i Norge: Det gjennomføres 400 000 pasientreiser med rutefly årlig og det gjennomføres 30 000 flybevegelser årlig med ambulansefly. I tillegg gjennomføres det årlig ca 150 000 reiser med ledsagerhjelp til passasjerer med redusert mobilitet. Betydningen for helsesektoren er størst i Nord-Norge, og sykehusstrukturen baserer seg blant annet på tilgjengelighet av lufttransport. Avinor gjennomfører i 2014 en ny analyse av luftfartens samfunnsnytte for å få bedre og oppdatert dokumentasjon. Det er i 2013 utgitt rapporter om samfunnsnyttene av Stavanger, Bergen og Trondheim lufthavner.

ØKONOMI OG FINANS

Økonomiske resultater konsern

Konsernets driftsinntekter i 2013 utgjorde 9 977 millioner kroner med et resultat etter skatt på 891 millioner kroner. Konsernet hadde i 2013 en driftsmargin på 16,3 prosent sammenlignet med 18,2 prosent i 2012. Avkastning på total kapital etter skatt ble 5,0 prosent sammenlignet med 5,4 prosent i 2012. Egenkapitalavkastningen i 2013 ble 8,0 prosent sammenlignet med 8,3 prosent i 2012.

Innenfor lufthavnvirksomheten økte driftsinntektene i 2013 med 9,1 prosent til 9 008 millioner kroner. Totalt antall passasjerer økte med 4,2 prosent til 48 millioner, og samlede driftsinntekter per passasjer økte med 4,6 prosent fra 2012 til 2013. Trafikkinntekter per passasjer ble redusert med 0,8 prosent mens kommersielle inntekter per passasjer økte med 6,8 prosent. Kommersielle inntekter utgjorde 47,4 prosent av samlede

driftsinntekter i 2013, en økning på 2,1 prosentpoeng fra året før.

Flysikringstjenesten økte driftsinntektene i 2013 med 3,3 prosent til 1 898 millioner sammenlignet med året før. Trafikkvolumet i 2013 målt i antall tjenesteenheter og flybevegelser økte med henholdsvis 11,2 prosent og 9,3 prosent.

Konsernets samlede driftskostnader i 2013 utgjorde 8 358 millioner kroner, en økning på 10,4 prosent fra året før. Kostnadsveksten forklares i hovedsak av sterk trafikkvekst, og økte resultatførte prosjektkostnader knyttet til utvidelsene på Gardermoen. I tillegg er 2013-resultatet belastet med økte avsetninger i forbindelse med miljøoppyrdding og andre forhold.

Innenfor lufthavnvirksomheten økte samlede driftskostnader inklusive avskrivninger med 8,0 prosent fra 2012 til 2013. Økningen er forårsaket av trafikkvekst, samtidighet i utbyggingsprosjekter og løpende drift, samt miljøavsetninger relatert til lufthavnene. Innenfor flysikringstjenesten økte samlede driftskostnader med 8,6 prosent.

“ **Avinor vil i 2014 forsterke arbeidet med å effektivisere konsernets virksomhet, og har i strategisk plan målsatt økt produktivitet og reduserte kostnader per enhet.**

Netto finansresultat utgjorde minus 346 millioner kroner sammenlignet med minus 356 millioner kroner året før. Økte låneutgifter er kompensert med økt omfang av balanseføring av renter på investeringsprosjekter.

Årets skattekostnad utgjorde 382 millioner kroner.

Kontantstrøm og kapitalstruktur

Konsernet hadde i 2013 en netto kontantstrøm på minus 642 millioner kroner, en reduksjon fra minus 794 millioner kroner i 2012. Endringen skyldes i hovedsak økte investeringer i varige driftsmidler. Konsernet tok netto opp 1 572 millioner kroner i ny rentebærende gjeld i 2013 sammenlignet med 1 436 millioner kroner i 2012. Kontantstrøm fra løpende drift utgjorde 2 849 millioner kroner, mens netto investeringer, renter og utbytte utgjorde 5 063 millioner kroner. Vesentlige regnskapsposter uten kontantstrøeffekt er belastede avskrivninger med 1 373 millioner kroner.

Konsernets total kapital ved utgangen av 2013 utgjorde 29,9 milliarder kroner, en økning på 6,4 prosent fra året før. Egenkapital i prosent av sum egenkapital og

rentebærende gjeld utgjorde 48,5 prosent sammenlignet med 48,1 prosent året før.

Økningen i egenkapitalandel har sammenheng med at konsernet per 30.09.2013 endret forutsetningene for beregning av regnskapsmessige pensjonsforpliktelse. I samsvar med veiledning fra Norsk Regnskapsstiftelse er en rente basert på markedet for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) valgt som grunnlag for diskonteringsrente som legges til grunn for beregningen. Samtidig er nye levealdersforutsetninger lagt til grunn. Dette hadde en netto positiv effekt på regnskapsmessig egenkapital med 1 058 millioner kroner per 30.09. Totalt har aktuarielle gevinster på pensjonsforpliktelsene hatt en positiv effekt på egenkapitalen med 1 223 millioner kroner i 2013 per 31.12.

Konsernet hadde ved årsskiftet langsiktig gjeld på 11,1 milliarder kroner, kortsiktig gjeld på 4,2 milliarder kroner samt avsatte pensjonsforpliktelse og andre forpliktelser på 2,6 milliarder kroner. Likviditetsbeholdningen var ved utgangen av 2013 0,7 milliarder kroner. Gjennom justerte utbyttekrav fra eier og mulig salg av eiendommer, vil konsernet tilpasse kapitalstrukturen til det løpende investeringsbehovet.

Økonomiske resultater Avinor AS

Morselskapet Avinor AS hadde i 2013 et resultat etter skatt på 332 sammenlignet med 394 millioner kroner året før.

Driftsinntektene økte med 8,7 prosent til 5 779 millioner kroner mens driftskostnadene økte med 9,4 prosent til 5 838 millioner kroner. Driftsresultatet ble minus 48 millioner kroner sammenlignet med minus 28 millioner kroner i 2012.

Morselskapet hadde en netto kontantstrøm på minus 645 millioner kroner sammenlignet med minus 775 millioner kroner i 2012. Endringen skyldes i hovedsak økte investeringer og utlån til datterselskaper. Morselskapet tok netto opp 2 090 millioner kroner i ny gjeld i 2013 sammenlignet med 1 953 millioner kroner i 2012. Kontantstrøm fra løpende drift utgjorde 875 millioner kroner i 2013, mens netto investeringer, renter og utbytte utgjorde 3 611 millioner kroner. Vesentlige regnskapsposter uten kontantstrømeffekt er belastede avskrivninger med 667 millioner kroner.

Morselskapets total kapital per 31. desember 2013 utgjorde 21,3 milliarder kroner, en økning på 8,8 prosent fra året før.

Disponering av årets resultat

Styret foreslår følgende disponering av årets resultat:

Til utbytte: 445 millioner kroner
Til annen egenkapital: - 113 millioner kroner

Styret bekrefter at selskapet har en forsvarlig egenkapital og likviditet til å dele ut det foreslåtte utbytte.

Basert på prognoser og beregnet nåverdi av estimert framtidig kontantstrøm, er årsregnskapet for 2013 utarbeidet under forutsetning av fortsatt drift (jf. paragraf 3-3 i regnskapsloven). For ytterligere detaljer henvises det til note 17 i regnskapet.

Risikoforhold

Konsernet har sterk oppmerksomhet på sikker avvikling av flytrafikken. Det er etablert prosedyrer og tiltak for å minimere både sannsynligheten for og konsekvensen av ulykker og alvorlige hendelser. I tillegg til fly-operative forhold, er virksomheten eksponert for finansiell risiko.

Det er en kontinuerlig regulatorisk utvikling innen nasjonal og internasjonal luftfart. Konsernets løpende ajourføring av driften til nye bestemmelser har finansielle konsekvenser.

Staten har definert Avinor som et «kategori 4» selskap, det vil si et selskap med nasjonale sektorpolitiske mål. Dette innebærer blant annet at staten setter føringer for en rekke forhold herunder lufthavnstruktur, beredskap, luftfartsavgifter og samfunnspålagte oppgaver. Avhengig av ulike politiske prioriteringer, kan omfang og innretning av sektorpolitiske føringer endre seg over tid.

Avinors virksomhet er karakterisert av langsiktige investeringer i infrastruktur. Den operative driften og beredskapen er i stor grad regulert av forskrifter og bestemmelser. Konsernet har derfor en høy andel faste driftskostnader som i liten grad varierer med endringer i trafikkvolumet. Konsernets finansielle inntjening og verdi er derfor følsom for trafikksvingninger, og ved trafikknedgang er det risiko for verdifall i forhold til den balanseførte verdien av konsernets driftsmidler.

Erfaringsmessig er det over tid en samvariasjon mellom den generelle samfunnsøkonomiske utviklingen og markedets etterspørsel etter flyreiser, mens det på kort sikt kan være store variasjoner.

Oslo Lufthavn, står for nær 50 prosent av konsernets driftsinntekter og er en sentral finansieringskilde for det øvrige lufthavnnettet i Norge. Lufthavnens inntjening er eksponert for konjunktorendringer og konkurranse fra andre nasjonale og internasjonale lufthavner.

Konsernets trafikkinntekter og inntjening er eksponert for endringer i flyselskapenes tilbud og produksjon. Hovedtyngden av konsernets fordringer er mot flyselskapene og er ikke sikret.

Inntekter fra kommersielle tilbud på lufthavnene har en sentral betydning i konsernets finansiering. Endringer i rammebetingelsene rundt disse aktivitetene vil ha en vesentlig effekt på konsernets inntjening og finansielle verdi.

Konsernet har finansiell risiko knyttet til valuta, renter og kraftpriser. Det benyttes finansielle sikringsinstrumenter (derivater) til å begrense risiko. Konsernets langsiktige gjeld til staten er utsatt for endringer i langsiktige statsobligasjonsrenter. En vesentlig del av konsernets øvrige gjeld har fast rente eller er rentesikret ved hjelp av finansielle derivater.

Ved plassering av konsernets overskuddslikviditet, vektlegges utsteders soliditet og plasseringens likviditet. Konsernets likviditetsbeholdning er plassert i bank på forhandlede vilkår.

18. februar 2011 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom Forsvaret og Avinor, som med virkning fra 2. januar 2010 skulle regulere fordeling av kostnader og andre forhold mellom partene der Forsvaret og Avinor opererer sammen. Det er fremdeles uenighet mellom Forsvaret og Avinor om forståelsen av sentrale punkter i samarbeidsavtalen. Etter bestemmelsene i samarbeidsavtalen vil en uenighet kunne medføre at saken går til voldgift.

Begjæring om rettslig avtaleskjønn for fastsettelse av kjøpsbeløp eller årlig bruksvederlag for luftfartskritiske arealer som eies av Forsvaret ved Flesland og Værnes lufthavner er sendt til skjønnsretten for avgjørelse.

Etter innstilling fra regjeringen (Prop. 73 S -2011), vedtok Stortinget at nye kampfly lokaliseres til Ørland med fremskutt operasjonsbase på Evenes. Bodø hovedflystasjon er vedtatt lagt ned. Endringer i Forsvarets basestruktur endrer dagens samdrift mellom sivil og militær luftfart i Bodø, og vil ha finansielle konsekvenser for Avinors framtidige drifts- og investeringskostnader.

I forbindelse med kapasitetsutvidelser ved Oslo Lufthavn, er det uenighet mellom Jernbaneverket og Avinor med hensyn til utbygging av jernbanestasjonen og prinsippene for kostnadsfordeling. I samarbeid med Samferdselsdepartementet arbeides det for å finne en løsning på uenigheten.

I pensjonsforliket i 2005 ble det bestemt at offentlig tjenestepensjon skal levealder-justeres og omfattes av nye regler for regulering av pensjon. Levealdersjustering vil innebære at man må stå lenger i stilling for å oppnå en pensjonsytelse tilsvarende det som har vært tilfelle til

nå. Regelverket for de som er født etter 1953 er imidlertid ikke avklart og derfor ikke hensyntatt i regnskapet.

Lufthavnene har utslippstillatelser som stiller krav om risikovurderinger for å identifisere mulige kilder for akutt forurensning med fare for skade på ytre miljø.

Det arbeides løpende med å redusere risikoen for miljøskadelige hendelser, samtidig som det drives en kartlegging og opprydding av tidligere forurensning. Det er avdekket miljøskadelige tilsetningsstoffer i brannskum og som er spredt til naturmiljøet ved alle lufthavnene. Det arbeides med å avklare omfanget av tiltak som blir nødvendig å gjennomføre. Som grunnlag for dette arbeidet er det gjort risikovurderinger av mulige skader disse forurensningene har for menneskelig helse og naturmiljø. De økonomiske konsekvensene av dette arbeidet er avhengig av omfang av lokaliteter som det må gjøres tiltak på, samt myndighetskrav og tilgjengelige tiltaksmetoder.

EIERSTYRING OG SELSKAPsledelse

Styret har utarbeidet egen redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse som følger norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES). Redegjørelsen er vedlegg til denne beretningen.

Konsernets datterselskaper har egne styrever som består av eksterne deltakere, konserninterne ledere og ansatte. Oppnevning av styre og styrets arbeid i datterselskaper skjer i henhold til konsernets prinsipper for god eierstyring.

TRAFIKKUTVIKLING, PUNKTLIGHET OG REGULARITET

Antall passasjerer ved Avinors lufthavner økte i 2013 til 48 millioner. Dette gir en vekst på 4,2 prosent etter fjerde året på rad med passasjerrekord.

“ **Utlandstrafikken har vokst mer enn innland i flere år, og utgjorde i 2013 38,5 prosent av Avinors totale antall passasjerer.**

Avinor sine største samarbeidspartnere blant flyselskapene er SAS, Norwegian og Widerøe, med henholdsvis 39, 34 og 10 prosent av passasjervolumet. Samlet står disse for 83 prosent av passasjerene.

Antall kommersielle flybevegelser (rute, charter, frakt og offshore) økte i 2013 med 1,8 prosent i forhold til 2012, totalt 731.000.

Ser vi alle flybevegelser samlet for Avinors lufthavner ble

det gjennomført 831 000 avganger eller landinger i 2013, opp 2 prosent fra året før. I tillegg kommer overflygninger i norsk luftrom, som steg med over 12 prosent i 2013.

Konsernets interne målsetting for punktlighet og regularitet er henholdsvis 88 prosent og 98 prosent. Måloppnåelsen avhenger av samspillet mellom lufthavn, flyselskap og ytere av lufthavnrelaterte tjenester, i tillegg til værmessige forhold. Punktligheten ved Avinors lufthavner (ankomst for rute og charter) falt til 86 prosent. Regulariteten, et mål på hvor stor andel planlagte flygninger det er som faktisk blir gjennomført, var i 2013 på 98,1 prosent.

FLYSIKKERHET OG HMS

De regulatoriske kravene på flysikkerhetsområdet følger av Norges internasjonale forpliktelser gjennom EØS og ICAO (FNs internasjonale organisasjon for sivil luftfart). Basert på disse innfører Luftfartstilsynet norske bestemmelser som Avinor er forpliktet til å følge. Flysikkerhetsbegrepet omfatter de engelske begrepene safety og security.

Avinor deltar aktivt i internasjonalt arbeid, som i utviklingen av nytt luftfartsrelatert regelverk i Europa, særlig flyplassregelverk. Hovedmålet for flysikkerhet er at Avinor skal videreutvikle et høyt kvalitativt og effektivt sikkerhetsnivå i hele sin virksomhet for å unngå ulykker og alvorlige hendelser.

Rapporteringsgraden i konsernet er stabilt høy, med en økning i 2013. Oppfølging av avvik har høy oppmerksomhet i alle deler av konsernet. Meldinger om avvik risikoklassifiseres og danner grunnlag for videre behandling i divisjonene.

Det er gjennomført flere interne og eksterne revisjoner av forskjellige lufthavner og samarbeidspartnere. I tillegg har flere eksterne myndighetsorganer gjennomført tilsyn i Avinor, blant annet EFTAs overvåkningsorgan, ESA og Luftfartstilsynet. Avvikene som er funnet er håndtert gjennom iverksettelse av korrigerende tiltak.

Det var ingen luftfartsulykker med eller uten personsaker i norsk luftfart der Avinor medvirket til årsaken i 2013. Det var 1 (7) hendelse som etter forskriftens (BSL A 1-9) definisjon er kategorisert som alvorlig luftfartshendelse der Avinor indirekte medvirket til årsaken. Ekstremværet høsten 2013 medførte enkelte hendelser som gjennom etterfølgende undersøkelser kan bli kategorisert som alvorlige.

Innen fugl- og viltkontroll har Avinor utviklet et program for nettbrett, for registrering av fugl- og dyreforekomster på lufthavnene, samt registrering av iverksatte tiltak.

Samtidig er det kontinuerlig fokus på risikoanalyser i arbeidet med å redusere risiko for kollisjon mellom fly og fugl.

Avinor gjennomfører flere store prosjekter med hensikt å optimalisere norsk luftrom for økt sikkerhet, sikre fremtidig kapasitet, standardisere og effektivisere tjenesteleveransen og redusere negativ miljøpåvirkning. Et av prosjektene er Southern Norway Airspace Project (SNAP) som skal etablere ny luftromsorganisering for store deler av Vestlandet, Møre og Trøndelag.

Det er også etablert prosjekter for å fremme sikker og effektiv drift av lufttrafikk-tjenesten. Bodø Oceanic ATM System (BOAS) er nytt flygeledersystem for styring og overvåking av underveistrafikken i Bodø Oceanic Control Area.

“**For flykontrollens underveistjeneste er det besluttet å etablere én sentralisert enhet med lokal drift fra enhetene i Bodø, Røyken og Stavanger.**”

Gjennom SESAR har Avinor blant annet forpliktet seg til å delta i utprøvingen av fjernstyrte tårn for AFIS-tjenesten. Høsten 2012 startet Avinor testing av fjernstyrt tårn på Værøy helikopterhavn. Herfra overføres signaler til en arbeidsposisjon lokalisert ved Bodø lufthavn, hvor lufttrafikken håndteres i en testperiode. Testen ga gode resultater, og Avinor har planlagt flere testaktiviteter i 2014. Det er videre satt i gang en prosess for å inngå kontrakt for langsiktig samarbeid med en teknologi-leverandør.

SCAT-I (presisjons-innflygnings-system basert på GPS) ble ferdigstilt i 2013, og har blitt installert og tatt i bruk på 17 av selskapets lufthavner i kortbanenettet.

Det er fortsatt oppmerksomhet på risiko for terrorhandlinger mot luftfarten. Arbeidet med å implementere nytt regelverk for analyse av væske har lagt vekt på å finne tekniske løsninger som i minst mulig grad påvirker gjennomstrømmingen i sikkerhetsslusen og passasjerenes reiseopplevelse.

Avinor deltar i Samferdselsdepartementets arbeid med strategisk, overordnede risiko- og sårbarhetsanalyser (SOROS). Prosjektet er innrettet mot alle departementets underliggende etater og selskaper og har som formål å styrke beredskapen overfor store nasjonale kriser som rammer på tvers av sektorer og myndighetsområder.

En rekke bedrifter opererer på Avinors lufthavner. Avinor har som hovedbedrift samordningsansvaret for HMS på

lufthavnene. Gjennom konsernets investeringsprogram er Avinor også byggherre, noe som innebærer at hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplassen blir ivaretatt. I løpet av 2013 ble det innrapportert 47 (42) arbeidsulykker som førte til skader på ansatte. 9 (11) av disse resulterte i fravær. Konsernets H-verdi ble 1,8. T2-prosjektet (Oslo Lufthavn) gjennomføres på en lufthavn i full drift, og prosjektet innebærer omfattende byggeaktivitet på flyside. Arbeidet er så langt gjennomført uten alvorlige ulykker. Prosjektet hadde i 2013 en H-verdi på 2,0 (bransjegjennomsnittet for byggeprosjekter er 7,3).

Flysikrings- og bakketjenesten på Bergen lufthavn Flesland ble tildelt Luftfartstilsynets rapporteringspris for 2013.

SAMFUNNSANSVAR

Avinor følger aktivt opp de forventninger som stilles til selskapers samfunnsansvar i vedtektene, i nasjonale og internasjonale konvensjoner, retningslinjer og normer. Disse er særlig knyttet til miljø og klimatiltak, menneskerettigheter, arbeidstakeres rettigheter og arbeid mot korrupsjon. Selskapet har sluttet seg til FN-erklæringen Global Compact og presenterer en egen rapport for arbeidet med samfunnsansvar innen 1. juni i år.

Ytre miljø

Avinor har som mål å være en drivkraft i miljøarbeidet i luftfarten og bidra aktivt til forbedring av bransjens samlede miljøprestasjon. Ytre miljø er integrert i Avinors styringssystem, og er tilpasset systematikken i ISO14001. Dette innebærer kontinuerlig forbedringsarbeid i alle faser fra planlegging, utføring og kontroll til korrigerende. Oslo Lufthavn har i 2013 forberedt sitt miljøstyringssystem for sertifisering i henhold til ISO 14001 og vil bli sertifisert i 2014. For Avinor for øvrig løper det en prosess med gjennomgang og revisjon av miljøstyringssystemet med henblikk på mulig ISO-14001 sertifisering i 2014 eller 2015.

Utslipp knyttet til blant annet fly- og baneavising samt brannøvingsfelt er underlagt søknadsplikt etter forurensningsloven. Alle Avinors lufthavner har utslippstillatelser. For å sikre at driften og tilstanden for de tekniske anleggene på lufthavnene tilfredsstiller utslippstillatelsene fra fylkesmennene, samt oppfyller forurensningsloven med tilhørende forskrifter, er det iverksatt et prosjekt som utreder og gjennomfører nødvendige tiltak på Avinors lufthavner. Prosjektet gjennomføres i perioden 2010 til 2016.

Avinor avdekket i 2010 grunnforurensning av PFOS, et fluorholdig stoff som ikke brytes ned i naturen og som har vært brukt som tilsetningsstoff i brannskum. Avinor

faset ut bruk av PFOS i 2001, mens stoffene ble forbudt i Norge i 2007. I 2011 og 2012 ble det gjennomført omfattende undersøkelser ved alle konsernets gamle og nye brannøvingsfelt. Disse ble videreført i 2013. Det er behov for tiltak på flere lufthavner, men det er lite erfaring både i Norge og internasjonalt med håndtering av denne type forurensning. Avinor vil utrede tiltaksformer og legge dem frem for Miljødirektoratet for godkjenning.

“ Avinor kartlegger klimagassutslipp fra egen virksomhet.

Resultatene legges frem i konsernets samfunnsansvarsrapport. Det er iverksatt omfattende ENØK-prosjekter på mange lufthavner, samtidig som det satses på fornybare energikilder og mer energieffektive kjøretøy. Dette gir resultater, men det skal likevel bemerkes at konsernets klimagassutslipp er svært væravhengige, og vil variere noe fra år til år. I tillegg til å gjennomføre egne tiltak, kompenserer Avinor på eget initiativ for gjenværende utslipp ved å investere i utslippsrettigheter gjennom FNs grønne utviklingsmekanisme. Lufthavnene i Oslo, Trondheim og Kristiansand er dessuten akkreditert i bransjeordningen Airport Carbon Accreditation.

Energieffektive og miljøvennlige bygg er sentralt for Avinor. Eksempelvis er terminal vest på Trondheim Lufthavn, Værnes, bygget i henhold til BREEAM excellent, noe som betyr betydelig lavere energiforbruk enn gjeldende tekniske forskrift, krav til miljøvennlige byggematerialer, og miljøfokus i hele prosjektet. Terminalutvidelsen på Oslo Lufthavn bygges etter samme standard og det legges opp til meget innovative energiløsninger.

Avinor har videreført samarbeidet med flyselskapene og NHO Luftfart for å redusere luftfartens klimagassutslipp. Innblanding av syntetisk biodrivstoff i konvensjonelt jetdrivstoff er sertifisert, og som ledd i oppfølgingen av «Bærekraftig og samfunnsnyttig luftfart. Rapport 2» fra 2011 er det gjennomført en omfattende utredning som konkluderer med potensialet for produksjon av bærekraftig biodrivstoff til norsk luftfart. Rapporten konkluderer med at slik produksjon kan være bedriftsøkonomisk lønnsom fra perioden 2020-2025. Avinor har derfor besluttet å bruke inntil 100 millioner kroner over en tiårsperiode på tiltak som kan realisere norsk produksjon av bærekraftig biodrivstoff til luftfart. For å kunne forvalte og ivareta områder som er viktige for biologisk mangfold på lufthavnene, gjennomfører

Avinor et flerårig prosjekt med omfattende kartlegging av biologisk mangfold. Alle lufthavner Avinor opererer er nå

kartlagt og det er identifisert en rekke sjeldne, rødlistede arter og områder spesielt viktig for biologisk mangfold. Alle lufthavnene hvor Avinor har kartleggingsansvar har oppdaterte flystøysonekart etter gjeldende retningslinje (T-1442). Oppdatert kartlegging etter forurensningsforskriften viser at innføring av helikoptertypen Sikorsky S92 til offshorettransport har medført til dels omfattende tiltakspunkt for å overholde grensene for innendørs støy i boliger rundt Stavanger lufthavn, Sola og Bergen lufthavn, Flesland. Kartleggingen i 2013 viser at Avinor ikke har tiltakspunkt etter forurensningsforskriften ved noen andre lufthavner.

Miljø- og samfunnsansvar er integrert i konsernets innkjøpspolicy, og konsernets egenutviklede miljøkrav er sentrale i anskaffelsesprosesser knyttet til blant annet avisingskemikalier og avfallshåndtering. I 2013 ble arbeidet med innkjøp og miljø ytterligere styrket ved at det ble innhentet en omfattende utredning om hvordan Avinor kan sikre ivaretagelse av bærekraft i anskaffelsesprosessene i tråd med blant annet DIFIs gjeldende anbefalinger og veiledere.

Habilitet, korrupsjon og trygg varsling

Det er utviklet en egen innkjøpsstrategi i Avinor som skal kvalitetssikre konsernets innkjøpsrutiner. Rutinene supplerer regelverket for offentlig anskaffelser, og skal sikre konkurranse og hensiktsmessig avtaledekning for å oppnå stordriftsfordeler og sikre god dekning av lokale avtaler. Leverandører gjennomgår en prekvalifisering før de eventuelt kan delta i konkurranse om kontrakt med selskapet. Virksomheter som er rettskraftig dømt for deltakelse i en kriminell organisasjon eller for korrupsjon, bedrageri eller hvitvasking av penger kan utestenges fra konkurransen.

Personell som eventuelt skal delta i anskaffelser på vegne av Avinor-konsernet skal vurdere egen habilitet i forhold til den aktuelle anskaffelsen i forkant.

Konsernstyrets medlemmer og ledende personell leverer årlig egenerklæring om nærstående parter. Konsernstyret har fastsatt etiske retningslinjer som gjelder for styret og alle ansatte. 93 prosent av alle Avinoransatte har gjennomført kurs i etiske retningslinjer. Retningslinjene bestemmer at korrupsjon, bestikkelser og konkurransehindrende opptreden i strid med konkurransereglene ikke tolereres. Eksterne leverandører blir forelagt retningslinjene og blir bedt om å følge disse. Ytterligere aktiviteter knyttet til etisk bevissthet er planlagt for 2014.

Avinor har etablert en compliance-funksjon som skal følge opp at konsernet etterlever eksternt og internt regelverk knyttet til korrupsjon/misligheter og etisk

regelverk. Et anti-korrupsjonsprogram skal utvikles og ferdigstilles i løpet av 2014.

Avinor har nedsatt et utvalg som skal behandle varsler om kritikkverdige forhold i alle deler av organisasjonen. Utvalget har etablert rutiner for behandling av varsler på en forsvarlig måte. I 2013 har utvalget behandlet to varsler. Sakene var ferdig behandlet ved utgangen av 2013. I tillegg arbeides det med å få på plass en kanal for mottak og behandling av varsler fra eksterne aktører, dette arbeidet forventes slutført i løpet av 2014.

Forskning og utvikling

Deltagelsen i Single European Sky Air traffic management Research - Joint Undertaking programmet (SESAR-JU) som er luftfartens største forsknings- og utviklingsprogram noensinne fortsetter, og dette arbeidet utføres blant annet i samarbeid med North European and Austrian Consortium (NORACON) som er en sammenslutning av åtte lands flysikringsaktører.

Avinor har fokusert FoU samarbeid med norske forskningsinstitusjoner og academia innen områder som bedrer flysikkerheten. Forskning på turbulensvarsling har fortsatt sammen med Meteorologisk Institutt, SINTEF og NTNU, og sammen med Samferdselsdepartementet, Meteorologisk Institutt og Norsk Institutt for Luftforskning (NILU) pågår det forskning innen varsling av vulkansk aske. Det er et nært samarbeid med NTNU, hvor det forskes på friksjon på snø og is for å få sikrere landinger, og Avinor har fått med Statens Vegvesen til å bidra med støtte til en doktorgrad som forsker på asfaltkvalitet.

Miljøarbeidet i Avinor er viktig, og forskning på Biodrivstoff er et stort satsningsområde. Det er flere aktiviteter innen miljøfaget, og sammen med Universitetet i Tromsø (UiT) pågår det et studentarbeid som ser på risiko for en miljøulykke ved en regional lufthavn.

Ved å sette fokus på kundene har Avinor fått godkjent en søknad til Norsk Designråd med å starte et forstudie om hvordan verdens beste lufthavn skal designes. Dette forskningsoppdraget tar utgangspunkt i design av en helt ny lufthavn, men vil samtidig gi Avinor god innsikt i hva som kan forbedres på våre eksisterende lufthavner.

I tillegg til nasjonale FoU-aktiviteter er Avinor også aktiv med både i Europa og globalt for å kunne følge med på og stimulere til økt forskning og utvikling som dekker våre behov. Forskningen må være langsiktig og forutsigbar, og denne langsiktige satsingen vil gi Avinor et solid grunnlag til å finne nye innovative løsninger og effektivisere drift av våre lufthavner i fremtiden.

Det er sikkerhet, miljø og bedre tjenester for de reisende og operatørene som i første omgang er i fokus, men Avinor følger med på samfunnsutviklingen og har behov for forskning som bidrar til bedre design, effektivisering og tilpasninger av luftfarten i et globalt samfunn som utvikler seg i et stadig raskere tempo.

Avinor som sponsor

I juni vedtok konsernledelsen sponsorstrategi for Avinor. Sponsorstrategien omfatter hele Avinor - lufthavnene, flysikringstjenesten og Avinor sentralt. Avinors sponsorater skal bidra til å styrke Avinors omdømme og oppslutningen om virksomheten, styrke de ansattes stolthet over egen arbeidsplass og bidra til positiv identifikasjon med Avinor. Sponsoratene skal i hovedsak rettes inn mot lokale tiltak og aktiviteter for barn og ungdom. Mange lufthavner har gitt støtte til lokale lag og foreninger i 2013, men implementeringen av sponsorstrategien vil først få full effekt fra og med budsjettåret 2014. I 2013 støttet Avinor «Nabosamarbeid i Bjørsvika» i regi av Kirkens Bymisjon, samt Røde Kors og Redd Barna i forbindelse med hjelpearbeidet for de flomrammede på Filippinene. Avinors julegave gikk også til Kirkens Bymisjon – til aksjonen «Gled en som gruer seg til jul». Det er også inngått en avtale med miljøorganisasjonen Zero, der Avinor støtter Zero økonomisk. Zero gir Avinor faglig støtte i tilknytning til arbeidet med utvikling av biodrivstoff for luftfarten i Norge.

AVINORS OMDØMME

Avinors omdømme i befolkningen er preget av høy kjennskap, men lav kunnskap. Med lav kunnskap følger et lite robust omdømme, hvor enkeltheter og -hendelser lett preger inntrykket av konsernet. I november 2013 ble det gjennomført en O-punkts måling av Avinors merkevarestyrke. Undersøkelsen, som vil bli gjennomført årlig, viser at 94 prosent av befolkningen (hjelpen kjennskap) har hørt om Avinor. For å bedre omdømmet til Avinor er det ikke høyere kjennskap til Avinor, men økt kunnskap til hva Avinor faktisk gjør – hvilke oppgaver som ligger i Avinors ansvar, som må styrkes.

PERSONAL OG ORGANISASJON

Ved utgangen av året var det 3 156 (3 109) fast ansatte i konsernet. Samlet ble det utført 3 249 (3 218) årsverk av faste og midlertidige ansatte. Gjennomsnittsalderen for alle ansatte-grupper i konsernet er 44,4 år. For ledere er gjennomsnittsalderen 50,2 år.

Kvinneandelen blant faste ansatte er 22,1 prosent, blant ledere 21,3 prosent. I konsernledelsen er kvinneandelen 30,0 prosent. Mangfoldstrategi er under arbeid og ferdigstilles første halvår 2014. Det legges vekt på at ansatte skal ha like muligheter i konsernet uavhengig

av kjønn, alder, funksjonsevne, etnisitet eller kulturell bakgrunn. Avinor har systematiserte prestasjonssamtaler som sikrer en nøytral lønns- og karriereutvikling.

Sykefraværet var i 2013 4,5 prosent (4,7 prosent). Langtidsfraværet over 8 uker utgjorde 1,0 prosent (0,4 prosent). Konsernets IA-mål er et sykefravær på 4,5 prosent eller lavere.

Avinors strategiplan for 2014-2020 innebærer omstillings- og endringsprosesser for hele konsernet. Organisatoriske endringer og kultur- og lederutviklingsprogram har vært særlig vektlagt i 2013.

Eksempelvis har det for IT-området blitt gjennomført en konsolidering der følgende tre forhold er blitt vektlagt:

- Samle IT-kompetanse fra divisjonene og Oslo Lufthavn AS i Konsern IT.
- Etablere ny styringsmodell for samhandling og prosjektgjennomføring.
- Opprettholde stabil drift og styrke strategi- og forretningsutviklingsfunksjonene.

Flysikringsdivisjonen er vedtatt etablert som eget selskap, heleid av Avinor, med virkning fra 2014. Gjennom 2013 er det gjennomført organisasjonsmessige tilpasninger i divisjonen.

Samarbeidet mellom konsernets ledelse og tillitsvalgte vurderes som konstruktivt og godt.

Medarbeiderundersøkelsen viste høy trivsel og generelt gode resultater både mot tidligere målinger og eksterne sammenligninger. Tre av fire medarbeidere har et høyt eller svært høyt engasjement.

Det har vært jobbet aktivt med å redusere brudd på arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Antallet brudd er redusert med 41 prosent i 2013.

FREMTIDSUTSIKTER OG RAMMEBETINGELSER

Med bakgrunn i en positiv norsk utvikling, forventes det fortsatt vekst i flytrafikken. Det legges derfor til grunn at dagens høye aktivitets- og investeringsnivå videreføres for å ivareta samfunnsoppdraget om gode regionale, nasjonale, europeiske og interkontinentale flytilbud. Avinor vil løpende vurdere salg av eiendommer for å tilpasse konsernets kapitalstruktur til investeringsbehovet i kjernevirksomheten.

Styret er opptatt av å sikre at Avinor bidrar til nasjonal og regional utvikling. Det skjer gjennom effektive og trygge luftfartstjenester, men også gjennom aktivt samarbeid med lokale interessenter og tett dialog med øvrige relevante aktører for utvikling ved lufthavnene og de aktuelle regionene.

Store interne omstillinger innenfor flysikringstjenesten,

nye internasjonale regulatoriske krav samt store behov for økt kapasitet spesielt på Gardermoen og Flesland lufthavner, gjør at Avinor er inne i en fase preget av betydelig utfordringer. Det legges vekt på å sikre gode og effektive prosesser internt, god kostnadskontroll i drift og i prosjektene, og å ivareta forventninger fra flyselskapene, de reisende, regulator og tilsyn samt fra

Samferdselsdepartementet som eier. Styret har derfor en tett oppfølging av konsernets inntjening, driftskostnader, finansiering og regulatoriske rammer.

Styret takker alle ansatte og samarbeidspartnere for stor innsats i 2013.

Oslo, 28. mars 2014

Ola Mørkved Rinnan
Styrets leder

Ola H. Strand
Nestleder

Eli Skrøvset

Anne Breiby

Dag Hårstad

Tone L. Hofstad

Per Erik Nilsen

Olav Aadal

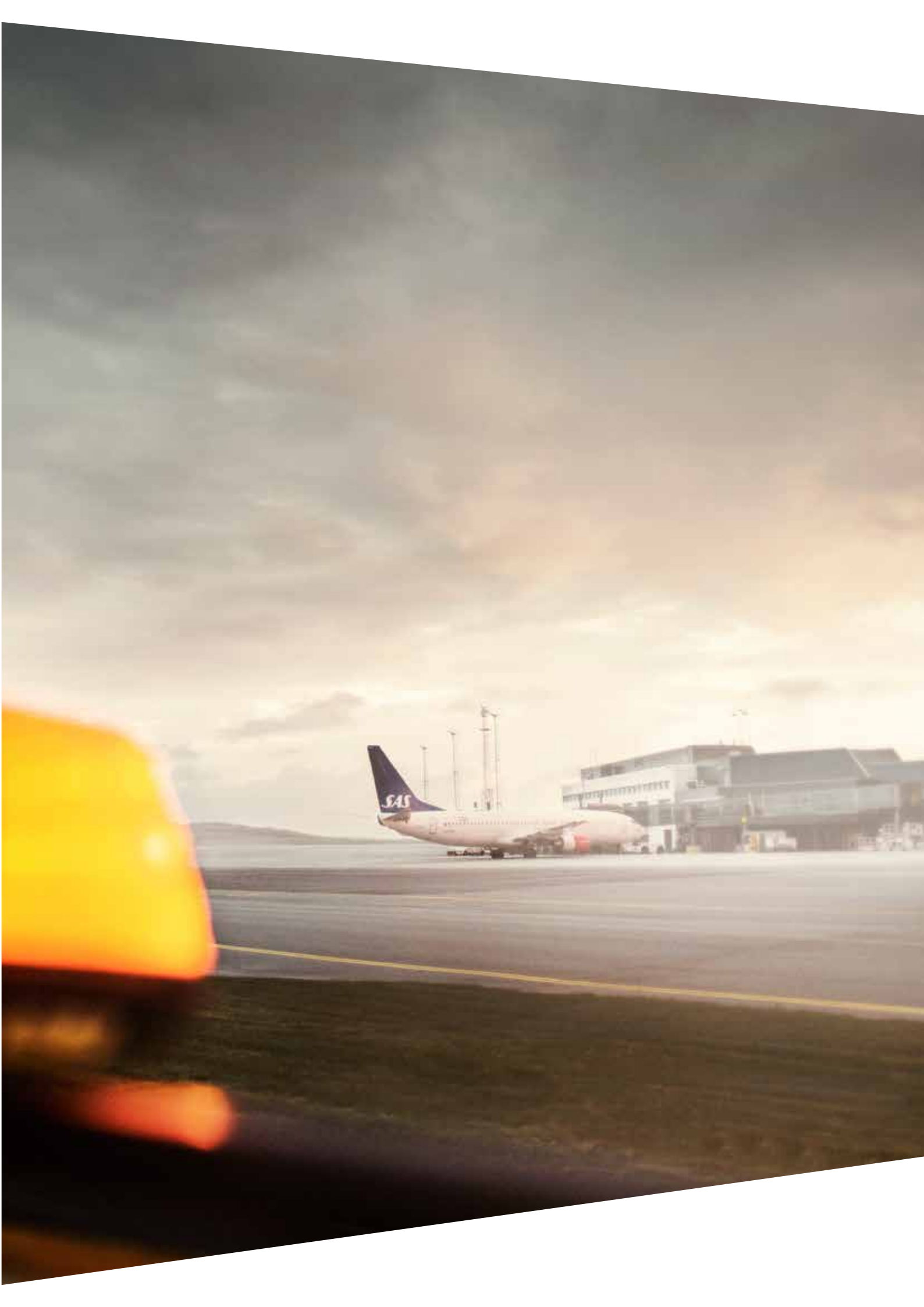
Grete Ovnerud

Heidi Anette Sørum

Dag Falk-Petersen
Konsernsjef

STYRET I AVINOR

OLA MØRKVED RINNAN

Født: 1949

Styrets rolle: Leder

Stilling: Konsernsjef i Eidsiva Energi AS

Styremedlem siden: 2010

Utdannelse: Sivilingeniør fra NTNU 1972 og Bachelor økonomi NHH 1985.

OLA H. STRAND

Født: 1957

Styrets rolle: Nestleder

Styremedlem siden: 2012

Utdannelse: Trondheim Økonomiske Høgskole 1980 og MBA Strategisk ledelse ved NHH 1998.

STONE L. HOFSTAD

Født: 1972

Styrets rolle: Styremedlem

Stilling: CEO Habu Technology AS

Styremedlem siden: 2013

DAG HELGE HÅRSTAD

Født: 1962

Styrets rolle: Styremedlem

Stilling: Adm. direktør i Rusbehandling

Midt-Norge HF

Styremedlem siden: 2007

Utdannelse: Flyvelederskolen 1984 og Luftfartsverkets lederutviklingsprogram (LUP) 2002.

ELI SKRØVSET

Født: 1965

Styrets rolle: Styremedlem

Stilling: CFO Eksportkreditt Norge

Styremedlem siden: 2011

Utdannelse: Siviløkonom NHH 1990 og AMP ved Harvard Business School 2008

ANNE BREIBY

Født: 1956

Styrets rolle: Styremedlem

Stilling: Selvstendig næringsdrivende

Styremedlem siden: 2012

Utdannelse: Lærerskolen Hamar 1979 og Cand. Scient i fiskeribiologi Universitetet i Tromsø 1985

PER ERIK NILSEN

Født: 1977

Styrets rolle: Styremedlem, ansattvalgt

Stilling: Lufthavnbetjent

Styremedlem siden: 2013

OLAV AADAL

Født: 1967

Styrets rolle: Styremedlem, ansattvalgt

Stilling: Flygeleder

Styremedlem siden: 2013

GRETE OVENRUD

Født: 1966

Styrets rolle: Styremedlem, ansattvalgt

Stilling: Flygeleder

Styremedlem siden: 2011

HEIDI SØRUM

Født: 1967

Styrets rolle: Styremedlem, ansattvalgt

Stilling: Trafikkplanlegger

Styremedlem siden: 2011

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE (CORPORATE GOVERNANCE) I AVINOR-KONSERNET

God eierstyring og selskapsledelse i Avinor skal sikre størst mulig verdiskapning og redusere virksomhetens risiko. Selskapets verdigrunnlag og etiske retningslinjer er en grunnleggende premisse for Avinors eierstyring og selskapsledelse.

Avinor har utstedt obligasjoner som er notert på Oslo Børs. Regnskapslovens § 3-3b bestemmer at regnskapspliktige som er utstedere etter verdipapirhandelloven § 5-4 skal redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen. Punkt 3.10 i Oslo Børs' dokument «Obligasjonsreglene – opptakskrav og løpende forpliktelser» bestemmer at låntaker skal redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring på tilsvarende måte. Regnskapsloven er tilgjengelig på www.lovdatabank.no. Oslo Børs' regelverk er tilgjengelig på www.oslobors.no.

Staten som eier har fokus på at statseide selskaper følger «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse». Styret legger vekt på at virksomhetsstyringen i konsernet skal følge denne anbefalingen så langt den passer.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på www.nues.no.

REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Formålet med Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse er at selskaper som er notert på regulerte markeder i Norge skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledelingen mellom aksjeeiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen.

Denne redegjørelsen er satt opp i henhold til disposisjonen i Norsk anbefaling for eierstyring og

selskapsledelse datert 23. oktober 2012, med de justeringer som følger av at Avinor er heleid statlig aksjeselskap. I tillegg til aksjelovens generelle bestemmelser gjelder særbestemmelsene for statsaksjeselskap.

Den grunnleggende forutsetning for drift av Avinors virksomhet er at hensyn til sikkerhet er viktigst og prioriteres foran andre hensyn. Dermed legges det størst vekt på å yte effektive tjenester til kundene og samfunnet.

Avinor-konsernets visjon er at vi skal skape verdifulle relasjoner. Enkeltmennesker, bedrifter og samfunn skal verdsette og få tydelige verdier ut av virksomhetens leveranser. Atferdsverdiene er åpen, ansvarlig, handlekraftig og kundeorientert.

Konsernets etiske retningslinjer er sist revidert våren 2012. Retningslinjene gjelder for styremedlemmer, ansatte, innleid personale og andre som jobber for konsernet. Retningslinjene gir grunnleggende regler for personlig adferd og forretningspraksis, og uttrykker konsernets holdninger i møte med kunder, leverandører, kollegaer og øvrige omgivelser.

Etiske retningslinjer er tilgjengelig på www.avinor.no.

Konsernet utarbeider eget dokument om samfunnsansvar. Dette vil være tilgjengelig på www.avinor.no i løpet av første halvår 2014.

VIRKSOMHET

Avinor er et konsern med aktivitet innen samferdselssektoren i Norge. Morselskapet Avinor AS er heleid av staten ved Samferdselsdepartementet. Konsernets hovedkontor er i Oslo. Selskapets virksomhet er beskrevet i vedtektene:

- Selskapets samfunnsoppdrag er å eie, drive og utvikle et landsomfattende nett av lufthavner for sivil sektor og en samlet flysikringstjeneste for sivil og militær sektor.
- Selskapets virksomhet skal drives på en sikker, effektiv og miljøvennlig måte og sikre god tilgjengelighet for alle grupper reisende.
- Virksomheten kan drives av selskapet selv, av heleide datterselskaper, eller av andre selskaper det har eierandeler i eller samarbeider med.
- Selskapet skal i størst mulig grad være selvfinansiert gjennom inntekter fra hovedvirksomheten og annen forretningsvirksomhet i tilknytning til lufthavnene. Internt i selskapet skal det skje en samfinansiering mellom bedriftsøkonomisk lønnsomme og ulønnsomme enheter.
- Selskapet skal utføre samfunnspålagte oppgaver slik de er fastlagt av eier.

Selskapets vedtekter er tilgjengelig på www.avinor.no.

Avinors oppdrag er å drive et helhetlig system av 46 flyplasser og den samlede flysikringstjenesten i Norge. Virksomheten er basert på ivaretagelse og utvikling av vesentlige samfunnsoppgaver i alle deler av landet, og skal drives med høy prioritering av sikkerhet og med vekt på miljøhensyn. For å møte eiers krav er det etablert strategiske hovedmål innen økonomi og finans, samfunn og miljø, flysikkerhet og HMS, kunder og samarbeidspartnere og personal og organisasjon.

SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Selskapets aksjekapital er NOK 5 400 100 000 fordelt på 540 010 aksjer som hver er pålydende NOK 10 000. Selskapets egenkapital skal til enhver tid være minst 40 prosent av summen av selskapets til enhver tid bokførte rentebærende lån og egenkapital.

Avinor AS er heleid statsaksjeselskap. Aksjonærenes rettigheter ivaretas av ansvarlig statsråd eller dennes stedfortreder på generalforsamlingen. Generalforsamlingen er ikke bundet av styrets forslag til utdeling av utbytte. Fastsetting av utbytte foretas hvert år. Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltningen av statens interesser og kan foreta de undersøkelser som vurderes som nødvendige.

Det er ikke gitt styrefullmakt til å foreta kapitalforhøyelse.

LIKEBEHANDLING AV AKSJEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Avinor AS har en aksjeklasse. Aksjene er ikke notert på børs og det foregår ikke transaksjoner med aksjene.

Konserninterne avtaler inngås etter prinsippene om

armlengdes avstand på vanlige forretningsmessige vilkår. Alle slike avtaler er skriftlig.

Transaksjoner med nærstående

Styret er ikke kjent med at det i 2013 har forekommet transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse som kan betegnes som ikke uvesentlige transaksjoner.

Styremedlemmer og ledende ansatte skal årlig levere egenerklæring om nærstående.

Retningslinjer for styremedlemmer og ledende ansatte

Konsernets etiske retningslinjer har eget punkt om hvordan håndtere interessekonflikt. Det fremgår at medarbeidere aldri skal ta del i, eller forsøke å påvirke en beslutning dersom det er interessekonflikt eller det kan bli stilt spørsmål til upartiskhet. Medarbeidere i konsernet kan påta seg bierverv og styreverv i tillegg til sitt hovedansettelsesforhold i Avinor forutsatt at dette ikke kommer i konflikt med den ansattes lojalitetsplikt, habilitetshensyn og hensynet til forsvarlig tjenesteutførelse.

Retningslinjene har også bestemmelser om habilitet. Dersom det er tvil om vedkommende er habil skal problemstillingen drøftes med nærmeste overordnede.

Staten som aksjeeier

Avinor er 100 prosent eid av den norske stat. Samferdselsdepartementet avholder kvartalsvise møter med selskapet. I disse møtene orienterer selskapet eier om driften, økonomisk utvikling og ellers andre forhold som er relevant å informere eier om på det aktuelle tidspunkt. Det fattes ingen beslutninger i disse møtene, og det gis ingen føringer for hvordan selskapet skal agere i enkeltsaker.

En gang i året avholdes møte om samfunnsansvar.

FRI OMSETTELIGHET

Det er ingen bestemmelser i vedtektene som innebærer begrensninger i omsettelighet av selskapets aksjer.

GENERALFORSAMLING

Samferdselsministeren utgjør selskapets generalforsamling, og er selskapets øverste myndighet. I medhold av aksjelovens § 20-5 er det Samferdselsdepartementet som står for innkalling til ordinær og ekstraordinær generalforsamling. Departementet bestemmer også innkallingsmåten. Innkalling til generalforsamling skal skje med minst en ukes varsel, jf aksjeloven § 20-5 jf § 5-10.

Ordinær generalforsamling avholdes hvert år innen utgangen av juni måned. Etter vedtektene skal generalforsamlingen godkjenne årsregnskap og årsberetning, herunder utdeling av utbytte. I tillegg behandles godkjenning av godtgjørelse til revisor, fastsettelse av styregodtgjørelse for inneværende år samt utpeking av aksjonærvalgte medlemmer til styret og eventuelt andre saker som etter lov eller vedtekter hører under generalforsamlingen.

Til generalforsamling innkalles styrets medlemmer, daglig leder og den revisor som reviderer fjorårets regnskap. Styreleder og konsernsjef har møteplikt på generalforsamlingen. De øvrige styremedlemmene samt revisor og Riksrevisjonen har møterett.

Dagsorden fastsettes av Samferdselsdepartementet.

Protokoll fra generalforsamlingen er offentlig.

VALGKOMITÉ

Generalforsamlingen i Avinor AS består av staten ved Samferdselsdepartementet. Generalforsamlingen har ikke oppnevnt valgkomité.

BEDRIFTSFORSAMLING OG STYRE, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Selskapets vedtekter bestemmer at styret skal bestå av fra syv til ti medlemmer. Fem eller seks av medlemmene, herunder styrets leder og nestleder, velges av generalforsamlingen. To eller tre styremedlemmer med varamedlemmer velges ved direkte valg av og blant de ansatte etter reglene i aksjeloven om de ansattes representasjon i selskapets styre. Selskapet har etter avtale med de ansatte ikke bedriftsforsamling, men har i medhold av vedtektene rett til å velge et ekstra styremedlem med varamedlem.

Bedriftsdemokratinevnda godkjente i 2009 konsernordning som innebærer at ansatte i Avinor AS og datterselskapene er valgbar til konsernstyret. Ansattrepresentasjonen ble samtidig økt fra tre til fire personer etter avklaringer med eier. Styret er etter dette sammensatt av seks aksjonærvalgte medlemmer og fire representanter som er valgt av og blant de ansatte. Kvinneandelen blant styrets medlemmer er 50 prosent.

Styrets leder velges av generalforsamlingen. Alle styrets medlemmer velges for to år.

Samferdselsdepartementet har ingen egne styremedlemmer, men i samsvar med statens prinsipper for godt eierskap forutsettes alle styrets medlemmer å søke å ivareta selskapets og aksjonærenes felles interesser. Styrets sammensetning er slik at det til

sammen kan ivareta eiers interesser og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Ledende ansatte er ikke medlem i konsernstyret, og eier ikke aksjer i selskapet.

Eier gjennomfører årlig samtaler med det enkelte styremedlem.

Ved årsskiftet 2013/2014 besto styret av:

Styreleder siden 2010 Ola Mørkved Rinnan, 64 år, konsernsjef i Eidsiva Energi AS
Nestleder siden 2012 Ola H. Strand, 56 år
Styremedlem siden 2007 Dag H. Hårstad, 51 år, adm. dir. Rusbehandling Midt Norge HF
Styremedlem siden 2011 Eli Skrøvset, 48 år, CFO Eksporthandel Norge
Styremedlem siden 2012 Anne Breiby, 56 år, selvstendig næringsdrivende
Styremedlem siden 2013 Tone Lindberg Hofstad, 41 år, CEO Habu Technology AS
Ansattvalgt styremedlem siden 2011 Grete Ovnerud, 47 år
Ansattvalgt styremedlem siden 2011 Heidi A. Sørsum, 46 år
Ansattvalgt styremedlem siden 2013 Olav Aadal, 46 år
Ansattvalgt styremedlem siden 2013 Per Erik Nilsen, 36 år

Kristin Vangdal, 49 år, ble erstattet av Tone Lindberg Hofstad ved generalforsamling 2013. Vangdal hadde da vært styremedlem siden 2002.

Våren 2013 ble det gjennomført valg på ansattrepresentanter til konsernstyret. Per Erik Nilsen og Olav Aadal erstattet de ansattvalgte medlemmene Helge Løbergli (medlem siden 2002) og Christian Berge (medlem siden 2009). De ansattvalgte styremedlemmene har vararepresentant. Valg på ansatte gjennomføres hvert annet år.

Informasjon om det enkelte styremedlem er tilgjengelig på www.avinor.no.

Det ble avholdt 10 styremøter i 2013. Møtedeltakelsen var med svært få unntak, fulltallig.

STYRETS ARBEID

Styret følger aksjelovens krav om forvaltning av og tilsyn med selskapet. I medhold av vedtektene skal styret sørge for at selskapet tar samfunnsansvar. Styrets oppgaver er fastsatt i egen instruks. Instruksene gjennomgås årlig og oppdateres ved endringer i relevant regelverk og ellers etter behov. Styret fastsetter en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring. Styret gjennomfører årlig en evaluering av sin virksomhet og kompetanse.

KONSERNLEDELSEN I AVINOR

DAG FALK-PETERSEN
Konsernsjef

EGIL THOMPSON
Konserndirektør kommunikasjon,
samfunnskontakt og merkevare

ANDERS KIRSEBOM
Flysikringsdirektør

JON SJØLANDER
Konserndirektør strategi og utvikling

MARI HERMANSEN
Konserndirektør HR og juridisk

**MARGRETHE
SNEKKERBAKKEN**
Divisjonsdirektør nasjonale, regionale og
lokale lufthavner

LASSE BARDAL
Fungerende divisjonsdirektør Store lufthavner

NIC. NILSEN
Administrerende direktør Oslo Lufthavn

PETTER JOHANNESSEN
Konserndirektør økonomi og finans

Note: Fra 1. 4. 2014 oppløses Divisjon Store Lufthavner og lufthavnsdirektørene ved Sola, Flesland og Værnes vil fra da, inngå i konsernledelsen.

Styreinstruksen har egen omtale av habilitet der det fremgår at det enkelte styremedlem selv har ansvar for å ta opp forhold av habilitetsmessig art, og skal fratrukke seg ved behandling av en sak der de er inhabile. I tvilstilfelle skal spørsmålet forelegges styrets leder. Det skal fremgå av styreprotokollen når et av styrets medlemmer er inhabil i den enkelte sak.

Nye styremedlemmer får tilsendt relevant informasjon om selskapet og styrets arbeid. Denne informasjonen er også tilgjengelig gjennom den elektroniske styreportalen.

Konsernsjefens ansvar og oppgaver er nedfelt i instruks fastsatt av styret. Instruksen gjennomgås og oppdateres ved behov.

Styret har etablert revisjonsutvalg som saksforberedende og støttende organ for styret i sitt ansvar for regnskapsrapportering, revisjon, intern kontroll og samlet risikostyring. Det er utarbeidet instruks for utvalgets arbeid. Instruksen gjennomgås årlig og oppdateres ved behov. Utvalget har hatt fem møter i 2013.

Utvalget består ved årsskifte 2013/2014 av
Eli Skrøvset (leder)
Dag H. Hårstad
Grete Ovnerud

Styret har også etablert godtgjørelsesutvalg som saksforberedende underutvalg i saker om godtgjørelse til ledende ansatte i selskapet. Utvalget skal forberede retningslinjer for og saker om godtgjørelse til ledende ansatte og gjennomføre løpende vurderinger og overvåking av konsernets policy på dette området. Det er utarbeidet instruks for utvalgets arbeid. Instruksen gjennomgås og oppdateres ved behov. Utvalget har hatt to møter i 2013.

Utvalget består ved årsskifte 2013/2014 av
Ola H. Strand (leder)
Anne Breiby
Heidi Sørum

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

For å sikre helhetlig styring av selskapet er det utarbeidet et eget styringssystem, som omfatter ledelsesdokument, beredskapsplaner, sikkerhetsprosedyrer og prosesser for å styre og kontrollere virksomheten.

Det gjennomføres årlig risikoanalyser for konsernets aktiviteter, og det evalueres og iverksettes tiltak for å styre risikobildet. Styret gjennomgår årlig selskapets risikostyring og internkontroll.

Som et ledd i konsernets interne kontrollsystem har

Avinor etablert en internrevisjonsfunksjon. Konsernets internrevisjonsfunksjon arbeider etter et mandat fastsatt av styret og i henhold til standarder fastsatt av Institute for Internal Auditors.

Selskapets valgte revisor skal årlig gjennomgå ledelsens disposisjoner.

Systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen

Avinors etiske retningslinjer og verdigrunnlag danner sammen med foretakets organisering, ledelsesfora og rapporteringslinjer grunnlaget for et godt internt kontrollmiljø knyttet til finansiell rapportering.

Forretnings- og støtteprosesser som er vesentlige for regnskapsrapporteringen er identifisert. Dette inkluderer prosesser vedrørende investeringsprosjekter, inntekter, finansposter, regnskapsavslutning samt IT-systemene som støtter disse prosessene. Overordnede risiko håndteres og bedømmes sentralt, mens transaksjonshåndteringen er underlagt både sentrale og desentrale kontroller. Det er lagt stor vekt på grundig dokumentasjon og vurdering av vesentlige vurderingsposter.

Det gjennomføres kontrolltiltak i den løpende regnskapsproduksjon og gjennom den løpende økonomioppfølging. Systemer for evaluering/overvåking av den interne kontrollen knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er under utvikling og vurderes løpende.

GODTGJØRELSE TIL STYRET

Godtgjørelse til styret fastsettes av generalforsamlingen. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig, og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Aksjonærvalgte styremedlemmer utfører normalt ikke særskilte oppgaver for selskapet ut over styrevervet. Godtgjørelse til styrets medlemmer fremgår av note til årsregnskapet.

I 2013 utgjorde godtgjørelse til styret totalt kr 2 196 000,-. Godtgjørelsen fordeler seg som følger: Styreleder kr 388 500,-, styrets nestleder kr 235 000,-, øvrige styremedlemmer kr 193.500,-. Varamedlem mottar kr 9 500,- per møte de er til stede.

Revisjonsutvalgets medlemmer mottok i 2013 godtgjørelse på til sammen kr 130 000,-, fordelt på kr 59 000,- til utvalgets leder og kr 35 500,- til de øvrige to medlemmene.

Godtgjørelsesutvalgets medlemmer mottok i 2013 godtgjørelse på til sammen kr 20 000,-, fordelt på kr

10.000,- til utvalgets leder og kr 5 000,- til de øvrige to medlemmene.

GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret tilsetter konsernsjef og fastsetter konsernsjefens lønn etter forberedende behandling i godtgjørelsesutvalget. Styret evaluerer årlig konsernsjefens arbeids- og lønnsvilkår etter forberedende behandling i godtgjørelsesutvalget.

Konsernsjefen innstiller på og informerer om godtgjørelse til ledende ansatte som rapporterer til konsernsjef til godtgjørelsesutvalget.

Styret har utarbeidet en erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i selskapet. Erklæringen behandles på ordinær generalforsamling.

Godtgjørelse til ledende ansatte fremgår av note 8 til årsregnskapet.

INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Offentlig informasjon om konsernet gis av konsernets ledelse. Konsernet utarbeider hvert år finansiell kalender der datoer for publisering av finansiell informasjon fremgår. Finansiell kalender er tilgjengelig på selskapets hjemmesider og på Oslo Børs' sider. Finansiell informasjon publiseres i form av en børsmelding før den gjøres tilgjengelig på www.avinor.no.

Konsernet legger frem fullstendig årsregnskap sammen med årsberetning og årsrapport i slutten av mars måned. Regnskapstall rapporteres kvartalsvis.

I medhold av vedtektene skal styret hvert år legge frem en plan for virksomheten med datterselskaper, for samferdselsministeren. Innholdet i planen skal omfatte følgende forhold:

- Statusbeskrivelse av markedet og konsernet, herunder utviklingen i konsernet siden den forrige planen ble lagt frem.
- Hovedtrekk ved konsernets virksomhet de kommende år, herunder større omorganiseringer, videreutvikling og avvikling av eksisterende virksomheter og utvikling av nye.
- Konsernets investeringsnivå, vesentlige investeringer og finansieringsplaner.
- Vurderinger av den økonomiske utvikling i planperioden.
- Rapport om tiltak og resultater vedrørende selskapets samfunnsoppdrag, samfunnsplågte oppgaver og samfunnsansvar.

Styret skal forelegge for samferdselsministeren vesentlige

endringer i slike planer som tidligere er lagt frem.

SELSKAPSOVERTAKELSE

Staten ved Samferdselsdepartementet er eeneier av Avinor AS. På denne bakgrunn anses dette punkt i anbefalingen ikke å være relevant for selskapet.

REVISOR

Avinor har en uavhengig ekstern revisor valgt av generalforsamlingen etter innstilling fra styret. Revisor fremlegger årlig en plan til styret for gjennomføring av revisjonsarbeidet. Revisor utarbeider årlig et brev til styret (Management Letter), som oppsummerer revisjon av selskapet og status vedrørende selskapets interne kontroll.

Ernst & Young AS ble valgt til ny ekstern revisor for Avinor AS fra 2013 på selskapets ordinære generalforsamling 26. juni 2013.

Revisor har årlig møte med styret uten at administrasjonen er til stede. Revisor har også årlig møte med revisjonsutvalget uten at administrasjonen er til stede. Revisor har møterett på selskapets generalforsamling.

Revisors godtgjørelse er fordelt på revisjon og andre konsulenttjenester, og fremgår av note til regnskapet. Generalforsamlingen skal godkjenne revisors godtgjørelse.

HOVEDTALL AVINOR KONSERN

Millioner kroner	Året		
	2013	2012	2011
Trafikkinntekter	2 956,6	2 860,2	2 665,3
Inndekning security	1 132,5	948,7	1 092,4
Kommersielle inntekter	4 727,0	4 245,5	3 803,3
Konserninterne tjenester	192,1	201,4	195,0
Driftsinntekter lufthavnvirksomhet	9 008,2	8 255,8	7 756,0
Underveisinntekter	945,6	947,0	954,4
Konsernintern Innflygings- og tårntjeneste	734,7	745,9	733,8
Andre driftsinntekter	217,4	144,2	103,1
Driftsinntekter flysikringstjeneste	1 897,7	1 837,1	1 791,3
Andre driftsinntekter konsern (a)	545,2	474,1	459,6
Eliminering av konserninterne poster	-1 473,5	-1 414,9	-1 385,1
Sum driftsinntekter konsern	9 977,6	9 152,1	8 621,8
Driftskostnader lufthavn (a)	-5 751,7	-5 255,2	-4 887,7
Driftskostnader flysikring	-1 877,0	-1 715,3	-1 608,1
Driftskostnader felles	-829,4	-678,3	-731,2
Eliminering av konserninterne poster	1 473,5	1 414,9	1 385,1
Sum driftskostnader konsern	-6 984,6	-6 233,9	-5 841,9
EBITDA lufthavnvirksomhet	3 256,5	3 000,6	2 868,3
EBITDA flysikringstjeneste	20,7	121,8	183,2
EBITDA konsernposter	-284,2	-204,2	-271,6
EBITDA konsern	2 993,0	2 918,2	2 779,9
Av- og nedskrivninger	-1 373,5	-1 335,7	-1 258,7
Verdiendringer og andre tap/gevinster, netto	0,1	-20,3	-35,8
Driftsresultat (EBIT)	1 619,6	1 562,2	1 485,4
Finansresultat	-346,0	-355,9	-295,0
Resultat før skatt	1 273,6	1 206,3	1 190,4
Skattekostnad	-382,7	-351,6	-346,8
Resultat etter skatt	890,9	854,7	843,6
EBITDA-margin lufthavnvirksomhet	36,2 %	36,3 %	37,0 %
EBITDA-margin flysikringstjeneste	1,1 %	6,6 %	10,2 %
EBITDA-margin konsern	30,0 %	31,9 %	32,2 %
Investeringer lufthavnvirksomhet	3 793,2	3 883,1	2 441,5
Investeringer flysikringstjeneste	116,1	78,1	75,6
Investeringer annet	229,9	123,4	93,3
Sum investeringer	4 139,2	4 084,6	2 610,4
Utbetalt utbytte	-463,4	-421,8	-504,0
Kontantstrøm før opptak av ny gjeld	-2 214,3	-2 229,6	-563,1
Rentebærende gjeld	12 734,9	11 187,8	9 752,7
Totale eiendeler	29 911,0	28 109,2	25 848,5
Egenkapitalprosent (vedtektsdefinert)	48,5 %	48,1 %	51,6 %
Avkastning total kapital etter skatt	5,0 %	5,4 %	5,7 %
Antall flypassasjerer (i 1000)	48 330,0	46 357,0	44 278,0
Antall flybevegelser (i 1000)	731,1	669,0	648,0
Antall service units (i 1000)	2 050,9	1 845,0	1 713,0
Punktlighet	86 %	86 %	88 %
Regularitet	98 %	98 %	99 %

(a) Eksklusive konserninterne festeavgifter

RESULTATREGNSKAP

Morselskap		Beløp i MNOK	Noter	Konsern	
2012	2013			2013	2012
		<i>Driftsinntekter:</i>			
3 041,9	3 193,1	Trafikkinntekter	5,7	5 026,6	4 755,8
1 648,9	1 958,8	Salgs- og leieinntekter	5,7	4 939,0	4 374,6
626,9	627,1	Andre driftsinntekter		12,0	21,7
5 317,7	5 779,0	Sum driftsinntekter		9 977,6	9 152,1
		<i>Driftskostnader:</i>			
96,7	112,5	Varekostnader		169,1	142,6
2 665,2	2 860,9	Lønn og andre personalkostnader	8,11	3 406,4	3 172,8
624,1	667,0	Av- og nedskrivninger	16,17,11	1 373,5	1 335,7
1 946,3	2 194,2	Andre driftskostnader	10,11	3 409,1	2 918,5
5 332,3	5 834,6	Sum driftskostnader før verdiendringer og andre tap/gevinster, netto		8 358,1	7 569,6
-14,6	-55,6	Resultat før verdiendringer og andre tap/gevinster, netto		1 619,5	1 582,5
-13,5	7,3	Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto	12	0,1	-20,3
-28,1	-48,3	Driftsresultat		1 619,6	1 562,2
617,2	805,5	Finansinntekter	13	72,5	61,1
179,2	275,9	Finanskostnader	13	418,5	417,0
438,0	529,6	Netto finansinntekt/-kostnad		-346,0	-355,9
409,9	481,3	Resultat før skattekostnad		1 273,6	1 206,3
16,2	149,5	Skattekostnad	14	382,7	351,6
393,7	331,8	Årsresultat		890,9	854,7
		Tilordnet:			
393,7	331,8	Aksjonær		890,9	854,7

Note 1 til 32 er en integrert del av regnskapet.

UTVIDET RESULTATREGNSKAP

2012	2013	Beløp i MNOK	Noter	2013	2012
393,7	331,8	Årsresultat		890,9	854,7
		Utvidet resultat:			
		Poster som ikke reverserer i resultatet i senere perioder:			
-560,4	1 442,2	Aktuarielle gevinster/tap på pensjonsforpliktelse	25	1 698,0	-677,5
156,9	-403,8	Skatteeffekt	15	-475,4	189,7
0,0	-1,5	Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse		-2,0	0,0
		<i>Sum poster som ikke reverserer i resultatet i senere perioder etter skatt</i>		<i>1 220,6</i>	<i>-487,8</i>
		Poster som kan reversere i resultatet i senere perioder:			
19,3	0,0	Kontantstrømsikring	19	33,4	-3,7
-5,4	0,0	Skatteeffekt	15	-9,4	1,1
		<i>Sum poster som kan reversere i resultatet i senere perioder etter skatt</i>		<i>24,0</i>	<i>-2,6</i>
-389,6	1 036,9	Sum utvidet resultat etter skatt		1 244,6	-490,4
4,1	1 368,7	Årets totalresultat		2 135,5	364,3
		Tilordnet:			
4,1	1 368,7	Aksjonær		2 135,5	364,3

Note 1 til 32 er en integrert del av regnskapet.

BALANSE

Morselskap		Beløp i MNOK	Noter	Konsern	
31.12.2012	31.12.2013			31.12.2013	31.12.2012
EIENDELER					
Anleggsmidler					
<i>Immaterielle eiendeler:</i>					
2 238,9	1 632,4	Utsatt skattefordel	15	2 037,0	2 577,4
46,4	31,4	Andre immaterielle eiendeler	16	31,4	46,4
2 285,3	1 663,8	Sum immaterielle eiendeler		2 068,4	2 623,8
<i>Varige driftsmidler:</i>					
8 589,6	9 761,2	Varige driftsmidler	17	20 397,3	18 255,5
2 261,7	2 438,1	Anlegg under utførelse		5 181,4	4 552,3
10 851,3	12 199,3	Sum varige driftsmidler		25 578,7	22 807,8
<i>Finansielle anleggsmidler:</i>					
672,0	853,1	Investeringer i datterselskap	6	0,0	0,0
3 196,4	4 571,3	Lån til foretak i samme konsern	31	0,0	0,0
22,7	0,0	Derivater	19	7,5	22,9
8,6	30,2	Andre finansielle anleggsmidler	20	130,8	79,0
3 899,7	5 454,6	Sum finansielle anleggsmidler		138,3	101,9
17 036,3	19 317,7	Sum anleggsmidler		27 785,4	25 533,5
Omløpsmidler					
15,7	24,6	Varer		24,6	15,7
1 240,2	1 301,5	Fordringer	21	1 423,4	1 242,9
0,2	0,0	Derivater	19	3,9	1,4
1 289,3	644,2	Bankinnskudd, kontanter og lignende	22	673,7	1 315,7
2 545,4	1 970,3	Sum omløpsmidler		2 125,6	2 575,7
19 581,7	21 288,0	Sum eiendeler		29 911,0	28 109,2

Oslo, 28. mars 2014

Ola Mørkved Rinnan
Styrets leder

Ola H. Strand
Nestleder

Eli Skrvøset

Anne Breiby

Dag Hårstad

Tone L. Hofstad

Per Erik Nilsen

Olav Aadal

Grete Ovnerud

Heidi Anette Sørum

Dag Falk-Petersen
Konsernsjef

31.12.2012	31.12.2013	Beløp i MNOK	Noter	31.12.2013	31.12.2012
EGENKAPITAL OG GJELD					
Egenkapital					
<i>Innskutt egenkapital:</i>					
5 400,1	5 400,1	Selskapskapital	23	5 400,1	5 400,1
5 400,1	5 400,1	Sum innskutt egenkapital		5 400,1	5 400,1
<i>Opptjent egenkapital:</i>					
3 169,9	4 018,7	Annen egenkapital	24	6 569,3	4 956,6
3 169,9	4 018,7	Sum opptjent egenkapital		6 569,3	4 956,6
8 570,0	9 418,8	Sum egenkapital		11 969,4	10 356,7
Gjeld og forpliktelser					
<i>Avsetning for forpliktelse:</i>					
3 315,0	2 018,7	Pensjonsforpliktelser	25	2 347,9	3 875,1
159,1	151,8	Annen forpliktelse	26	252,9	190,2
3 474,1	2 170,5	Sum forpliktelser		2 600,8	4 065,3
<i>Langsiktig gjeld:</i>					
0,0	0,0	Lån fra Staten	27	3 860,4	4 304,8
22,4	18,2	Derivater	19	113,3	142,8
4 345,8	5 913,1	Annen langsiktig gjeld	27	7 129,0	5 662,2
4 368,2	5 931,3	Sum annen langsiktig gjeld		11 102,7	10 109,8
<i>Kortsiktig gjeld:</i>					
700,0	800,0	Sertifikatgjeld	27	800,0	700,0
366,8	247,7	Leverandørgjeld		481,7	591,2
144,6	2,4	Betalbar skatt	14	383,1	358,2
130,6	154,7	Skyldige offentlige avgifter		172,5	159,9
4,9	13,7	Derivater	19	22,6	11,2
7,8	405,6	Første års avdrag langsiktig gjeld	27	945,5	520,9
1 814,7	2 143,3	Annen kortsiktig gjeld	26,28	1 432,7	1 236,0
3 169,4	3 767,4	Sum kortsiktig gjeld		4 238,1	3 577,4
11 011,7	11 869,2	Sum gjeld		17 941,6	17 752,5
19 581,7	21 288,0	Sum egenkapital og gjeld		29 911,0	28 109,2

OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL

<i>Avinor AS:</i>		Annen egenkapital		
Beløp i MNOK	Aksjekapital	ikke resultat-	Annen egenkapital	Sum
		ført		
Egenkapital 01.01.2012	5 400,1	-703,4	4 291,0	8 987,7
Årsresultat			393,7	393,7
Aktuarielle tap/gevinster pensjonsforpliktelse (etter skatt)		-403,5		-403,5
Kontantstrømsikring		13,9		13,9
Årets totalresultat	0,0	-389,6	393,7	4,1
<i>Transaksjoner med aksjonær:</i>				
Utbytte for 2011			-421,8	-421,8
Sum transaksjoner med aksjonær	0,0	0,0	-421,8	-421,8
Egenkapital 31.12.2012	5 400,1	-1 093,0	4 262,9	8 570,0
Årsresultat			331,8	331,8
Aktuarielle tap/gevinster pensjonsforpliktelse (etter skatt)		1 038,4		1 038,4
Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse		-1,5		-1,5
Årets totalresultat	0,0	1 036,9	331,8	1 368,7
<i>Annet</i>				
Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse			-56,5	-56,5
Sum annet	0,0	0,0	-56,5	-56,5
<i>Transaksjoner med aksjonær:</i>				
Utbytte for 2012			-463,4	-463,4
Sum transaksjoner med aksjonær	0,0	0,0	-463,4	-463,4
Egenkapital 31.12.2013	5 400,1	-56,1	4 074,8	9 418,8

<i>Avinor konsern:</i>			Annen egenkapital	
Beløp i MNOK	Aksjekapital	ikke resultat-	egenkapital	Sum
		ført		
Egenkapital 01.01.2012	5 400,1	-828,7	5 842,9	10 414,3
Årsresultat			854,7	854,7
Aktuarielle tap/gevinster pensjonsforpliktelse (etter skatt)		-487,8		-487,8
Kontantstrømsikring		-2,6		-2,6
<i>Årets totalresultat</i>	<i>0,0</i>	<i>-490,4</i>	<i>854,7</i>	<i>364,3</i>
<i>Transaksjoner med aksjonær:</i>				
Utbytte for 2011			-421,8	-421,8
<i>Sum transaksjoner med aksjonær</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-421,8</i>	<i>-421,8</i>
Egenkapital 31.12.2012	5 400,1	-1 319,2	6 275,8	10 356,7
Årsresultat			890,9	890,9
Aktuarielle tap/gevinster pensjonsforpliktelse (etter skatt)		1 222,6		1 222,6
Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse		-2,0		-2,0
Kontantstrømsikring		24,0		24,0
<i>Årets totalresultat</i>	<i>0,0</i>	<i>1 244,6</i>	<i>890,9</i>	<i>2 135,5</i>
<i>Annet</i>				
Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse			-59,3	-59,3
<i>Sum annet</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-59,3</i>	<i>-59,3</i>
<i>Transaksjoner med aksjonær:</i>				
Utbytte for 2012			-463,4	-463,4
<i>Sum transaksjoner med aksjonær</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-463,4</i>	<i>-463,4</i>
Egenkapital 31.12.2013	5 400,1	-74,6	6 643,9	11 969,4

Note 1 til 32 er en integrert del av regnskapet.

KONTANTSTRØM

Morselskap			Noter	Konsern	
2012	2013	Beløp i MNOK		2013	2012
Kontantstrømmer fra driften					
617,6	967,3	Kontantstrømmer fra driften*		3 155,0	2 875,9
57,5	52,5	Mottatte renter		58,1	58,2
-13,4	-144,6	Betalte skatter		-363,6	-351,7
661,7	875,2	Netto kontantstrøm fra driften		2 849,5	2 582,4
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter					
-2 074,1	-2 134,2	Investering i varige driftsmidler	16,17	-4 182,9	-3 914,7
0,0	75,3	Offentlig tilskudd		75,3	0,0
11,0	8,6	Salg av varige driftsmidler, herunder anlegg under utførelse		8,8	13,2
-1 250,0	-1 550,0	Konserninterne utlån		0,0	0,0
108,5	162,0	Konserninterne renter		0,0	0,0
451,2	565,9	Konsernbidrag/utbytte		0,0	0,0
-7,1	-15,9	Endring i andre investeringer		-14,2	-5,9
-2 760,5	-2 888,3	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-4 113,0	-3 907,4
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
1 507,8	2 450,0	Opptak av gjeld		2 450,0	1 507,8
-254,4	-459,6	Nedbetaling av gjeld		-977,7	-772,2
700,0	100,0	Netto opptak/nedbetaling kortsiktig gjeld (sertifikatlån)		100,0	700,0
-207,6	-229,8	Betalte renter		-458,2	-482,9
0,0	-29,2	Betalte låneomkostninger		-29,2	0,0
-421,8	-463,4	Utbetalt utbytte		-463,4	-421,8
1 324,0	1 368,0	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		621,5	530,9
-774,8	-645,1	Endring i kontanter, kontantekvivalenter og benyttede trekkrettigheter		-642,0	-794,1
2 064,1	1 289,3	Kontanter, kontantekvivalenter og benyttede trekkrettigheter 1.1	22	1 315,7	2 109,8
1 289,3	644,2	Kontanter, kontantekvivalenter og benyttede trekkrettigheter 31.12		673,7	1 315,7

*Kontantstrømmer fra driften

Morselskap			Noter	Konsern	
2012	2013	Beløp i MNOK		2013	2012
409,9	481,3	Resultat før skatt		1 273,6	1 206,3
624,1	667,0	Ordinære avskrivninger		1 373,5	1 335,7
-1,5	1,1	Tap/gevinst anleggsmidler		0,9	3,5
1,5	9,0	Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto (urealiserte)		11,3	2,5
-438,0	-529,6	Netto finanskostnader		346,0	355,9
-32,9	-64,3	Endring i varer, kundefordringer og leverandørgjeld		-130,0	-79,1
133,5	139,7	Forskjellen mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger		163,2	143,3
-31,5	121,5	Endringer i andre tidsavgrensningsposter		116,5	-92,2
-47,5	141,6	Endringer i konserninterne fordringer og forpliktelser		0,0	0,0
617,6	967,3	Kontantstrøm fra driften		3 155,0	2 875,9
I kontantstrømoppstillingen består inntekt fra salg av varige driftsmidler av:					
9,5	9,7	Balanseført verdi		9,7	16,7
1,5	-1,1	Gevinst/tap ved salg av anleggsmidler		-0,9	-3,5
11,0	8,6	Vederlag ved avgang varige driftsmidler		8,8	13,2

Note 1 til 32 er en integrert del av regnskapet.

NOTER TIL REGNSKAPET

- 1 Generell informasjon
- 2 Sammendrag av viktige regnskapsprinsipper
- 3 Finansielle risikofaktorer
- 4 Viktige regnskapsestimer og antakelser/forutsetninger
- 5 Segmentinformasjon
- 6 Datterselskaper
- 7 Driftsinntekter
- 8 Lønnskostnader, ansatte, godtgjørelser
- 9 Erklæring om lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og ledende ansatte
- 10 Andre driftskostnader
- 11 Resultateffekter - Terminal 2 prosjektet
- 12 Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto
- 13 Finansposter
- 14 Skattekostnad
- 15 Utsatt skatt
- 16 Immaterielle eiendeler
- 17 Varige driftsmidler
- 18 Finansielle instrumenter etter kategori
- 19 Derivater
- 20 Andre finansielle anleggsmidler
- 21 Kundefordringer, andre kortsiktige fordringer
- 22 Kontanter og kontantekvivalenter
- 23 Aksjekapital, aksjonærinformasjon, utbytte og resultat
- 24 Annen egenkapital ikke resultatført
- 25 Pensjoner
- 26 Annen avsetning for forpliktelser
- 27 Lån
- 28 Annen kortsiktig gjeld
- 29 Betingede utfall og usikre forpliktelser
- 30 Forpliktelser
- 31 Nærstående parter
- 32 Hendelser etter balansedagen

1. Generell informasjon

Avinor AS og dets datterselskaper (samlet konsernet) skal eie, drive og utvikle luftfartsanlegg ved å legge til rette for sikker og effektiv luftfart, yte tjenester innen samme område og annen virksomhet som bygger opp under foretakets hovedvirksomhet, herunder kommersiell utvikling av virksomheten og lufthavnområdene. Avinor konsernet har hovedkontor i Oslo, Dronning Eufemias gate 6.

2. Sammendrag av viktige regnskapsprinsipper

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Det er benyttet samme regnskapsprinsipper i selskapsregnskapet som i konsernregnskapet, de nedenfor beskrevne prinsippene for konsernregnskapet gjelder følgelig også for selskapsregnskapet.

2.1. Basisprinsipper

Konsernregnskapet til Avinor er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) som fastsatt av EU.

Konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet med følgende modifikasjoner: Finansielle derivater samt finansielle eiendeler og forpliktelser er delvis vurdert til virkelig verdi, dels ført over resultatet og dels ført over utvidet resultat.

Hele virksomheten til Avinor er definert som en kontantstrømgenererende enhet (CGU). Avinors økonomimodell bygger på forutsetningen om full samfinansiering mellom lønnsomme og ulønnsomme lufthavner og virksomhetsområder (totalsystemet). Innenfor totalsystemet er det klart uttrykt en målsetning om at kommersielle aktiviteter skal utvikles for å bidra til finansiering av ulønnsomme aktiviteter (pålegg/samfunnsansvar) og til å holde avgiftsnivået nede. Med dette utgangspunktet vurderer Avinor at en løsning hvor hele konsernets virksomhet vurderes samlet regnskapsmessig (totalsystemet), gir korrekt regnskapsmessig presentasjon av virksomheten.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i høy grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger eller høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet særskilt.

2.1.1 Endringer i regnskapsprinsipper og opplysninger

(a) Nye og endrede standarder som er tatt i bruk

Fra 1. januar 2013 er følgende standarder, som påvirker regnskapet i større grad, tatt i bruk:

IAS 1 "Presentasjon av finansregnskapet" er endret og medfører at poster i utvidet resultat skal deles inn i to grupper, de som senere kan omklassifiseres over resultat og de som ikke kan det.

IAS 19 Ytelser til ansatte ble endret i juni 2011. Endringen medfører at alle estimatavvik skal føres i utvidet resultat ettersom de oppstår og at man erstatter rentekostnader og forventet avkastning på pensjonsmidler med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrenten på netto pensjonsforpliktelse. Konsernet har også tidligere benyttet opsjonene i nåværende IAS 19 om føring av estimatavvik i utvidet resultat. Se note 25 for en spesifisering av den beløpsmessige påvirkningen på regnskapet.

IFRS 13 "Fair value measurement" defineres hva som menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS, gir en enhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi skal bestemmes i IFRS og definere hvilke tilleggsopplysninger som skal gis når virkelig verdi benyttes.

Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi men gir veiledning om anvendelsesmetode der bruken allerede er påkrevd eller tillatt i andre IFRS-er. Konsernet benytter virkelig verdi som målekriterium for visse eiendeler og forpliktelser.

Implementeringen av IFRS 13 har ikke hatt vesentlig effekt for konsernet.

(b) Nye standarder og fortolkninger som ennå ikke er tatt i bruk

En rekke nye standarder, endringer til standarder og fortolkninger, som ikke er tatt i bruk, får virkning for årsregnskap som på begynnes etter 1. januar 2013:

IFRS 9 "Financial Instruments" regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. IFRS 9 ble utgitt i november 2009 og oktober 2010, og erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger.

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode: de som er målt til virkelig verdi og de som er målt til amortisert kost. Klassifiseringen gjøres ved første gangs regnskapsføring. Klassifiseringen vil avhenge av selskapets forretningsmodell for å håndtere sine finansielle instrumenter og karakteristikkene ved de kontraktstfestede kontantstrømmene fra instrumentet. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik IAS 39. Hovedendringen, i de tilfeller hvor man har valgt virkelig verdi for finansielle forpliktelser, er at den delen av en endring i virkelig verdi som skyldes endring i kreditrisiko føres over utvidet resultat i stedet for i resultatregnskapet, dersom dette ikke medfører en sammenstillingfeil i resultatmålingen. Konsernet har fortsatt ikke vurdert hele påvirkningen av standarden på regnskapet. Konsernet vil også se på konsekvensene av de gjenstående delfasene av IFRS 9 når disse er fullført. Standarden har ikrafttredelsestidspunkt 1.1.2018.

IFRS 12 "Opplysninger om interesser i andre selskaper" regulerer opplysningskravene for alle typer interesser i andre selskaper, inkludert felles kontrollerte ordninger, tilknyttede foretak, ikke-konsoliderte strukturerte foretak.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på konsernets regnskap.

2.2. Konsolideringsprinsipper

Datterselskaper

Konsernregnskapet inkluderer Avinor AS og selskaper som Avinor AS har kontroll over. Kontroll oppnås når konsernet har makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter, normalt gjennom aksjeeie med mer enn halvparten av stemmeretten. Avinor AS eier per 31.12.2013 alle datterselskaper 100 prosent.

Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealisert gevinst/tap mellom konsernselskaper elimineres.

Regnskapsprinsipper i datterselskaper endres når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

2.3. Segmentinformasjon

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstaker.

Selskapets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er blitt identifisert som konsernledelsen.

2.4. Omregning av utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet med unntak av inntekter knyttet til underveisavgiften som omregnes til avtalt kurs.

Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet.

Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden. Selskapenes funksjonelle valuta er NOK.

Valutagevinster og -tap knyttet til fordringer, gjeld, kontanter og kontantekvivalenter er vurdert til å være driftsrelaterte og er klassifisert som "Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto".

2.5. Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres første gang til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet. Anskaffelseskost kan også omfatte gevinster eller tap overført fra egenkapital, som skyldes sikring av kontantstrøm i utenlandsk valuta ved kjøp av driftsmidler.

Påfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat, når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

Lånekostnader som påløper under konstruksjon av driftsmidler balanseføres fram til eiendelen er klar til påtenkt bruk.

Tomter og boliger avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygg og fast eiendom	10 - 50 år
Veier, anlegg m.m.	5 - 40 år
Banesystem	15 - 50 år
Transportmidler	10 - 20 år
Andre anleggsmidler	5 - 15 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid revurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Gevinst og tap ved avgang resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

Varige driftsmidler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelenes balanseførte verdi. En nedskrivning resultatføres med forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

2.6. Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler ervervet separat balanseføres til kost. Kostnaden ved immaterielle eiendeler ervervet ved oppkjøp balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Balanseførte immaterielle eiendeler regnskapsføres til kost redusert for eventuell av- og nedskrivning.

Internt genererte immaterielle eiendeler, med unntak av balanseførte utviklingskostnader, kostnadsføres løpende.

Utviklingskostnader balanseføres når alle kriteriene for balanseføring etter IAS 38 er oppfylt.

Økonomisk levetid er enten bestemt eller ubestemt. Immaterielle eiendeler med bestemt levetid avskrives over økonomisk levetid og testes for nedskrivning ved indikasjoner på dette. Avskrivningsmetode og -periode vurderes minst årlig. Endringer i avskrivningsmetode og/eller periode behandles som estimatendring.

Programvare

Utgifter knyttet til kjøp av nye EDB-program er balanseført som en immateriell eiendel, om disse utgiftene ikke er en del av anskaffelseskostnaden til hardware. Programvare avskrives normalt lineært over 5 år. Utgifter pådratt som følge av å vedlikeholde eller opprettholde fremtidig nytte av programvare, kostnadsføres dersom ikke endringene i programvaren øker den fremtidige økonomiske nytte av programvaren.

2.7. Leieavtaler

(i) Konsernet som leietaker

Finansielle leieavtaler:

Leieavtaler hvor konsernet overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen er finansielle leieavtaler. Omsetningsbaserte leieavtaler kostnadsføres løpende.

Operasjonelle leieavtaler:

Leieavtaler hvor det vesentligste av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen ikke er overført klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres lineært over kontraktperioden.

(ii) Konsernet som utleier

Operasjonelle leieavtaler:

Konsernet presenterer eiendeler som er utleid som anleggsmidler i balansen. Leieinntekten inntektsføres lineært over leieperioden.

2.8. Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd regnskapsføres til virkelig verdi når det foreligger rimelig sikkerhet for at selskapet både vil oppfylle vilkårene knyttet til tilskuddene samt motta tilskuddene. Regnskapsføring av driftstilskudd innregnes på en systematisk måte over tilskuddsperioden. Tilskuddene føres til fradrag i den kostnad som tilskuddet er ment å dekke. Investeringsstilskudd balanseføres og innregnes på en systematisk måte over eiendelens brukstid. Investeringsstilskudd innregnes ved at tilskuddet trekkes fra ved fastsettelse av eiendelens balanseførte verdi.

2.9. Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi. Denne vurderingen skjer med basis i at hele virksomheten til Avinor er definert som en kontantstrømgenererende enhet (CGU). En nedskrivning resultatføres med forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er den høyeste verdi av den kontantgenererende enhets virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og enhetens bruksverdi.

2.10. Aksjer i datterselskap

Aksjer i datterselskap balanseføres på transaksjonstidspunktet til kostpris og klassifiseres som langsiktige. Aksjene vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi.

2.11. Finansielle eiendeler

2.11.1 Klassifisering

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler i følgende kategorier: Til virkelig verdi over resultatet og lån og fordringer. Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendelen. Ledelsen klassifiserer finansielle eiendeler ved anskaffelse.

(a) Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler til virkelig verdi består av finansielle derivater med positiv markedsverdi. Eiendeler i denne kategorien klassifiseres som omløpsmidler hvis de forventes å bli realisert innen 12 måneder etter balansedagen.

(b) Lån og fordringer

Lån og fordringer er finansielle eiendeler som har fastsatte betalinger, bortsett fra derivater. Disse finansielle eiendelene omsettes ikke i et aktivt marked. De klassifiseres som omløpsmidler, med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. I så fall klassifiseres de som anleggsmidler. Lån og fordringer klassifiseres som "fordringer" i balansen.

2.11.2 Regnskapsføring og måling

Vanlige kjøp og salg av finansielle eiendeler regnskapsføres på avtaletidspunktet, som er den dagen konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen.

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultat, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonsutgifter. I etterfølgende perioder måles lån og fordringer til amortisert kost.

Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultat regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi og transaksjonskostnader resultatføres. Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet.

2.11.3 Verdifall på finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer konsernet om det finnes objektive indikatorer som tyder på verdiforringelse av enkelte eiendeler eller grupper av finansielle eiendeler. Nedskrivning gjøres om en verdiforringelse antas å være vesentlig og ha varig karakter.

Gjelder ikke finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat.

2.12. Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument, og hvis dette er tilfelle, typen av sikring. Konsernet klassifiserer derivater som inngår i en sikring som enten

- (a) en sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel, forpliktelse eller ikke regnskapsført bindende tilsagn (virkelig verdi sikring) eller
- (b) en sikring av en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig fremtidig transaksjon (kontantstrømsikring)

Ved begynnelsen av sikringstransaksjonen dokumenterer konsernet sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Konsernet dokumenterer også hvorvidt derivatene som benyttes er effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm knyttet til sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved ved sikringens begynnelse og løpende i sikringsperioden.

Virkelig verdi av et sikringsderivat klassifiseres som anleggsmiddel eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er lenger enn 12 måneder og som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Derivater holdt for handelsformål klassifiseres som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld.

Konsernet definerer som hovedregel sine derivater knyttet til innlån som sikringsderivat, og benytter seg derfor som hovedregel av sikringsbokføring når det gjelder disse lånene.

Konsernet gjennomfører økonomisk sikring i forbindelse med kjøp av kraft og utenlandsk valuta. For kraft benyttes kraftderivater handlet på Nasdaq OMX. Disse derivatene kvalifiserer ikke for sikringsbokføring.

Endringer i virkelig verdi på derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring resultatføres som "Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto" eller som "Finanskostnader" netto i Avinor-konsernet avhengig av om derivatet er knyttet til drift eller finans.

(a) *Virkelig verdi sikring*

Endringer i virkelig verdi på derivater som øremerkes og kvalifiserer for virkelig verdisikring og som er effektive, føres over resultatregnskapet sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på den tilhørende sikrede eiendel eller forpliktelse. Virkelig verdi sikring benyttes kun til sikring av fastrentelån. Gevinsten eller tapet knyttet til den effektive del av rentebytteavtaler som sikrer fastrentelån resultatføres under "Finanskostnader". Gevinst eller tap knyttet til den ineffektive del resultatføres som "Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto". Endringer i virkelig verdi på det sikrede fastrentelånet som kan henføres til sikret renterisiko resultatføres under "Finanskostnader".

(b) *Kontantstrømsikring*

Den effektive delen av endring i virkelig verdi på derivater som designeres og kvalifiserer som kontantstrømsikring, regnskapsføres direkte i utvidet resultat. Tap og fortjeneste på den ineffektive delen resultatføres som "Finanskostnader" netto.

Beløp som er ført over utvidet resultat og oppsamlet i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden som den sikrede forpliktelsen eller planlagte transaksjoner påvirker resultatregnskapet (for eksempel når det planlagte salget finner sted). Gevinsten eller tapet som knytter seg til den effektive del av rentebytteavtalen som sikrer flytende rente lån resultatføres under "Finanskostnader". Når et sikringsinstrument utløper eller selges, eller når en sikring ikke lenger tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, forblir samlet gevinst eller tap ført over utvidet resultat i egenkapitalen og blir omklassifisert til resultatet samtidig med at den planlagte transaksjonen blir resultatført. Hvis en planlagt transaksjon ikke lenger forventes å inntreffe, omklassifiseres balanseført beløp i egenkapitalen umiddelbart til resultatregnskapet.

2.13. Finansielle forpliktelser

Konsernet klassifiserer finansielle forpliktelser i følgende kategorier: Til virkelig verdi over resultatet og andre finansielle forpliktelser. Klassifiseringen avhenger av av hensikten med forpliktelsen. Ledelsen klassifiserer finansielle forpliktelser når de pådras.

(a) *Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet*

Finansielle forpliktelser til virkelig verdi består av finansielle derivater med negativ markedsverdi. Derivatene balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås. Ved etterfølgende måling resultatføres endringer i virkelig verdi. Forpliktelser i denne kategorien klassifiseres som kortsiktig gjeld hvis de forventes å forfalle innen 12 måneder etter balansedagen.

(b) *Andre finansielle forpliktelser*

Andre finansielle forpliktelser er finansielle forpliktelser som har fastsatte betalinger, bortsett fra derivater. Disse finansielle forpliktelsene omsettes ikke i et aktivt marked. Forpliktelsene balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt forpliktelsen pådras. Etterfølgende måling skjer til amortisert kost etter effektiv rente metode. De klassifiseres som kortsiktig gjeld, med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. I så fall klassifiseres de som langsiktig gjeld.

2.14. Ferdigvarer

Innkjøpte varer for videresalg regnskapsføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgspris. Beholdningen vurderes etter FIFO-prinsippet.

2.15. Kundefordringer

Kundefordringer oppstår ved omsetning av varer eller tjenester som er innenfor den ordinære driftssyklusen. Dersom oppgjør forventes innen ett år eller mindre, klassifiseres fordringene som omløpsmidler. Dersom dette ikke er tilfelle, klassifiseres fordringene som anleggsmidler.

Kundefordringer måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi. Ved senere måling vurderes kundefordringer til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metoden, fratrukket avsetning for inntruffet tap.

2.16. Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter, bankinnskudd, og trekk på kassekreditt.

2.17. Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital.

2.18. Leverandørgjeld

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved senere måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metoden.

2.19. Lån

Lån regnskapsføres til virkelig verdi på utbetalingstidspunktet. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost ved bruk av effektiv rente, med unntak av lån sikret ved virkelig verdi sikring som regnskapsføres til virkelig verdi også i etterfølgende perioder. Lån klassifiseres som kortsiktig gjeld med mindre det foreligger en ubetinget rett til å utsette betaling av gjelden i mer enn 12 måneder fra balansedato.

2.20. Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnaden for perioden består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis dette er tilfelle, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld, ved bruk av gjeldsmetoden. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten. Utsatt skattefordel vurderes mot framtidige forventede skattemessige resultater og verdsettes separat.

2.21. Pensjonsforpliktelser og andre kompensasjonsordninger

Pensjon

Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetalinger til Statens Pensjonskasse, fastsatt basert på periodiske aktuarberegninger. Konsernet har en ytelsesbasert pensjonsordning. En ytelsesplan er en ordning hvor arbeidsgiver forplikter seg til periodiske pensjonsytelser til den ansatte når vedkommende blir pensjonist. Pensjonsutbetalingen er avhengig av flere faktorer, blant annet antall år ansatt i selskapet og lønn.

Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene.

Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med renten på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet (eller langsiktig statsobligasjonsrente) i den samme valuta som ytelsene vil bli betalt og med en løpetid som er tilnærmet den samme som løpetiden for den relaterte pensjonsforpliktelsen.

Endringer i forutsetninger, grunnlagsdata og pensjonsplanens ytelser som gir opphav til regnskapsmessig tap eller gevinst blir regnskapsført mot egenkapitalen i oppstillingen over utvidet resultat i den perioden de oppstår.

En endring av ytelsene som er henførbare til tidligere tjenester innebærer en planendring som er en kostnad ved tidligere perioders pensjonsopptjening.

Negativ kostnad oppstår når ytelsene endres slik at nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsordningen reduseres.

Pensjonsordningen er ikke direkte fondsbasert. Utbetalingen av pensjoner er garantert av den norske stat (pensjonslovens §1). Det blir simulert en forvaltning av tildelte pensjonsmidler («fiktivt fond») som om disse midlene er plassert i langsiktige

Pensjonsordningen kan ikke flyttes på samme måte som en privat pensjonsordning og det forutsettes at pensjonsordningen videreføres i SPK. I simuleringen legges det til grunn at obligasjonene holdes til tidspunkt for utløp. Pensjonsmidlene verdsettes derfor til pålydende pluss

Ventelønn

Fram til 31.12.2005 hadde ansatte rett til ventelønn etter tjenestemannsloven ved oppsigelse, uten egen skyld. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ventelønn er definert som nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen.

2.22. Avsetninger

En avsetning regnskapsføres når konsernet har en forpliktelse (rettslig eller selvpålagt) som en følge av en tidligere hendelse, der det er sannsynlig (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig. Hvis effekten er betydelig, beregnes avsetningen ved å neddiskontere forventede fremtidige kontantstrømmer med en diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og, hvis relevant, risikoer spesifikt knyttet til forpliktelsen.

2.23. Inntektsføring

Inntekter ved salg av tjenester vurderes til virkelig verdi, netto etter fradrag for merverdiavgift, returer, rabatter og avslag. Konserninternt salg elimineres.

Inntekter resultatføres som følger (konsernets inntekter kommer i hovedsak fra luftfartsavgifter og utleie av eiendom, se note 7):

(a) Salg av trafikk- og eiendomstjenester

Salg av tjenester resultatføres i den perioden tjenesten utføres. For spesikasjon av trafikkjenester - se note 7.

Inntekter ved utleie av fast eiendom med fast leievederlag resultatføres over leieavtalens løpetid.

Inntekter ved utleie av fast eiendom med omsetningsbasert leievederlag resultatføres når inntekten er opptjent. Inntekt ved salg av eiendom resultatføres i den periode risiko og kontroll er overført til kjøper. Som hovedregel innebærer dette at inntekten anses opptjent på overtakelsestidspunktet.

(b) Salg av varer

Salg av varer resultatføres i den perioden varen er levert.

(c) Inntekt fra utbytte

Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

2.24. Utbytte

Utbyttebetalinger til selskapets aksjonær klassifiseres som gjeld når utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

2.25. Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

3. Finansielle risikofaktorer

Konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko: Markedsrisiko (inkludert valutarisiko, virkelig verdi renterisiko, flytende rente risiko og prismetrisiko), kredittisiko og likviditetsrisiko. Konsernets overordnede risikostyringsplan fokuserer på å begrense volatiliteten i konsernets finansielle resultater. Konsernet benytter finansielle derivater for å sikre seg mot visse risikoer.

Risikostyringen for konsernet ivaretas av en sentral finansavdeling i overensstemmelse med retningslinjer godkjent av styret. Konsernets finansavdeling identifiserer, evaluerer og sikrer finansiell risiko i nært samarbeid med de ulike driftsenhetene. Det er etablert retningslinjer som regulerer den overordnede risikostyringen samt spesifikke områder som valutarisiko, renterisiko, kredittisiko, bruk av finansielle derivater og øvrige finansielle instrumenter samt investering av overskuddslikviditet.

Markedsrisiko

(i) Valutarisiko

Konsernet og Avinor AS er eksponert for valutavsvingninger knyttet til verdien av norske kroner relativt mot andre valutaer på grunn av inntekter og utgifter i utenlandsk valuta. Konsernet inngår terminkontrakter for å redusere valutarisikoen i kontantstrømmer nominert i utenlandsk valuta.

Konsernet og Avinor AS er hovedsakelig eksponert mot EUR.

På inntektssiden er konsernet eksponert for valutarisiko gjennom underveisavgiften. Avinor har risikoen forbundet med overføring av inntektene til Norge.

Perioden fra kursfastsettelse til innbetaling utgjør omtrent tre måneder. Valutainntekter selges forward i den grad de ikke skal brukes til direkte valutautbetalinger i egen kontantstrøm. Konsernet har også valutarisiko knyttet til utbetalinger for kontrakter i utenlandsk valuta. Som hovedprinsipp gjennomføres det sikring av transaksjonsrisiko for kontrakter i utenlandsk valuta som tilsvarende mer enn MNOK 2. Normalt gjøres ikke slike sikringer med løpetid utover 3 år. Sikring av valutarisiko inngår normalt ikke i noen regnskapsmessig sikringsrelasjon. Som ledd i sikringen av større anskaffelser har Oslo Lufthavn AS inngått valuta terminkontrakter i forbindelse med utbyggingen av terminalen på lufthavnen (T2). Dette er sikringer i EUR for betaling av bagasjeutstyr, navigasjonsutstyr, rullende materiell etc. Deler av denne sikringen inngår i en regnskapsmessig sikringsrelasjon.

Valutarisikoen er totalt sett vurdert til å være begrenset og det er derfor ikke utført sensitivitetsberegninger.

Nominelt beløp på utestående valutaterminkontrakter fremgår av note 19.

(ii) Renterisiko

Konsernet er eksponert for renterisiko gjennom sine finansieringsaktiviteter (se note 27). Deler av den rentebærende gjelden har flytende rentebetingelser som innebærer at konsernet er påvirket av endringer i rentenivået.

Formålet med konsernets styring av renterisiko er å holde volatiliteten på rentekostnadene innenfor akseptable rammer. Konsernets strategi er at konsernet skal rentesikre alle nye langsiktige lån inntil 70% av forventet gjeld i 2017 er rentesikret.

Konsernet benytter ulike derivater for å justere den effektive renteeksponering. Per 31.12.2013 er tilnærmet alle rentederivater tilpasset løpetid og øvrige betingelser for spesifikke lån. Hensyntatt rentederivater har konsernet 93 prosent av sin langsiktig gjeld til fast rente.

Per 31.12.2013 hadde konsernet renteswapavtaler pålydende MNOK 1.049 (2012: MNOK 1.153) der konsernet mottar en variabel NIBOR rente og betaler en fast rente på 4,96 prosent av pålydende. Renteswappene benyttes til å sikre seg mot resultatsvingninger som følge av endringer i rentenivået.

Alle renteswapper er økonomisk sikring for enten virkelig verdi eller kontantstrøm. Alle renteswapper er balanseført til virkelig verdi.

Følgende tabell viser konsernets sensitivitet for potensielle endringer i rentenivå per balansedato. Beregningen hensyntar alle rentederivater.

<i>Avinor AS:</i>	Endring i rentenivået i	Effekt på resultat før	Effekt på
2013	+50	2,7	0,0
	-50	-2,8	0,0
2012	+50	-3,8	0,0
	-50	3,7	0,0

<i>Avinor konsern:</i>	Endring i rentenivået i	Effekt på resultat før	Effekt på
2013	+50	-1,3	16,6
	-50	1,1	-17,6
2012	+50	-0,4	22,4
	-50	0,3	-23,8

Basert på de finansielle instrumentene som eksisterte per 31. desember 2013 vil en økning på 0,5 prosent i rentenivået redusere konsernets skatt resultat før med MNOK 1,3 (2012: MNOK 0,4).

Gjennomsnittlig effektiv rente på finansielle instrumenter var som følger:

	2013 (%)	2012 (%)
Kassekreditt	IA	IA
Statslån	3,40	3,99
Obligasjonslån	4,30	5,74
Banklån	5,29	5,44

Tallene inkluderer tilhørende rentesikringsderivater.

Avinor AS har et innlån per 31.12.2013 på MNOK 7.071,8 (2012: MNOK 4.975,3) ut over trekk på kassekreditt med MNOK 0,0 (2012: MNOK 0,0).

(iii) Kraftprisrisiko

Avinor er forbruker av elektrisk kraft. Det er inngått finansielle kontrakter via Nasdaq OMX for å sikre deler av kraftforbruket. Per 31.12.2013 er det inngått kontrakter som dekker om lag 35 prosent av forventet forbruk i 2014. Kontraktene inngår ikke i noen regnskapsmessig sikringsrelasjon. Kraftkjøp skjer i Euro. Virkelig verdi av inngåtte kraftkontrakter er beregnet til MNOK -19,1 (2012: MNOK -7,4) basert på valutakurs pr årsslutt.

Sensitivetsanalyse for kraftkontrakter per 31.12.2013:

Avinor AS:	Markedspris 31.12.13	Effekt resultat før skatt
	-10,8	4,2

Avinor konsern:	Markedspris 31.12.13	Effekt resultat før skatt
	-19,1	7,8

Kredittrisiko

Konsernet har i det vesentlige kredittrisiko knyttet til flyselskaper og luftfartsrelaterte næringer.

Konsernet har kredittrisiko knyttet til tre vesentlige kunder. Konsernet vurderer at det er middels risiko for at kundene ikke evner å oppfylle sine forpliktelser.

Konsernet har retningslinjer for å begrense eksponering for mulige tap. Konsernet har ikke garantert for tredjeparters gjeld.

Maksimal risikoeksponering er representert ved balanseført verdi av de finansielle eiendelene, inkludert derivater, i balansen. Da motparten i derivathandelen normalt er banker og kraftbørsen, anses kredittrisikoen knyttet til derivater for å være liten.

Konsernet anser sin maksimale risikoeksponering å være balanseført verdi av kundefordringer og andre omløpsmidler (se note 21).

Konsernet har ingen vesentlig forfalte kundefordringer (se note 21).

Konsernets hovedbankforbindelse har eksterne kredittvurdering A-1 (kort sikt) og A+ (lang sikt) (Standard & Poors).

Nærmere om kredittverdighet i kundefordringer og konserninterne

Kredittrisiko i finansielle instrumenter som ikke er forfalt eller som ikke har vært gjenstand for nedskrivning, kan vurderes ved bruk av eksterne kredittvurderinger (hvis tilgjengelig) eller historisk informasjon om brudd på kredittbetingelser.

Klassifisering av historisk informasjon (kundefordringer som ikke har vært gjenstand for nedskrivning):

* Gruppe 1 - nye kunder/nærstående parter (mindre enn 6 måneder)

* Gruppe 2 - eksisterende kunder/nærstående (mer enn 6 måneder) som historisk ikke har brutt kredittbetingelser.

* Gruppe 3 - eksisterende kunder/nærstående (mer enn 6 måneder) som historisk har hatt flere brudd på kredittbetingelser. Alle tilgodehevende har blitt betalt fullt ut etter bruddene.

Alle konserninterne fordringer og det alt vesentligste av eksterne kundefordringer klassifiseres i gruppe 2.

Ingen finansielle eiendeler har blitt reforhandlet i løpet av siste regnskapsår. Ingen av lånene til nærstående parter har forfalt og ikke blitt nedskrevet.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke vil være i stand til å betjene sine finansielle forpliktelser etter hvert som de forfaller.

Konsernets strategi for å håndtere likviditetsrisiko er å ha tilstrekkelig med likvider til enhver tid for å kunne innfri sine finansielle forpliktelser ved forfall, både under normale og ekstraordinære omstendigheter, uten å risikere uakseptable tap. Konsernet skal til enhver tid ha en likviditetsreserve som er tilstrekkelig til å drive virksomheten i minst seks måneder uten nye låneopptak. Ubenyttede kredittmuligheter er omtalt i note 22.

Følgende tabell viser en oversikt over forfallsstrukturen for konsernets finansielle forpliktelser, basert på udiskonterte kontraktuelle betalinger.

Ved tilfeller der motparten kan kreve tidligere innløsning, er beløpet gjengitt i den tidligste perioden betaling kan kreves fra motpart.

Dersom forpliktelser kan kreves innløst på forespørsel er disse inkludert i første kolonne (under 1 måned):

31.12.2013

Avinor AS:	Gjenværende periode					Totalt
	Under 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Mer enn 5 år	
Rentebærende stats-, obligasjons- og banklån*	1,8	403,6	1 100,4	1 752,4	6 430,3	9 688,5
Andre forpliktelser	1,4	1,1	7,3	150,3	1,4	161,6
Leverandørgjeld	108,6	133,4	5,7	0,0	0,0	247,7
Annen kortsiktig gjeld	222,1	109,4	0,0	0,0	0,0	331,5
Rentebærende stats-, obligasjons- og banklån*	400,6	1,3	514,0	2 145,9	3 567,0	6 628,8
Andre forpliktelser	0,8	1,7	7,6	155,5	2,6	168,2
Leverandørgjeld	209,8	157,0	0,0	0,0	0,0	366,8
Annen kortsiktig gjeld	144,4	71,1	0,0	0,0	0,0	215,5

* inklusive derivater

31.12.2013

	Gjenværende periode					Totalt
	Under 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Mer enn 5 år	
<i>Avinor konsern:</i>						
Rentebærende stats-, obligasjons- og banklån*	4,2	428,0	1 785,7	4 408,5	9 764,4	16 390,8
Andre forpliktelser	2,4	1,1	7,5	280,5	1,4	293,0
Leverandørgjeld	328,9	147,1	5,8	0,0	0,0	481,7
Annen kortsiktig gjeld	228,9	112,8	0,0	0,0	0,0	341,7

Rentebærende stats-, obligasjons- og banklån*	413,7	27,4	1 225,7	4 902,4	7 469,1	14 038,3
Andre forpliktelser	0,9	1,7	7,9	186,5	2,6	199,6
Leverandørgjeld	346,2	245,0	0,0	0,0	0,0	591,2
Annen kortsiktig gjeld	152,4	75,1	0,0	0,0	0,0	227,5

* inklusive derivater

Se note 27 for informasjon om langsiktige lån.

I tillegg til refinansiering av lånene spesifisert over, vil konsernet de neste årene ha behov for finansiering av ny infrastruktur i form av kapasitetsutvidende tiltak. Brutto finansiering skal dekke både refinansiering av forfallene spesifisert over, bygging av ny terminal på Gardermoen og andre planlagte investeringsaktiviteter.

Andre noteopplysninger

Virkelig verdi av derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter er regnskapsført som derivater under omløpsmidler/kortsiktig gjeld eller finansielle anleggsmidler/annen langsiktig gjeld avhengig av forfalltidspunktet til det tilhørende sikringsobjektet. Renteswappene har en løpetid mellom 0,5 og 7,5 år.

Kapitalstruktur og egenkapital

Hovedformålet for konsernets forvaltning av kapitalstrukturen er å sikre at konsernets forretningsmessige hovedmål nås innenfor forsvarlige finansielle rammer. De overordnede finansielle styringsmål (forsvarlige finansielle rammer) er følgende:

1. Egenkapitalandel: 40 prosent
2. Verdijustert egenkapital minimum lik bokført egenkapital

Konsernet forvalter sin kapitalstruktur, og gjør nødvendige endringer i den, basert på en løpende vurdering av de økonomiske forhold virksomheten drives under, og de utsikter man ser på kort og mellomlang sikt.

Vedtektenes §11 stiller følgende begrensning i finansieringen: Langsiktige lån til finansiering av anleggsmidler kan bare tas opp innenfor en ramme som sikrer at konsernets egenkapital ikke underskrides 40 prosent av konsernets til enhver tid bokførte rentebærende langsiktige lån og egenkapital.

Inngåtte låneavtaler stiller krav til størrelsen på konsernets egenkapital.

<i>Avinor AS:</i>	2013	2012
Rentebærende gjeld	7 118,7	5 053,6
Egenkapital	9 418,8	8 570,0
Sum EK og rentebærende gjeld	16 537,5	13 623,6
Gjeldsgrad	43,0 %	37,1 %
EK andel	57,0 %	62,9 %
EK andel hensyntatt kontantbeholdning	59,3 %	69,5 %

<i>Avinor konsern:</i>	2013	2012
Rentebærende gjeld	12 734,9	11 187,8
Egenkapital	11 969,4	10 356,7
Sum EK og rentebærende gjeld	24 704,3	21 544,5
Gjeldsgrad	51,5 %	51,9 %
EK andel	48,5 %	48,1 %
EK andel hensyntatt kontantbeholdning	49,8 %	51,2 %

Vurdering av virkelig verdi

Virkelig verdi av valuta- og kraft terminkontrakter er fastsatt ved å benytte markedsverdi på balansedagen. For rentebytteavtaler er virkelig verdi bekreftet av den finansinstitusjon som selskapet har inngått avtalene med.

Balansført verdi av kontanter og kassekreditt er tilnærmet lik virkelig verdi på grunn av at disse instrumentene har kort forfallstid. Tilsvarende er balansført verdi av kundefordringer og leverandørgjeld tilnærmet lik virkelig verdi da de inngås til "normale" betingelser.

Virkelig verdi på langsiktig gjeld er beregnet ved bruk av noterte markedspriser eller ved bruk av rentebetingelser for gjeld med tilsvarende løpetid og kredittmargin. Virkelig verdi av sertifikatlån er satt lik hovedstol per 31.12.2013.

Under følger en sammenligning av balansførte verdier og virkelig verdi for selskapet og konsernets

	2013		2012	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
<i>Avinor AS:</i>				
<i>Rentebærende gjeld:</i>				
Obligasjonslån	3 246,5	3 420,2	1 275,3	1 343,6
Banklån	3 025,3	3 198,6	3 025,3	3 184,8
Sertifikatlån	800,0	800,0	700,0	700,0

	2013		2012	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
<i>Avinor konsern:</i>				
<i>Rentebærende gjeld:</i>				
Statslån	4 304,8	4 299,2	4 749,2	4 953,8
Obligasjonslån	3 246,5	3 420,2	1 275,3	1 343,6
Banklån	4 336,8	4 510,1	4 410,3	4 569,9
Sertifikatlån	800,0	800,0	700,0	700,0

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

* Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1)

* Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) enn notert pris (brukt i nivå 1) for eiendelen eller forpliktelsen (nivå 2)

* Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger (nivå 3))

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi samt eiendeler og gjeld hvor virkelig verdi er presentert som noteopplysning per 31. desember 2013:

<i>Avinor konsern:</i>	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat				
Valutaterminkontrakter	0,0	11,5	0,0	11,5
Energikontrakter	0,0	0,0	0,0	0,0
Renteswapper	0,0	0,0	0,0	0,0
Derivater benyttet til sikring				
Renteswapper	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum eiendeler	0,0	11,5	0,0	11,5
Forpliktelser				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultat				
Valutaterminkontrakter	0,0	3,6	0,0	3,6
Energikontrakter	19,1	0,0	0,0	19,1
Renteswapper	0,0	18,2	0,0	18,2
Derivater benyttet til sikring				
Renteswapper	0,0	95,1	0,0	95,1
Sum forpliktelser	19,1	116,9	0,0	136,0
Forpliktelser hvor virkelig verdi er presentert i note				
Rentebærende gjeld				
Statslån	0,0	4 299,2	0,0	4 299,2
Obligasjonslån	0,0	3 420,2	0,0	3 420,2
Banklån	0,0	4 510,1	0,0	4 510,1
Sertifikatlån	0,0	800,0	0,0	800,0
Sum	0,0	13 029,5	0,0	13 029,5

Det har ikke vært forflytninger mellom nivåene i 2013.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi samt eiendeler og gjeld hvor virkelig verdi er presentert som noteopplysning per 31. desember 2012:

<i>Avinor konsern:</i>	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat				
Valutaterminkontrakter	0,0	1,3	0,0	1,3
Energikontrakter	0,3	0,0	0,0	0,3
Renteswapper	0,0	22,7	0,0	22,7
Derivater benyttet til sikring				
Renteswapper	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum eiendeler	0,3	24,0	0,0	24,3
Forpliktelses				
Finansielle forpliktelses til virkelig verdi over resultat				
Valutaterminkontrakter	0,0	8,2	0,0	8,2
Energikontrakter	7,7	0,0	0,0	7,7
Renteswapper	0,0	20,1	0,0	20,1
Derivater benyttet til sikring				
Renteswapper	0,0	118,1	0,0	118,1
Obligasjonslån	0,0	450,3	0,0	450,3
Sum forpliktelses	7,7	596,7	0,0	604,4
Forpliktelses hvor virkelig verdi er presentert i note				
Rentebærende gjeld				
Statslån	0,0	4 953,8	0,0	4 953,8
Obligasjonslån	0,0	1 343,6	0,0	1 343,6
Banklån	0,0	4 569,9	0,0	4 569,9
Sertifikatlån	0,0	700,0	0,0	700,0
Sum	0,0	11 567,3	0,0	11 567,3

Det har ikke vært forflytninger mellom nivåene i 2012.

Rentebærende gjeld - nivå 2

Verdiberegning av lånene er innhentet fra konsernets hovedbankforbindelse.

Verdi på lån er beregnet ut i fra differansen mellom kupong/fastrente på lån sammenlignet med 3m NIBOR rente og implisitt funding spread fra markedet.

4. Viktige regnskapsestimater og antakelser/forutsetninger

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet i henhold til IFRS har selskapets ledelse benyttet estimater basert på beste skjønn og forutsetninger som er vurdert å være realistiske. Det vil kunne oppstå situasjoner eller endringer i markedsforhold som kan medføre endrede estimater, og dermed påvirke selskapets eiendeler, gjeld, egenkapital og resultat.

Viktige regnskapsestimater og antakelser/forutsetninger:

Selskapets mest vesentlige regnskapsestimater/antagelser og forutsetninger er knyttet til følgende poster:

- Verdssettelse utsatt skattefordel
- Virkelig verdi på varige driftsmidler
- Avskrivninger på varige driftsmidler
- Netto pensjonsforpliktelse

Viktige skjønnsmessige vurderinger ved anvendelse av enhetens regnskapsprinsipper:

Netto utsatt skattefordel:

Konsernet verdivurderer utsatt skattefordel separat etter reglene i IAS 12. Konsernet har vesentlige midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier (se note 15). Dette medfører en vesentlig utsatt skattefordel.

Det er foretatt en analyse av konsernets skatteposisjon, som sannsynliggjør at konsernet kan utnytte denne fordelene.

Impairment vurdering:

Konsernet benytter reglene i IAS 36 i forbindelse med vurdering av verdifall på konsernets eiendeler. Konsernet vurderes under ett som en kontantstrømgenererende enhet (se note 2.1). Vurderingen krever stor grad av skjønn. Blant annet gjøres det vurdering av hvor lang periode verdifallet strekker seg over og hvor mye lavere virkelig verdi er enn anskaffelseskost, i tillegg til den finansielle stillingen og forventet utvikling i markedet, inkludert faktorer som operasjonelle og finansielle kontantstrømmer. Se note 17.

Avskrivninger på varige driftsmidler

Anleggsmiddelets anskaffelseskost eller revaluerte verdi avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid. Forventet utnyttbar levetid estimeres på bakgrunn av erfaring, historikk og skjønnsmessige vurderinger og justeres dersom det oppstår endringer i forventningene.

Netto pensjonsforpliktelse:

Netto pensjonsforpliktelser er fastsatt basert på aktuarberegninger som bygger på forutsetninger blant annet knyttet til diskonteringsrente, fremtidig lønnsvekst, pensjonsreguleringer, forventet avkastning på pensjonsmidler, samt demografiske forhold om uførhet og dødelighet. Forutsetningene fastsettes basert på observerbare markedspriser og historisk utvikling i selskapet og samfunnet forøvrig. Endringer i forutsetningene vil ha betydelige effekter på den beregnede pensjonsforpliktelse-/kostnad.

Det er innført endringer i folketrygden fra og med 1.1.2011. Samordningsregelverket for offentlig tjenestepensjon er imidlertid ikke fastsatt for personer født i 1954 og senere. I tillegg er reglene for uførepensjon og etterlattepensjon i den offentlige pensjonsordningen ikke fastlagt. Så snart regelverket er klarlagt, vil dette bli innarbeidet i regnskapet.

5. Segmentinformasjon

Beløp i MNOK

Avinor-konsernets virksomhet omfatter i dag flysikringstjenester og drift av i alt 46 lufthavner inklusive Oslo Lufthavn Gardermoen. Driftssegmentene identifiseres basert på den rapportering konsernledelsen bruker når de gjør vurderinger av prestasjoner og lønnsomhet på et strategisk nivå. Segmentinformasjonen viser driftsresultat fordelt etter intern organisering i konsernet. For ledelsesformål er konsernet organisert i en flysikringsdivisjon, to lufthavndivisjoner og Oslo Lufthavn. Lufthavndivisjonene og Oslo Lufthavn er organisert etter størrelse på lufthavnene.

Segmentinformasjon som er formidlet til konsernledelsen for de rapporteringspliktige segmentene for regnskapsåret 2013 er som følger:

Avinor konsern 31.12.2013:

	Oslo lufthavn	Store lufthavner	Nasjonale, regionale og lokale lufthavner	Flysikring	Felles/ ufordelt	Eliminering	Sum
Luftfartsinntekter	1 833,6	1 373,1	882,4	945,6	-8,1		5 026,6
Andre driftsinntekter	2 908,4	1 237,6	581,0	217,4	6,6		4 951,0
Konserninterne inntekter	82,8	81,3	28,0	734,7	935,9	-1 862,6	0,0
Sum driftsinntekter	4 824,7	2 692,0	1 491,4	1 897,7	934,4	-1 862,6	9 977,6
Lønn og andre personalkostnader	545,5	342,1	821,6	1 399,7	297,4		3 406,4
Av- og nedskrivninger	661,3	241,0	346,8	89,8	34,0		1 372,9
Andre driftskostnader	1 363,5	538,1	961,0	381,4	334,1		3 578,2
Konserninterne kostnader	653,9	390,5	531,9	95,9	190,5	-1 862,6	0,0
Sum driftskostnader	3 224,2	1 511,6	2 661,3	1 966,8	856,0	-1 862,6	8 357,4
Enhetsresultat	1 600,5	1 180,4	-1 169,9	-69,2	78,5	0,0	1 620,2
Konsernjustering avskrivninger (a)	181,7	-65,8	-115,5	0,0	-1,0		-0,6
Konsernintern festeavgift (b)	389,2				-389,2		0,0
Driftsresultat	2 171,4	1 114,6	-1 285,4	-69,2	-311,7	0,0	1 619,6
Varige driftsmidler	8 630,8	4 924,0	6 131,3	602,8	139,8		20 428,7

Avinor konsern 31.12.2012:

	Oslo lufthavn	Store lufthavner	Regionale og lokale lufthavner	Flysikring	Felles/ ufordelt	Eliminering	Sum
Luftfartsinntekter	1 713,9	1 265,5	829,5	947,0	0,0		4 755,8
Andre driftsinntekter	2 657,9	1 079,0	508,6	144,2	6,5		4 396,3
Konserninterne inntekter	75,8	89,3	36,4	745,9	856,0	-1 803,3	0,0
Sum driftsinntekter	4 447,6	2 433,7	1 374,5	1 837,1	862,5	-1 803,3	9 152,1
Lønn og andre personalkostnader	507,6	322,4	784,8	1 264,3	293,7		3 172,8
Av- og nedskrivninger	665,0	213,7	320,1	95,1	41,1		1 335,0
Andre driftskostnader	1 108,1	505,9	831,0	342,1	294,3		3 081,5
Konserninterne kostnader	642,9	359,3	588,4	108,9	103,8	-1 803,3	0,0
Sum driftskostnader	2 923,6	1 401,2	2 524,4	1 810,3	733,0	-1 803,3	7 589,2
Enhetsresultat	1 524,0	1 032,5	-1 149,9	26,7	129,5	0,0	1 562,9
Konsernjustering avskrivninger (a)	181,7	-65,8	-115,5	0,0	-1,1		-0,7
Konsernintern festeavgift (b)	388,4				-388,4		0,0
Driftsresultat	2 094,2	966,7	-1 265,4	26,7	-260,0	0,0	1 562,2
Varige driftsmidler	7 437,0	4 457,5	5 603,7	653,1	150,7		18 302,0

(a) Konsernjustering som følge av vurdering av åpningsbalanse per 01.01.2003 til IFRS

(b) Konsernintern festeavgift for grunn Gardermoen tilgodeses Oslo Lufthavn AS i segmentrapporteringen.

Langsiktig finansiell gjeld omfatter statslån Oslo Lufthavn AS, obligasjonslån og banklån Avinor AS og særskilt finansiering av hotell- og parkeringshus.

Gjeld benyttes ikke som styringsparameter av ledelsen på segmentnivå. Finansieringen for konsernet ivaretas av en sentral finansavdeling i overensstemmelse med retningslinjer godkjent av styret.

Salg mellom segmentene gjennomføres i henhold til armlengdeprinsippet. Ved rapportering av inntekt fra eksterne parter til konsernledelsen er måling av inntekt i overensstemmelse med målingen i resultatregnskapet.

Finansiell risikostyring for konsernet ivaretas av en sentral finansavdeling i overensstemmelse med retningslinjer godkjent av styret.

Konsernets finansavdeling identifiserer, evaluerer og sikrer finansiell risiko i nært samarbeid med de ulike driftsenhetene. Det etableres retningslinjer som regulerer den overordnede risikostyringen, samt spesifikke områder som valutarisiko, renterisiko, kredittisiko, bruk av finansielle derivater og øvrige finansielle instrumenter samt investering av overskuddslikviditet.

Inntekter fra tre største kunder utgjør henholdsvis NOK 2,2 mrd, 1,9 mrd og 1,5 mrd, totalt 5,6 mrd for 2013. Dette utgjør ca 56% av totale driftsinntekter. Inntektene fra den første kunden relaterer seg til Oslo Lufthavn og store lufthavner. Inntektene fra de andre kundene relaterer seg til alle segmenter.

6. Datterselskaper

Beløp i MNOK

Følgende datterselskaper er inkludert i det konsoliderte regnskapet:

	Hjemland	Forret- nings- kontor	Hoved- virksomhet	Eier-/ stemme- andel	Bokført verdi	Egen- kapital 31.12.2013	Resultat 2013
<i>Direkte eide DS:</i>							
Oslo Lufthavn AS	Norge	Ullensaker	Flyplassdrift	100%	467,9	2 970,4	902,1
Avinors Parkeringsanlegg AS	Norge	Oslo	Parkering	100%	109,6	114,3	2,6
Flesland Eiendom AS	Norge	Oslo	Eiendom	100%	71,8	83,2	11,1
Værnes Eiendom AS	Norge	Oslo	Eiendom	100%	109,5	80,7	-3,8
Sola Hotel Eiendom AS	Norge	Oslo	Eiendom	100%	69,9	77,9	9,3
Hell Eiendom AS	Norge	Oslo	Eiendom	100%	24,4	17,6	0,1
Sum					853,1	3 344,1	921,4

	Hjemland	Forret- nings- kontor	Hoved- virksomhe t	Eier-/ stemme- andel	Bokført verdi	Egen- kapital 31.12.2013	Resultat 2013
<i>Indirekte eide DS:</i>							
Oslo Lufthavn Eiendom AS	Norge	Ullensaker	Eiendom	100%	89,8	180,5	60,7
Sum					89,8	180,5	60,7

7. Driftsinntekter

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Trafikkinntekter				
Startavgift	688,5	647,2	1 173,6	1 104,5
Passasjeravgift	618,6	576,3	1 226,2	1 148,3
Underveisavgift	945,6	947,0	945,6	947,0
Sikkerhetsavgift	637,7	531,7	1 132,5	948,7
Terminalavgift	302,7	339,7	548,8	607,3
Sum trafikkinntekter	3 193,1	3 041,9	5 026,6	4 755,8
Salgs- og leieinntekter				
Leieinntekter	1 342,7	1 179,6	4 198,3	3 783,2
Salgsinntekter	616,1	469,3	740,7	591,4
Sum salgs- og leieinntekter	1 958,8	1 648,9	4 939,0	4 374,6
Andre driftsinntekter				
Konserninterne tjenester	617,9	607,2	0,0	0,0
Andre driftsinntekter	9,2	19,7	12,0	21,7
Sum andre driftsinntekter	627,1	626,9	12,0	21,7
Sum driftsinntekter	5 779,0	5 317,7	9 977,6	9 152,1

8. Lønnskostnader, ansatte, godtgjørelser

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
<i>Lønnskostnader:</i>				
Lønninger	2 011,6	1 925,1	2 373,1	2 278,4
Arbeidsgiveravgift	282,8	245,2	348,0	306,6
Pensjonskostnader	466,9	395,3	565,3	467,2
Andre ytelser	99,6	99,6	120,0	120,6
Sum lønnskostnader	2 860,9	2 665,2	3 406,4	3 172,8

Gjennomsnittlig antall årsverk	2 658	2 632	3 252	3 218
--------------------------------	-------	-------	-------	-------

Ytelser til ledende personer:

Konsernet har en ledergruppe med definerte konserndirektører. Konserndirektørene utgjør konsernledelsen. Konserndirektørene er konsernsjefen, direktørene for staber og divisjoner samt daglig leder for det største datterselskapet.

2013	Styre- honorar	Lønn	Natural- ytelser	Periodisert pensjons- kostnad	Samlet godt- gjørelse
Beløp i NOK					
<i>Ledende ansatte</i>					
Dag Falk-Petersen, konsernsjef	0	2 452 555	8 654	684 750	3 145 959
Nic Nilsen, administrerende direktør Oslo Lufthavn AS	0	1 775 432	108 571	227 295	2 111 298
Signe Astrup Arnesen, konserndirektør sikkerhet og kvalitet	0	1 442 836	10 539	426 672	1 880 047
Lasse Bardal, fungerende divisjonsdirektør store	20 400	1 566 984	8 654	410 578	2 006 616
Mari Hermansen, konserndirektør HR og Juridisk	0	1 458 274	17 432	636 057	2 111 763
Petter Johannessen, konserndirektør økonomi og finans	0	1 607 612	17 549	521 870	2 147 031
Anders Kirsebom, flysikringsdirektør	0	1 786 949	10 594	425 483	2 223 026
Jon Sjølander, konserndirektør strategi og utvikling	0	1 637 849	8 654	449 370	2 095 873
Margrethe Snekkerbakken, divisjonsdirektør nasjonale,	0	1 702 875	8 654	536 653	2 248 182
Egil Thompson, konserndirektør kommunikasjon,	0	1 489 590	17 591	666 125	2 173 306
<i>Styret</i>					
Ola Mørkved Rinnan, styrets leder	393 500	0	0	0	393 500
Kristin Vangdal, nestleder (til 26.06.2013)	120 000	0	0	0	120 000
Ola H. Strand, styremedlem - nestleder (fra 26.06.2013)	221 750	0	0	0	221 750
Anne Breiby, styremedlem	196 000	0	0	0	196 000
Tone Lindberg Hofstad, styremedlem (fra 26.06.2013)	96 750	0	0	0	96 750
Dag Hårstad, styremedlem	229 000	0	0	0	229 000
Eli Skrovset, styremedlem	252 500	0	0	0	252 500
Christian Berge, ansattvalgt styremedlem (til 26.06.2013)	96 750	1 543 907	10 842	253 824	1 905 323
Helge Løbergslie, ansattvalgt styremedlem (til 26.06.2013)	114 500	816 506	4 654	191 821	1 127 481
Per Erik Nilsen, ansattvalgt styremedlem (fra 26.06.2013)	96 750	767 092	4 654	117 134	985 630
Grete Ovnerud, ansattvalgt styremedlem	211 250	1 163 127	4 654	335 360	1 714 391
Heidi Anette Sørum, ansattvalgt styremedlem	198 500	687 635	8 789	130 115	1 025 039
Olav Aadal, ansattvalgt styremedlem (fra 26.06.2013)	96 750	1 343 252	4 654	293 058	1 737 714
Samlet godtgjørelse	2 344 400	23 242 474	255 139	6 306 165	32 148 178

2012	Styre- honorar	Lønn	Natural- ytelser	Periodisert pensjons- kostnad	Samlet godt- gjørelse
Beløp i NOK					
<i>Ledende ansatte</i>					
Dag Falk-Petersen, konsernsjef	0	2 390 371	10 799	272 235	2 673 405
Nic Nilsen, administrerende direktør Oslo Lufthavn AS	0	1 647 043	132 000	213 119	1 992 162
Signe Astrup Arnesen, konserndirektør sikkerhet og kvalitet	0	1 396 301	14 779	291 241	1 702 321
Lasse Bardal, fungerende divisjonsdirektør store	85 000	371 170	2 732	43 058	501 960
Mari Hermansen, konserndirektør HR og JUS (fra 1.06.2012)	0	688 519	8 314	176 321	873 154
Petter Johannessen, konserndirektør økonomi og finans	0	1 550 988	10 799	337 083	1 898 870
Anders Kirsebom, direktør store lufthavner (til 28.09.2012) og	0	1 501 071	14 679	244 809	1 760 559
Jon Sjølander, konserndirektør strategi og utvikling	0	1 569 456	14 706	164 901	1 749 063
Knut Skaar, flysikringsdirektør (til 28.09.2012)	0	1 301 211	8 067	133 271	1 442 549
Margrethe Snekkerbakken, divisjonsdirektør nasjonale,	0	1 657 394	10 799	340 178	2 008 371
Egil Thompson, konserndirektør kommunikasjon,	0	293 377	1 155	130 608	425 139
<i>Styret</i>					
Ola Mørkved Rinnan, styrets leder	373 500	0	0	0	373 500
Kristin Vangdal, nestleder	226 000	0	0	0	226 000
Dag Hårstad, styremedlem	220 000	0	0	0	220 000
Eli Skrovset, styremedlem	242 500	0	0	0	242 500
Oddbjørg A. Starrfelt, styremedlem (til 26.06.2012)	93 000	0	0	0	93 000
Ola H. Strand, styremedlem (fra 03.01.2012)	186 000	0	0	0	186 000
Anne Breiby, styremedlem (fra 26.06.2012)	93 000	270	0	0	93 270
Christian Berge, ansattvalgt styremedlem	186 000	1 417 711	12 299	241 247	1 857 257
Helge Løbergslie, ansattvalgt styremedlem	220 000	789 720	6 799	183 962	1 200 481
Grete Ovnerud, ansattvalgt styremedlem	186 000	1 128 672	9 132	324 879	1 648 683
Heidi Anette Sørum, ansattvalgt styremedlem	210 000	716 558	10 602	118 134	1 055 294
Samlet godtgjørelse	2 321 000	18 419 831	267 661	3 215 046	24 223 538

Det foreligger ingen forpliktelser til å gi medlemmer av konsernledelsen eller styret særskilt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet, ut over det som fremgår nedenfor i note 9. Det foreligger heller ingen avtaler om bonus, overskuddsdeling eller aksjebasert avlønning.

Det er ikke gitt lån eller stilt sikkerhet for medlemmer av konsernledelsen, styret eller andre valgte selskapsorganer.

Konsernledelsen har ikke motatt godtgjørelser eller økonomiske fordelere fra andre foretak i samme konsern, enn det som er vist over.

Det er ikke gitt tilleggsgodtgjørelse for spesielle tjenester utenfor de normale funksjoner for en leder, se note 9.

9. Erklæring om lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og ledende ansatte

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og andre ledende ansatt i Avinor konsernet

I medhold av vedtektene §8 skal styret utarbeide en erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte. Erklæringen skal inntas som en note i årsregnskapet. Erklæringen skal ha det innhold som er angitt i allmennaksjeloven §6-16a, og skal behandles på tilsvarende vis på selskapets ordinære generalforsamling. Det vises til allmennaksjelovens §5-6 tredje ledd.

Styret i Avinor AS har etablert et Godtgjørelsesutvalg som skal være saksforberedende organ for styret.

Ansvarsområdet er å forberede saker for styret som gjelder:

- Retningslinjer for og saker om godtgjørelse til ledende ansatte
- Vurdering og overvåking av konsernets policy på området
- Årlig vurdering og forslag om godtgjørelse til konsernsjefen
- Administrere forslag til "Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og andre ledende ansatte"

Godtgjørelsesutvalget består av tre av styrets medlemmer. Styrets nestleder er leder, i tillegg er et aksjonærvalgt medlem samt et styremedlem valgt av de ansatte deltakere i utvalget.

1. Hvem er omfattet av erklæringen

Følgende personer i selskapet utgjør per årsskifte 2013/2014 konsernledelsen, og er omfattet av denne erklæringen:

- Dag Falk-Petersen, konsernsjef
- Nic Nilsen, administrerende direktør Oslo Lufthavn AS
- Signe Astrup Arnesen, konserndirektør sikkerhet og kvalitet
- Petter Johannessen, konserndirektør økonomi og finans
- Mari Hermansen, konserndirektør HR og Juridisk
- Egil Thompson, konserndirektør kommunikasjon, samfunnskontakt og merkevare
- Anders Kirsebom, flysikringsdirektør
- Jon Sjølander, konserndirektør strategi og utvikling
- Lasse Bardal, fungerende divisjonsdirektør store lufthavner
- Margrethe Snekkerbakken, divisjonsdirektør nasjonale, regionale og lokale lufthavnet

2. Hvilken periode gjelder erklæringen for

Erklæringen gjelder kommende regnskapsår, jf vedtektenes §8, jf allmennaksjeloven §6-16a (2). Konsernstyret vil legge prinsippene som er omtalt i denne erklæringen til grunn for fastsettelse av konsernsjefens godtgjørelse og i vurdering og overvåking av konsernsjefens fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte.

3. Hovedprinsippene i selskapets lederlønnspolitik

Avinors lederlønnspolitik skal være i samsvar med "Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper (fastsatt av Regjeringen 31.3. 2011)". Lederløningene i konsernet skal være konkurransedyktige men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskap.

3.1 Fastlønn

Hovedelementet i konsernets godtgjørelsesordning skal være den faste grunnlønnen.

3.2 Styrehonorar

Det ytes ikke godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i Avinor-konsernet.

3.3 Naturalytelser

Ledende ansatte skal ha naturalytelser som er vanlige for sammenlignbare stillinger. Dette kan være bilgodtgjørelse, parkering, pendlergodtgjørelse, fri avis, fri telefon, bærbar PC og fri bredbåndstilknytning.

Konsernsjefen har bilordning med fast godtgjørelse på kr 100.000 per år. Godtgjørelsen skal dekke all kjøring. Alternativt fri bil innenfor rammer som fastsettes av styret.

3.4 Variabel lønn

Det kan etableres en ordning med variabel lønn til ledende ansatte med basis i individuelle mål. Det skal være klare sammenhenger mellom de mål som ligger til grunn for den variable lønnen, og konsernets mål.

En eventuell ordning vil bli utformet i henhold til retningslinjer angitt i eiermeldingen.

4. Opsjoner og aksjeprogram

Det skal ikke være opsjoner eller opsjonslignende ordninger i selskapet. Det skal ikke etableres aksjeprogram med aksjebasert avlønning i selskapet.

5. Pensjonsordninger

Ledende ansatte skal delta i konsernets generelle pensjonsordning. Vilkårene skal være på linje med andre ansattes vilkår i selskapet.

Aldersgrense er 70 år mens pensjonsalder som hovedregel er 67 år. Pensjonsgrunnlaget skal ikke overstige 12G.

For ledende ansatte er det etablert en innskuddsbasert alderspensjon for lønn over 12 G samt en ordning med uførepensjon. Begge ordningene administreres inntil videre over selskapets driftsbudsjett. Alderspensjonen er innskuddsbasert for lønn over 12 G med ulik sats avhengig av vedkommendes alder. Aktuelt personell er inndelt i fire aldersgrupper. Pensjonsgrunnlag for innskudd er avtalt fastlønn, og utbetaling påbegynnes ved oppnådd pensjonsalder i henhold til personlig avtale. Det er en forutsetning for utbetaling at man har fratrudd stilling i konsernet.

Arbeidsgiver har full styringsrett over pensjonsordningen for lønn over 12 G, og betingelsene i ordningen kan til enhver tid revurderes av arbeidsgiver uten at det gir krav på kompensasjon.

Uførepensjonsordningen kan bli tegnet i et livforsikringselskap. Premie vil da bli skatte- og avgiftspliktig.

6. Oppsigelse og sluttvederlag

Den gjensidige oppsigelsesfrist er tre måneder regnet fra og med den første dag i måneden etter at oppsigelsen fant sted. Oppsigelsen skal meddeles skriftlig.

Ved oppsigelse fra Avinor har vedkommende krav på sluttvederlag i en periode på 12 måneders fastlønn inkludert lønn i en eventuell oppsigelsestid. Sluttvederlaget beregnes på grunnlag av vedkommendes ordinære månedslønn på oppsigelsestidspunktet. Det beregnes ikke feriepenger av sluttvederlaget ut over lønn i oppsigelsestid.

Vedkommende har kun krav på sluttvederlaget ut over lønn i oppsigelsestid dersom han aksepterer oppsigelsen, fratrer på det tidspunkt arbeidsgiver ønsker samt at vedkommende ikke fremmer krav i forhold til arbeidsmiljølovens regler om oppsigelsesvern mv. Sluttvederlaget kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd.

7. Lederlønnspolitik og gjennomføring av retningslinjene for foregående regnskapsår

Lederlønnspolitikken for 2013 er gjennomført i samsvar med ovennevnte retningslinjer og de retningslinjene som ble behandlet på ordinær Det er ikke ansatt nytt ledende personell i regnskapsåret 2013 som er omfattet av erklæringen.

Konsernsjefens faste grunnlønn ble justert på linje med lønnsjusteringen for snittgruppen i konsernledelsen.

For konsernledelsen for øvrig ble det gitt en justering i grunnlønn som i snitt tilsvarer 2,95%.

For personer som er omfattet av denne erklæring er det etablert en innskuddsbasert alderspensjonsordning for lønn over 12 G. Ordningen omfatter alderspensjon over drift som administreres av Avinor samt en ordning med uførepensjon som inntil videre administreres av Avinor. Totalkostnaden ved den valgte ordning er kr 1.217.000 i 2013. Den enkeltes totale pensjonskostnad fremgår av noter til regnskapet.

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse er første gang avgitt for regnskapsåret 2011.

Ledelsens godtgjørelseordning vil bli gjennomgått av styret årlig. Lederlønnsavtaler som er inngått før dette tidspunkt skal ikke berøres negativt av denne erklæringen.

Revisor skal årlig, i sitt Management Letter til styret, avgi en rapport om ledelsens lønnsutbetaling og øvrige disposisjoner.

Lønn og eventuelle andre ytelser til ledende ansatte for 2013, er gjengitt i årsregnskapet 2013, note 8.

10. Andre driftskostnader

Beløp i MNOK

Spesifikasjon:	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Leie lokaler/tomt	90,8	90,9	46,1	43,3
Drift/vedlikehold bygninger	193,7	170,6	497,5	413,5
Reparasjoner, vedlikehold driftsmateriell	279,8	273,6	538,8	456,6
Innleid kontrolltjeneste/security/vakthold	553,1	531,8	892,4	839,8
Meteorologiske tjenester	40,6	39,4	40,6	39,4
Konsulentbistand	172,0	157,0	257,8	243,9
Øvrige eksterne tjenester	410,7	260,9	526,2	376,7
Øvrige driftskostnader	453,5	422,1	602,5	505,3
Sum	2 194,2	1 946,3	3 401,9	2 918,5

Avtalt honorar eks mva:	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Lovpålagt revisjon	0,4	0,6	0,7	0,9
Annet kostnadsførte honorar til revisor eks mva:				
Andre attestasjonsoppgaver	0,7	0,0	0,7	0,2
Skatterådgivning	0,0	0,0	0,0	0,0
Regnskapsmessig bistand inklusive IFRS	0,1	0,4	0,1	0,4
Sum	0,8	0,4	0,8	0,6

11. Resultateffekter - Terminal 2 prosjektet

Beløp i MNOK

Som følge av utbyggingen på Gardermoen (Terminal 2 prosjektet) er resultatregnskapet belastet med ekstra kostnader knyttet til opprettholdelse av normal drift i byggeperioden, samt kostnader knyttet til utrangering av aktiva inkludert økte avskrivninger grunnet revurdering av levetid.

Spesifikasjon	2013	2012
Lønn og andre personalkostnader		
Lønn og andre personalkostnader driftspersonell	43,2	35,5
Sum	43,2	35,5
Av- og nedskrivninger		
Økte avskrivninger som følge av utrangering av deler av terminalen i 2013	96,1	132,0
Sum	96,1	132,0
Andre driftskostnader		
Driftskoordinering	47,2	42,1
Vakthold	10,5	11,2
Mer - bussing	11,1	6,9
Konsulenttjenester	6,8	18,2
Tap ved utrangering eksisterende anlegg	0,0	4,1
Rivekostnader eksisterende anlegg	69,8	45,7
Annet	70,6	12,2
Sum	216,0	140,5
Sum totalt	355,3	308,0

12. Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto

Beløp i MNOK

Spesifikasjon:	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Urealiserte verdiendringer (note 19)	-9,0	-1,5	-11,3	-2,9
Realiserte verdiendringer kraft	-0,7	-8,6	-1,4	-14,6
Valutagevinster/tap (agio/disagio eiendel og gjeld)	17,0	-3,4	12,7	-2,8
Sum	7,3	-13,5	0,1	-20,3

13. Finansposter

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Finansinntekter				
Renteinntekter på kortsiktig bankinnskudd	51,5	57,5	57,9	59,8
Renteinntekter på konserninterne fordringer	175,4	108,5	0,0	0,0
Mottatt konsernbidrag og utbytte	571,5	451,2	7,5	1,3
Gevinst på finansielle instrumenter (se note 19)	7,1	0,0	7,1	0,0
Sum finansinntekter	805,5	617,2	72,5	61,1
Finanskostnader				
Rentekostnad lån	296,0	195,9	530,5	478,6
Rentekostnad på konsernintern gjeld	8,6	8,4	0,0	0,0
Rentekostnader annet	9,1	16,1	8,7	14,3
Andre lånekostnader	29,4	0,0	29,4	0,0
Aktiverte lånekostnader (se note 17)	-62,4	-63,0	-142,8	-95,0
Verdiendring lån	-10,2	0,5	-10,2	0,5
Tap ved virkelig verdi på finansielle kontrakter (se note 19)				
- rentebytteavtale: kontantstrømsikring, overført fra egenkapital	-4,3	21,3	-6,8	18,6
- rentebytteavtale: sikring av virkelig verdi	9,7	0,0	9,7	0,0
Sum finanskostnader	275,9	179,2	418,5	417,0
Netto finansinntekt/-kostnad	529,6	438,0	-346,0	-355,9

14. Skattekostnad

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Skattekostnad				
Betalbar skatt	2,4	146,9	383,1	358,2
For mye/lite betalt tidligere år	0,0	0,0	5,3	0,0
Skatteeffekt konsernbidrag	2,5	0,0	0,0	0,0
Endring i utsatt skatt	142,1	-130,7	-19,9	-6,6
Endring skattesats, effekt utsatt skattfordel/-forpliktelse	2,5	0,0	14,1	0,0
Sum skattekostnad	149,5	16,2	382,7	351,6
Avstemming av effektiv skattesats				
28 % skatt av resultat før skatt	134,7	114,8	356,7	337,8
Effekt av for mye/lite skatt tidligere år	0,0	0,0	0,0	0,0
Endring skattesats, effekt utsatt skattfordel/-forpliktelse	2,5	0,0	14,1	0,0
Mottatt konsernbidrag uten skatteeffekt	0,0	0,0	0,0	0,0
Mottatt utbytte	-1,5	-112,0	-2,0	-0,3
Permanente forskjeller (28 %)	1,5	0,5	1,6	1,2
Permanente forskjeller (28 %) Svalbard	12,3	12,9	12,3	12,9
Skattekostnad	149,5	16,2	382,7	351,6
Effektiv skattesats	31,1	4,0	30,0	29,1

Avinor har ved dom i Oslo Tingrett av 9. desember 2010 fått stadfestet at underskudd på Svalbard ikke er fradragsberettiget i inntekt på fastlandet. Ettersom virksomheten på Svalbard ikke er egnet til å gå med overskudd klassifiseres dette som en permanent forskjell.

15. Utsatt skatt

Beløp i MNOK

Avinor AS:

Spesifikasjon av utsatt skattefordel og utsatt skatt

	01.01.13	Resultat	Utvidet resultat	31.12.13	01.01.14
Fordringer	-0,5	0,0	0,0	-0,5	-0,5
Fordring konsernbidrag	-158,4	129,6	0,0	-28,8	-27,8
Anleggsmidler	-1 045,7	75,3	0,0	-970,4	-935,7
Avsetninger	-93,4	-23,0	0,0	-116,4	-112,3
Pensjoner	-928,3	-40,9	403,8	-565,4	-545,2
Gjeld konsernbidrag	2,4	0,0	0,1	2,5	2,5
Gevinst- og tapskonto	-6,7	1,7	0,0	-5,0	-4,9
Finansielle instrumenter	-8,3	-0,6	0,0	-8,9	-8,5
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt	-2 238,9	142,1	403,9	-1 692,9	-1 632,4

Endring skattesats, reduksjon utsatt skattefordel**60,5****Endringen er presentert som:**

Reduksjon av egenkapital	56,5
Kostnad i utvidet resultat	1,5
Kostnad i resultatregnskapet (note 14)	2,5

	01.01.12	Resultat	Utvidet resultat	31.12.12
Fordringer	-0,1	-0,4	0,0	-0,5
Fordring konsernbidrag	-14,3	-144,1	0,0	-158,4
Anleggsmidler	-1 106,8	61,0	0,0	-1 045,7
Avsetninger	-87,8	-5,7	0,0	-93,4
Pensjoner	-734,0	-37,4	-156,9	-928,3
Gjeld konsernbidrag	7,1	0,0	-4,7	2,4
Gevinst- og tapskonto	-9,0	2,3	0,0	-6,7
Finansielle instrumenter	-7,2	-6,5	5,4	-8,3
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt	-1 952,0	-130,7	-156,2	-2 238,9

Utsatt skattefordel**2013****2012**

Utsatt skattefordel som forventes realisert senere enn 12 måneder	-1 494,3	-1 989,0
Utsatt skattefordel som forventes realisert innen 12 måneder	-140,5	-252,3
	-1 634,9	-2 241,3

Utsatt skatteforpliktelse

Utsatt skatt som forventes gjort opp senere enn 12 måneder	0,0	0,0
Utsatt skatt som forventes gjort opp innen 12 måneder	2,5	2,4
	2,5	2,4

Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt	-1 632,4	-2 238,9
--	-----------------	-----------------

Avinor konsern:

Spesifikasjon av utsatt skattefordel og utsatt skatt

	01.01.13	Resultat	Utvidet resultat	31.12.13	01.01.14
Fordringer	-0,8	-0,1	0,0	-0,9	-0,9
Fordring konsernbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Anleggsmidler	-1 338,5	68,8	0,0	-1 269,7	-1 224,4
Avsetninger	-102,1	-42,6	0,0	-144,7	-139,5
Pensjoner	-1 085,1	-47,8	475,5	-657,4	-634,0
Gjeld konsernbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gevinst- og tapskonto	-9,1	2,3	0,0	-6,8	-6,6
Finansielle instrumenter	-41,8	-0,5	9,3	-33,0	-31,8
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt	-2 577,4	-19,9	484,8	-2 112,5	-2 037,0

Endring skattesats, reduksjon utsatt skattefordel **75,4**

Endringen er presentert som:

Reduksjon av egenkapital	59,3
Kostnad i utvidet resultat	2,0
Kostnad i resultatregnskapet (note 14)	14,1

	01.01.12	Resultat	Utvidet resultat	31.12.12
Fordringer	-0,3	-0,5	0,0	-0,8
Fordring konsernbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Anleggsmidler	-1 382,5	43,9	0,0	-1 338,5
Avsetninger	-94,2	-7,9	0,0	-102,1
Pensjoner	-855,3	-40,1	-189,7	-1 085,1
Gjeld konsernbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Gevinst- og tapskonto	-11,2	2,1	0,0	-9,1
Finansielle instrumenter	-36,6	-4,1	-1,1	-41,8
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt	-2 380,1	-6,6	-190,8	-2 577,4

	2013	2012
Utsatt skattefordel		
Utsatt skattefordel som forventes realisert senere enn 12 måneder	-1 935,6	-2 520,0
Utsatt skattefordel som forventes realisert innen 12 måneder	-140,4	-94,2
	-2 076,0	-2 614,2
Utsatt skatteforpliktelse		
Utsatt skatt som forventes gjort opp senere enn 12 måneder	14,5	36,8
Utsatt skatt som forventes gjort opp innen 12 måneder	24,5	0,0
	39,0	36,8
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt	-2 037,0	-2 577,4

16. Immaterielle eiendeler

Beløp i MNOK

Avinor AS/Avinor konsern:

Flyveledersystemer

Per 1. januar 2012

Anskaffelseskost	158,5
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-97,1
Balanseført verdi 01.01.	61,4

Regnskapsåret 2012

Balanseført verdi 01.01.	61,4
Tilgang	0,0
Årets avskrivninger	-15,0
Balanseført verdi 31.12.	46,4

Per 31. desember 2012

Anskaffelseskost	158,5
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-112,1
Balanseført verdi 31.12.	46,4

Regnskapsåret 2013

Balanseført verdi 01.01.	46,4
Tilgang	0,0
Årets avskrivninger	-15,0
Balanseført verdi 31.12.	31,4

Per 31. desember 2013

Anskaffelseskost	158,5
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-127,1
Balanseført verdi 31.12.	31,4

Økonomisk levetid	10 år
	Lineær

17. Varige driftsmidler

Beløp i MNOK

Avinor AS:	Bygninger og annen fast eiendom						Sum	Anlegg under utførelse	Sum varige driftsmidler
	Tomter og grunn	annen fast eiendom	Bane-system	Transportmidler og fly	Inventar, maskiner med mer	Veier, anlegg med mer			
Per 1. januar 2012									
Anskaffelseskost	713,7	3 513,0	2 938,0	592,4	2 349,0	446,7	10 552,8	1 814,5	12 367,3
Akkumulerte av- og nedskrivnin	0,0	-874,9	-603,7	-219,3	-1 294,6	-170,9	-3 163,4	0,0	-3 163,4
Balanseført verdi 01.01.	713,7	2 638,1	2 334,3	373,1	1 054,4	275,8	7 389,4	1 814,5	9 203,9

Regnskapsåret 2012

Balanseført verdi 01.01.	713,7	2 638,1	2 334,3	373,1	1 054,4	275,8	7 389,4	1 814,5	9 203,9
Tilgang	21,1	255,0	1 103,7	108,5	223,0	107,5	1 818,8	2 266,0	4 084,8
Reklassifisering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1 818,8	-1 818,8
Avgang	0,0	-6,1	-1,7	-0,4	-0,7	-0,5	-9,5	0,0	-9,5
Årets avskrivninger	0,0	-173,6	-125,0	-41,9	-222,2	-46,4	-609,1	0,0	-609,1
Balanseført verdi 31.12.	734,8	2 713,4	3 311,3	439,3	1 054,5	336,4	8 589,6	2 261,7	10 851,3

Per 31. desember 2012

Anskaffelseskost	734,8	3 758,5	4 039,8	698,6	2 490,1	553,6	12 275,4	2 261,7	14 537,1
Akkumulerte av- og nedskrivnin	0,0	-1 045,1	-728,5	-259,3	-1 435,7	-217,2	-3 685,8	0,0	-3 685,8
Balanseført verdi 31.12.	734,8	2 713,4	3 311,3	439,3	1 054,4	336,4	8 589,6	2 261,7	10 851,3

Regnskapsåret 2013

Balanseført verdi 01.01.	734,8	2 713,4	3 311,3	439,3	1 054,4	336,4	8 589,6	2 261,7	10 851,3
Tilgang	19,2	625,9	719,8	96,3	329,5	42,6	1 833,3	2 085,0	3 918,3
Reklassifisering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1 833,3	-1 833,3
Offentlig tilskudd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-75,3	-75,3
Avgang	0,0	-7,8	-0,1	-0,3	-1,4	0,0	-9,7	0,0	-9,7
Årets avskrivninger	0,0	-180,8	-170,3	-44,2	-216,9	-39,9	-652,0	0,0	-652,0
Balanseført verdi 31.12.	754,0	3 150,7	3 860,7	491,1	1 165,6	339,1	9 761,2	2 438,1	12 199,3

Per 31. desember 2013

Anskaffelseskost	754,0	4 374,3	4 758,8	791,9	2 812,7	596,1	14 087,8	2 438,1	16 525,9
Akkumulerte av- og nedskrivnin	0,0	-1 223,6	-898,1	-300,8	-1 647,1	-257,0	-4 326,6	0,0	-4 326,6
Balanseført verdi 31.12.	754,0	3 150,7	3 860,7	491,1	1 165,6	339,1	9 761,2	2 438,1	12 199,3

Avinor konsern:	Bygninger og annen fast eiendom						Sum	Anlegg under utførelse	Sum varige driftsmidler
	Tomter og grunn	annen fast eiendom	Bane-system	Transportmidler og fly	Inventar, maskiner med mer	Veier, anlegg med mer			
Per 1. januar 2012									
Anskaffelseskost	1 865,7	11 278,1	5 670,0	850,5	4 795,9	1 229,7	25 690,1	3 170,8	28 860,9
Akkumulerte av- og nedskrivnin	0,0	-3 098,5	-1 653,1	-387,5	-3 079,4	-581,8	-8 800,3	0,0	-8 800,3
Balanseført verdi 01.01.	1 865,7	8 179,6	4 016,9	463,0	1 716,5	647,9	16 889,8	3 170,8	20 060,6

Regnskapsåret 2012

Balanseført verdi 01.01.	1 865,7	8 179,6	4 016,9	463,0	1 716,5	647,9	16 889,8	3 170,8	20 060,6
Tilgang	21,1	507,7	1 558,7	123,2	296,3	196,1	2 703,1	4 084,6	6 787,7
Reklassifisering	-513,3	0,0	513,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-2 703,1	-2 703,1
Avgang	0,0	-6,4	-4,8	-1,0	-3,2	-1,3	-16,7	0,0	-16,7
Årets avskrivninger	0,0	-602,8	-231,0	-52,9	-353,9	-80,1	-1 320,7	0,0	-1 320,7
Balanseført verdi 31.12.	1 373,5	8 078,1	5 853,1	532,3	1 655,7	762,6	18 255,5	4 552,3	22 807,8

Per 31. desember 2012

Anskaffelseskost	1 373,5	11 673,3	7 722,2	963,8	4 966,4	1 416,1	28 115,5	4 552,3	32 667,8
Akkumulerte av- og nedskrivnin	0,0	-3 595,2	-1 869,1	-431,5	-3 310,7	-653,5	-9 860,0	0,0	-9 860,0
Balanseført verdi 31.12.	1 373,5	8 078,1	5 853,1	532,3	1 655,7	762,6	18 255,5	4 552,3	22 807,8

Regnskapsåret 2013

Balanseført verdi 01.01.	1 373,5	8 078,1	5 853,1	532,3	1 655,7	762,6	18 255,5	4 552,3	22 807,8
Tilgang	19,2	928,0	1 665,5	197,7	430,2	269,5	3 510,1	4 214,5	7 724,6
Reklassifisering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-3 510,1	-3 510,1
Offentlig tilskudd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-75,3	-75,3
Avgang	0,0	-7,8	-0,1	-0,5	-1,4	0,0	-9,8	0,0	-9,8
Årets avskrivninger	0,0	-551,8	-301,6	-59,6	-345,3	-100,2	-1 358,5	0,0	-1 358,5
Balanseført verdi 31.12.	1 392,7	8 446,5	7 216,9	669,9	1 739,2	931,9	20 397,3	5 181,4	25 578,7

Per 31. desember 2013

Anskaffelseskost	1 392,7	12 591,2	9 387,1	1 156,4	5 389,7	1 685,5	31 602,6	5 181,4	36 784,0
Akkumulerte av- og nedskrivnin	0,0	-4 144,7	-2 170,2	-486,5	-3 650,5	-753,6	-11 205,3	0,0	-11 205,3
Balanseført verdi 31.12.	1 392,7	8 446,5	7 216,9	669,9	1 739,2	931,9	20 397,3	5 181,4	25 578,7

Økonomisk levetid		10 - 50 år	15 - 50 år	10 - 20 år	5 - 15 år	5 - 40 år
Avskrivningsmetode	IA	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær

Offentlig tilskudd

Avinor har mottatt tilskudd til bygging av hangar for redningshelikopter på Svalbard.

Byggelånsrenter

Varige driftsmidler inkluderer byggelånsrenter i forbindelse med bygging av vesentlige eiendeler med en byggeperiode på over ett år. Balanserte byggelånsrenter utgjorde MNOK 142,8 i 2013 og MNOK 95,0 i 2012. Gjennomsnittlig rentekostnad er beregnet til 4,38 prosent i 2013 og 4,48 prosent i 2012.

Sikkerhetsstillelser

Balansert verdi av tomter og fast eiendom som er pansatt som sikkerhet for banklån er MNOK 452,0 (2012: MNOK 475,0). I henhold til vedtektene er det ikke anledning til å stille pant i eiendeler knyttet til basisvirksomheten i konsernet.

Forutsetninger lagt til grunn ved beregning av gjenvinnbart beløp

Som følge av observerte endringer i markedet for Avinors tjenester, ble det antatt at det forelå risiko for verdifall i forhold til balansert verdi av konsernets driftsmidler per 31.12.2008. I henhold til gjeldende regnskapsregler ble det derfor foretatt en verditest av konsernets driftsmidler. Positiv utvikling i 2009 og frem til i dag medfører at det per 31.12.2013 ikke foreligger noen indikasjoner på verdifall, men grunnet vesentligheten av konsernets varige driftsmidler og høyt investeringsbehov fremover gjennomføres regelmessige verddivurderinger.

Hele virksomheten til Avinor er definert som en kontantstrømgenererende enhet (CGU). Avinors økonomimodell bygger på forutsetningen om full samfinansiering mellom lønnsomme og ulønnsomme flyplasser og virksomhetsområder (totalsystemet). Innenfor totalsystemet er det klart uttrykt en målsetning om at kommersielle aktiviteter skal utvikles for å bidra til finansiering av ulønnsomme aktiviteter (pålegg/samfunnsansvar) og reduksjon av avgiftsnivået. Med dette utgangspunktet vurderer Avinor at en løsning hvor hele konsernets virksomhet vurderes samlet regnskapsmessig (totalsystemet), gir korrekt regnskapsmessig presentasjon av den totale virksomheten.

Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp når gjenvinnbart beløp er lavere enn eiendelens balanserte verdi. Gjenvinnbart beløp er den høyeste verdi av den kontantgenererende enhets virkelige verdi fratrukket salgsutgifter og enhetens bruksverdi. Avinor beregner både virkelig verdi og bruksverdi med utgangspunkt i nåverdien av framtidige kontantstrømmer som forventes å oppstå fra eksisterende eiendeler. Bruksverdi er nåverdien av framtidige kontantstrømmer som forventes å oppstå fra eksisterende eiendeler.

Konsernets virksomhet utøves i sin helhet i Norge, nåverdien av kontantstrømmen estimeres derfor i NOK, deretter foretas det neddiskontering basert på et veid avkastningskrav relevant for Avinors virksomhet. Avkastningskravet tar utgangspunktet i renten på 10 års norske statsobligasjoner som risikojusteres ut i fra Avinors forretningsrisiko. Kostnaden knyttet til gjeldsandelene i det veide avkastningskravet er basert på gjennomsnittlig markedsrente for Avinor. I nåverdiregningen foretatt i 2013 er diskonteringsrente før skatt på 8,4 prosent.

Ved beregning av gjenvinnbart beløp per 31.12.2013 er virkelige verdi fratrukket salgsutgifter benyttet. Virkelig verdi er beregnet med utgangspunkt i framtidige kontantstrømmer fra virksomheten, inkludert framtidige kapasitetsøkende aktiviteter som OSL Terminal 2 og utvidelse av terminalene på Flesland, Sola og Værnes.

Verdivurderingen er basert på forutsetninger om fremtidig utvikling i en rekke parametre. De viktigste forutsetningene som er benyttet ved beregning av gjenvinnbart beløp er (2012 parametre i parentes):
Alle tall i prosent.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Passasjervekst	3,1 (2,4)	2,8 (2,6)	2,4 (2,8)	3,2 (3,1)	2,4 (3,0)	2,5 (2,4)
Konsumprisindeks	2,0 (1,3)	2,0 (2,1)	2,2 (2,5)	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)
	2020	2021	2022	2023	2024	2025 - 2029
Passasjervekst	2,2 (2,2)	2,1 (2,3)	2,0 (2,3)	1,9 (2,3)	1,9 (2,3)	1,9-2,0 (2,3)
Konsumprisindeks	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)	2,0 (2,5)

Det er tett korrelasjon mellom BNP fastlandsnorge og passasjerutvikling. Beregningene forutsetter en realvekst i kostnader.

Beregningene inkluderer antatte investeringer med utgangspunkt i konsernets investeringsplaner, inkludert gjeldende myndighetskrav.

Forventet verdi av drift utover femten år fastsettes som en terminalverdi. I terminalverdien er det forutsatt en konstant vekst på 2,5 prosent. Investeringene i terminalverdien er estimert med utgangspunkt i et normalisert investeringsnivå.

Den gjennomførte verditesten av konsernets driftsmidler indikerer ikke at gjenvinnbart beløp er lavere enn bokført verdi per 31.12.2013.

Sensitivitet ved estimering av gjenvinnbart beløp:

Estimering av gjenvinnbart beløp baserer seg på antagelser om fremtidig utvikling på en rekke områder, angitt i tabellen ovenfor. I tillegg til de nevnte forutsetningene påvirkes gjenvinnbart beløp av investeringer i driftsmidler og renter. Dette innebærer at det vil hefte usikkerhet ved utfallet av beregningene. Avinor har gjennomført sensitivitetsanalyser hvor en har sett på hvilke konsekvenser ulike endringer i forutsetningene har på gjenvinnbart beløp. I forhold til det som er lagt til grunn i nåverdiregningene vil gjenvinnbart beløp være mest sensitivt i forhold til fremtidige endringer i:

Pax: En endring på 1 prosent i forhold til forutsatt vekst vil medføre en endring i gjenvinnbart beløp på i størrelsesorden +/- MNOK 2.283 (2012: +/- MNOK 2.245)

Avgiftsvekst: En endring på 1 prosent i forhold til forutsatt vekst vil medføre en endring i gjenvinnbart beløp på i størrelsesorden +/- MNOK 893 (2012: +/- MNOK 1.189)

Diskonteringsrente: En endring på 1 prosent i forhold til anvendt diskonteringsrente vil medføre en endring i gjenvinnbart beløp på i størrelsesorden MNOK +17.456/-9.653 (2012: MNOK +28.757/-15.614)

Kostnadsvekst: En endring på 1 prosent i forhold til forutsatt vekst vil medføre en endring i gjenvinnbart beløp på i størrelsesorden +/- MNOK 1.504 (2012: MNOK +/-1.694)

18. Finansielle instrumenter etter kategori

Beløp i MNOK

Følgende prinsipper for etterfølgende måling har blitt anvendt for finansielle instrumenter i balansen:

Avinor AS:

Per 31. desember 2013	Utlån og fordringer	Eiendeler	Derivater benyttet for sikringsformål	Sum
		vurdert til virkelig verdi over resultat		
Eiendeler				
Konserninterne fordringer	5 182,8			5 182,8
Derivater		0,0		0,0
Andre finansielle anleggsmidler	30,2			30,2
Kundefordringer	613,1			613,1
Andre fordringer	41,4			41,4
Bankinnskudd, kontanter og lignende	644,2			644,2
Sum	6 511,7	0,0	0,0	6 511,7

Forpliktelses-	vurdert til virkelig verdi over resultat	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Lån fra Staten				0,0
Konsernintern gjeld			1 104,5	1 104,5
Derivater	31,9			31,9
Annen langsiktig gjeld			5 913,1	5 913,1
Leverandørgjeld og annen gjeld			1 784,8	1 784,8
Sum	31,9	0,0	8 802,4	8 834,3

Per 31. desember 2012	Utlån og fordringer	Eiendeler	Derivater benyttet for sikringsformål	Sum
		vurdert til virkelig verdi over resultat		
Eiendeler				
Konserninterne fordringer	3 711,9			3 711,9
Derivater		22,9		22,9
Andre finansielle anleggsmidler	8,6			8,6
Kundefordringer	635,7			635,7
Andre fordringer	49,7			49,7
Bankinnskudd, kontanter og lignende	1 289,3			1 289,3
Sum	5 695,2	22,9	0,0	5 718,1

Forpliktelses-	vurdert til virkelig verdi over resultat	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Lån fra Staten				0,0
Konsernintern gjeld			862,2	862,2
Derivater	27,3			27,3
Annen langsiktig gjeld			4 345,8	4 345,8
Leverandørgjeld og annen gjeld			1 290,1	1 290,1
Sum	27,3	0,0	6 498,1	6 525,4

	Utlån og fordringer	Eiendeler vurdert til virkelig verdi over resultat	Derivater benyttet for sikrings- formål	Sum
Per 31. desember 2013				
Eiendeler				
Derivater		11,4		11,4
Andre finansielle anleggsmidler	130,8			130,8
Kundefordringer	1 073,9			1 073,9
Andre fordringer	311,8			311,8
Bankinnskudd, kontanter og lignende	673,7			673,7
Sum	2 190,2	11,4	0,0	2 201,6

	Forplikt- elser vurdert til virkelig verdi over resultat	Derivater benyttet for sikrings- formål	Andre finansielle forplikt- elser	Sum
Forpliktelseser				
Lån fra Staten			3 860,4	3 860,4
Derivater	40,9	95,0		135,9
Annen langsiktig gjeld			7 129,0	7 129,0
Leverandørgjeld og annen gjeld			2 568,9	2 568,9
Sum	40,9	95,0	13 558,3	13 694,2

	Utlån og fordringer	Eiendeler vurdert til virkelig verdi over resultat	Derivater benyttet for sikrings- formål	Sum
Per 31. desember 2012				
Eiendeler				
Derivater		24,3		24,3
Andre finansielle anleggsmidler	79,0			79,0
Kundefordringer	1 069,7			1 069,7
Andre fordringer	126,8			126,8
Bankinnskudd, kontanter og lignende	1 315,7			1 315,7
Sum	2 591,2	24,3	0,0	2 615,5

	Forplikt- elser vurdert til virkelig verdi over resultat	Derivater benyttet for sikrings- formål	Andre finansielle forplikt- elser	Sum
Forpliktelseser				
Lån fra Staten			4 304,8	4 304,8
Derivater	35,9	118,2		154,1
Annen langsiktig gjeld			5 662,2	5 662,2
Leverandørgjeld og annen gjeld			2 039,6	2 039,6
Sum	35,9	118,2	12 006,6	12 160,7

For nærmere omtale av kredittverdighet i finansielle eiendeler - se note 3.

19. Derivater

Beløp i MNOK

Eiendeler	Avinor AS			Avinor konsern		
	2013	2012	Endring	2013	2012	Endring
Renteswapper	0,0	22,7	-22,7	0,0	22,7	-22,7
Valutaterminkontrakter	0,0	0,0	0,0	11,5	1,3	10,2
Energikontrakter	0,0	0,2	-0,2	0,0	0,3	-0,3
	<u>0,0</u>	<u>22,9</u>	<u>-22,9</u>	<u>11,5</u>	<u>24,3</u>	<u>-12,8</u>
Gjeld						
	2013	2012	Endring	2013	2012	Endring
Renteswapper	18,2	22,4	-4,2	113,3	138,2	-24,9
Valutaterminkontrakter	2,9	0,5	2,4	3,6	8,2	-4,6
Energikontrakter	10,8	4,5	6,3	19,1	7,7	11,4
	<u>31,9</u>	<u>27,4</u>	<u>4,5</u>	<u>136,0</u>	<u>154,1</u>	<u>-18,1</u>
Netto endring			-27,4			5,3
Spesifikasjon av netto endring:						
Verdiendringer og andre tap/gevinster - netto (se note 12)			-9,0			-11,3
Valutaterminkontrakter - ført i utvidet resultat			0,0			14,4
Renteswapper - resultatført som finanskostnad (se note 13)			4,3			6,8
Renteswapper - ført i utvidet resultat			0,0			19,0
Renteswapper - termineringsverdi			-22,7			-23,6

Alle renteswapper, med unntak av en virkelig verdi sikring, er designert som kontantstrømssikring.

Valutatermin- og energikontraktene defineres ikke som regnskapsmessig sikringinstrument og er klassifisert som kortsiktig eiendel og/eller forpliktelse.

Renteswappene er definert som regnskapsmessig sikringsinstrument og den virkelige verdien av sikringsinstrumentet er klassifisert som langsiktig eiendel eller forpliktelse hvis gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mer enn 12 måneder og som kortsiktig eiendel eller forpliktelse hvis gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Den ineffektive andelen av sikringen resultatføres.

Nominelt beløp på utestående valutaterminkontrakter per 31. desember 2013 er MNOK 363,0 (2012: MNOK 362,4).

Nominelt beløp på utestående energikontrakter per 31. desember 2013 er MNOK 59 (2012: MNOK 83).

Den nominelle hovedstolen på utestående renteswapper per 31. desember 2013 var MNOK 1.049 (2012: MNOK 1.578).

Per 31. desember 2013 varierte den faste renten fra 4,30 prosent til 5,96 prosent (2012: 4,31 prosent til 7,59 prosent). Den flytende rentesatsen var NIBOR.

Gevinster og tap ført i utvidet resultat (note 24) på renteswapper per 31. desember 2013 vil kontinuerlig reverseres i resultatregnskapet inntil banklånene er tilbakebetalt (note 27).

Maksimal eksponering for kredittrisiko på rapporteringstidspunktet er virkelig verdi av derivater klassifisert som eiendeler i balansen.

20. Andre finansielle anleggsmidler

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Andre langsiktige fordringer	30,2	8,6	130,8	77,4
Sum	<u>30,2</u>	<u>8,6</u>	<u>130,8</u>	<u>77,4</u>

Andre langsiktige fordringer

Andre langsiktige fordringer er ikke-derivate finansielle eiendeler med fastsatte betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Virkelig verdi av andre finansielle anleggsmidler er i all vesentlighet lik bokført verdi.

21. Kundefordringer, andre kortsiktige fordringer

Beløp i MNOK

Kundefordringer	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Kundefordringer	617,1	640,2	1 078,8	1 075,1
Nedskrivning for sannsynlig tap på kundefordringer	-4,0	-4,5	-4,9	-5,4
Bokført verdi kundefordringer	613,1	635,7	1 073,9	1 069,7
Årets konstaterte tap på kundefordringer	0,9	3,7	1,4	5,3

Virkelig verdi av kundefordringer er i all vesentlighet lik bokført verdi.

Tap på kundefordringer er klassifisert som andre driftskostnader i resultatregnskapet.

Endringen i avsetning for tap er som følger:	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
IB	4,5	2,4	5,4	2,9
Årets avsetning til sannsynlig tap på krav	4,0	8,2	4,0	10,7
Årets konstaterte tap	0,9	-3,7	1,4	-5,3
Reversert tidligere avsetning	-5,4	-2,4	-5,8	-2,9
UB	4,0	4,5	5,0	5,4

Kreditrisiko og valutarisiko vedrørende kundefordringer er nærmere omtalt i note 3.

Per 31.12 hadde selskapet følgende fordeling mellom forfalte og ikke forfalte kundefordringer:

	Sum Ikke forfalt		<30 d	30-60d	60-90d	>90d
2013	617,1	604,2	7,2	1,9	3,8	0,0
2012	640,2	572,1	65,7	1,1	0,3	1,0

Per 31.12 hadde konsernet følgende fordeling mellom forfalte og ikke forfalte kundefordringer :

	Sum Ikke forfalt		<30 d	30-60d	60-90d	>90d
2013	1 078,8	1 071,4	1,5	2,4	3,5	0,0
2012	1 075,1	969,5	101,6	2,2	0,6	1,2

Spesifikasjon av kortsiktige fordringer	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2013
Kundefordringer	613,1	635,7	1 073,9	1 069,7
Konserninterne fordringer	611,5	515,5	0,0	0,0
Påløpne ikke fakturerte inntekter	40,3	38,3	149,3	99,2
Forskuddsbetalte driftskostnader	35,5	39,3	37,6	46,4
Andre kortsiktige fordringer	1,1	11,4	162,6	27,6
Sum kortsiktige fordringer	1 301,5	1 240,2	1 423,4	1 242,9

Virkelig verdi av kortsiktige fordringer er i all vesentlighet lik bokført verdi.

Regnskapsført verdi av kundefordringer og andre fordringer i utenlandsk valuta er:

Euro	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
	168,1	88,3	168,1	88,3
	168,1	88,3	168,1	88,3

22. Kontanter og kontantekvivalenter

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Kontanter og bankinnskudd	644,2	589,3	673,7	615,6
Kortsiktig plassering i bank	0,0	700,0	0,0	700,0
Sum	644,2	1 289,3	673,7	1 315,6

I kontantstrømsoppstillingen omfatter kontanter og kontantekvivalenter følgende:

Kontanter og kontantekvivalenter	644,2	1 289,3	673,7	1 315,6
Sum	644,2	1 289,3	673,7	1 315,6

Avinor AS har en trekkfasilitet på MNOK 4.000 og en trekkrettighet på MNOK 800 i bank.

Konsernkontosystemet:

Avinor-konsernets likviditet er organisert i en konsernkontoordning. Avinor AS står som konsernkontoinnehaver. Dette innebærer at kontant-beholdningene i Oslo Lufthavn AS, Oslo Lufthavn Eiendom AS, Avinors Parkeringsanlegg AS, Flesland Eiendom AS, Værnes Eiendom AS, Sola Hotel Eiendom AS og Hell Eiendom AS formelt sett er fordringer på Avinor AS, og at disse selskapene er solidarisk ansvarlig for de trekk som Avinor konsernet har gjort.

23. Aksjekapital, aksjonærinformasjon, utbytte og resultat

Beløp i MNOK

	Antall		Aksjekapital	
	aksjer	Pålydende		
Ordinære aksjer	540 010	0,01	5 400,1	
Sum	540 010	0,01	5 400,1	

Selskapet har betalt ut følgende utbytte på ordinære aksjer:

NOK 781,1 per aksje i 2011		2013	2012
NOK 858,0 per aksje i 2012		463,4	421,8
Sum		463,4	421,8

Foreslått utbytte til godkjenning i generalforsamlingen (ikke regnskapsført som forpliktelse per 31.12):

NOK 858,0 per aksje		2013	2012
NOK 824,9 per aksje		445,5	463,4
Sum		445,5	463,4

Samtlige aksjer eies av staten ved Samferdselsdepartementet.

24. Annen egenkapital ikke resultatført

Beløp i MNOK

<i>Avinor AS:</i>	Pensjoner	Sikring	Sum
Balansført verdi 01.01.2012	-689,5	-14,0	-703,4
Aktuarielle gevinster/(tap) på pensjoner	-560,4		-560,4
Skatteeffekt	156,9		156,9
Verdiendring kontantstrømsikring		19,3	19,3
Skatteeffekt		-5,4	-5,4
Balansført verdi 31.12.2012	-1 093,0	-0,1	-1 093,0
Aktuarielle gevinster/(tap) på pensjoner	1 442,2		1 442,2
Skatteeffekt	-403,8		-403,8
Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse	-1,5	0,0	-1,5
Balansført verdi 31.12.2013	-56,1	-0,1	-56,1

Avinor konsern:

	Pensjoner	Sikring	Sum
Balansført verdi 01.01.2012	-750,1	-78,5	-828,5
Aktuarielle gevinster/(tap) på pensjoner	-677,5		-677,5
Skatteeffekt	189,7		189,7
Verdiendring kontantstrømsikring		-3,7	-3,7
Skatteeffekt		1,1	1,1
Balansført verdi 31.12.2012	-1 237,9	-81,1	-1 319,2
Aktuarielle gevinster/(tap) på pensjoner	1 698,0		1 698,0
Skatteeffekt	-475,4		-475,4
Verdiendring kontantstrømsikring		33,4	33,4
Skatteeffekt		-9,4	-9,4
Endring skattesats, effekt utsatt skattefordel/-forpliktelse	-1,2	-0,8	-2,0
Balansført verdi 31.12.2013	-16,5	-57,9	-74,6

25. Pensjoner

Beløp i MNOK

Ytelsespensjon

Konsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Konsernets pensjonsordning tilfredsstiller kravene i denne lov. Pensjonsordningen omfatter ytelser etter lov om Statens Pensjonskasse (Pensjonsloven). Ytelsene er alders-, uføre-, ektefelle og barnpensjon. I tillegg gjelder eventuelt beregningen for ytelser fra 62 år etter Avtalefestet Pensjon (AFP) for statlig sektor. Pensjonsytelsene samordnes med folketrygdens ytelser og eventuell tidligere opptjent rettighet fra offentlig ordning. Bruttopenisjonene garanteres uavhengig av folketrygdens ytelser (bruttogarantien). Ca. 54 prosent av de ansatte har pensjonsordning som løper fra 62 eller 65 års alder.

Positivt estimatavvik i 2013 (MNOK 1.698,0 i konsern og MNOK 1.442,0 i mor) skyldes endring i de økonomiske forutsetningene.

Den totale positive endringen er imidlertid blitt redusert av effekten av endringer i demografiske forutsetninger, gjennom en ny dødlighetstariff K2013. Risikotabellen K2013 anvendes for død og levealder, men risikotabellen for uføre er basert på risikotabellen K1963*200.

Alder	Forventet levealder		Dødssannynlighet		Uføresannsynlighet	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
20	81	85	0,0237 %	0,0094 %	0,1148 %	0,1724 %
40	82	86	0,0501 %	0,0293 %	0,2638 %	0,5236 %
60	84	87	0,3510 %	0,2383 %	1,4064 %	2,4044 %
80	89	91	3,8661 %	2,5469 %	IA	IA

Årets pensjonskostnad er beregnet som følger:

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Kostnader ved inneværende periodes pensjonsopptjening	380,0	325,2	461,3	383,8
Rentekostnad	162,3	151,9	188,3	175,6
Planendring	0,0	0,0	0,0	0,0
pensjonsregulering				
Planendring levealdersjustring	0,0	0,0	0,0	0,0
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-94,3	-93,7	-109,5	-108,6
Ansattes 2 prosent innskudd	-34,6	-32,8	-41,5	-39,4
Administrasjonskostnader	6,1	5,8	7,3	7,0
Arbeidsgiveravgift	47,4	38,9	59,4	48,8
Årets pensjonskostnad (note 8)	466,9	395,3	565,3	467,2

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler:

Avinor AS			2013		2012	
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Endring brutto pensjonsforpliktelse:						
Pensjonsforpliktelse 1.1.	6 828,7	6,5	6 835,2	5 896,4	5,4	5 901,8
Kostnad inneværende periodes	383,5	2,6	386,1	329,9	1,1	331,0
Rentekostnad	162,3		162,3	151,9		151,9
Planendring			0,0			0,0
pensjonsregulering						
Aktuariell gevinster og tap						
- økonomiske forutsetn.	-1831,2		-1 831,2	557,0		557,0
Aktuariell gevinster og tap						
- demografiske forutsetn.	502,3		502,3	0,0		0,0
Utbetaling pensjon	-116,8		-116,8	-106,5		-106,5
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	5 928,8	9,1	5 937,9	6 828,7	6,5	6 835,2
Endringer brutto pensjonsmidler:						
Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1	3 835,4		3 835,4	3 529,9		3 529,9
Avkastning på pensjonsmidler	94,3		94,3	93,7		93,7
Premieinnbetalinger	321,1		321,1	266,8		266,8
Aktuarielle gevinster og tap	-23,7		-23,7	51,5		51,5
Utbetaling av pensjoner	-116,8		-116,8	-106,5		-106,5
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12	4 110,3	0,0	4 110,3	3 835,4	0,0	3 835,4
Netto pensjonsforpliktelse	1 818,5	9,1	1 827,6	2 993,3	6,5	2 999,8
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	191,0		191,0	314,3	0,9	315,2
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12	2 009,5	9,1	2 018,6	3 307,6	7,4	3 315,0
Faktisk avkastning pensjonsmidler foregående	167,8		167,8	159,1		159,1
Forventet premiebetaling neste år	384,0		384,0	320,1		320,1
Forventet utbetaling neste år	-120,0		-120,0	-109,1		-109,1

Avinor konsern			2013		2012	
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Endring brutto pensjonsforpliktelse:						
Pensjonsforpliktelse 1.1.	7 922,0	14,8	7 936,8	6 816,3	15,1	6 831,4
Kostnad inneværende periodes	458,7	2,6	461,3	389,7	1,1	390,8
Rentekostnad	188,3		188,3	175,6		175,6
Planendring						0,0
pensjonsregulering						
Aktuariell gevinster og tap						
-økonomiske forutsetn.	-2142,3		-2 142,3	664,3	-1,4	662,9
Aktuariell gevinster og tap						
-demografiske forutsetn.	576,2	-0,4	575,8	0,0		0,0
Utbetaling pensjon/fripoliser	-134,7		-134,7	-123,9		-123,9
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	6 868,2	17,0	6 885,2	7 922,0	14,8	7 936,8
Endringer brutto pensjonsmidler:						
Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1	4 445,6		4 445,6	4 079,5		4 079,5
Avkastning på pensjonsmidler	109,5		109,5	108,6		108,6
Premieinnbetalinger	385,3		385,3	327,0		327,0
Aktuariell gevinster og tap	-36,5		-36,5	54,4		54,4
Utbetaling av pensjoner/fripoliser	-134,7		-134,7	-123,9		-123,9
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12	4 769,2	0,0	4 769,2	4 445,6	0,0	4 445,6
Netto pensjonsforpliktelse	2 099,0	17,0	2 116,0	3 476,4	14,8	3 491,2
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	230,3		230,3	381,9	2,0	383,9
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12	2 329,3	17,0	2 346,3	3 858,3	16,8	3 875,1
Faktisk avkastning pensjonsmidler foregående	190,2		190,2	180,7		180,7
Forventet premiebetaling neste år	443,9		443,9	382,6		382,6
Forventet utbetaling neste år	-138,4		-138,4	-126,2		-126,2

Endringer i forpliktelsen:

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Netto pensjonsforpliktelse 1.1	2 999,8	2 371,9	3 491,2	2 751,9
Resultatført pensjonskostnad (ekskl. pensjonstrekk)	454,1	389,2	540,1	457,8
Premiebetalinger (ekskl adm kostnader)	-327,2	-272,6	-392,6	-334,0
Administrasjonskostnader	6,1	5,8	7,3	7,0
Estimatavvik mot egenkapital	-1 305,2	505,5	-1 530,0	608,5
Netto pensjonsforpliktelse 31.12	1 827,6	2 999,8	2 116,0	3 491,2

Aktuarielle gevinster/tap på pensjonsforpliktelse:

Estimatavvik	-1 305,2	505,5	-1 530,0	608,5
Arbeidsgiveravgift på avvik	-137,0	54,9	-168,0	69,0
Sum aktuarielle gevinster/tap på pensjonsforpliktelse	-1 442,2	560,4	-1 698,0	677,5

Ved beregning av pensjonskostnad og netto pensjonsforpliktelse er en rekke forutsetninger lagt til grunn. Diskonteringsrenten er fastsatt basert på markedet for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF).

Den veide gjennomsnittlige durasjon på pensjonsforpliktelsen er 22 år. Lønnsøkning og pensjonsregulering er basert på historiske observasjoner for selskapet.

	2013	2012
Diskonteringsrente	4,10%	2,40%
Avkastning på pensjonsmidler i prosent	3,8/4,0%	4,6/4,0%
Lønnsvekst i prosent	4,00%	3,50%
Pensjonsregulering i prosent	2,75%	2,50%
AFP-uttak	15,00%	15,00%
Gjennomsnittlig fratredelsesrate under 50	3,00%	3,00%
Gjennomsnittlig fratredelsesrate over 50	0,20%	0,20%

Pensjonsmidler

Premiefastsattelse og beregning av avsetninger til pensjonsytelser for pensjonsordning i SPK foretas etter ordinære aktuarielle prinsipper. Pensjonsordningen er ikke direkte fondsbasert. Utbetalingen av pensjoner er garantert av den norske stat (pensjonslovens §1). Det blir simulert en forvaltning av tildelte pensjonsmidler («fiktivt fond») som om disse midlene er plassert i langsiktige statsobligasjoner. Pensjonsordningen kan ikke flyttes på samme måte som en privat pensjonsordning og denne beregningen forutsetter at pensjonsordningen videreføres i SPK. I simuleringen legges det til grunn at obligasjonene holdes til tidspunkt for utløp. Pensjonsmidlene verdsettes derfor til pålydende pluss avkastning.

Endring IAS 19

Endret IAS 19 er anvendt respektrovt fra 1. januar 2012. Endringen medfører at man erstatter rentekostnader og forventet avkastning på pensjonsmidlene med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrenten på netto pensjonsforpliktelse.

Anvendelsen av IAS 19R medfører en økning av pensjonskostnaden med MNOK 100 for konsernet og MNOK 90 for morselskapet i 2012 i forhold til presentasjonen i årsregnskapet 2012.

Spesifikasjon endring	Avinor AS	Avinor konsern
	2012	2012
Endring resultatregnskap		
Lønn- og andre personalkostnader	90,0	100,0
Skattekostnad	-25,2	-28,0
Årsresultat	-64,8	-72,0
Endring utvidet resultat		
Estimatavvik	90,0	100,0
Skatteeffekt	-25,2	-28,0
Estimatavvik etter skatt	64,8	72,0
Effekt egenkapital		
Annen egenkapital ikke resultatført	64,8	72,0
Annen egenkapital	-64,8	-72,0
Sum	0,0	0,0

Sensitiviteter til pensjonsforpliktelsen:

Sensiviteter til pensjonsforpliktelsen for endringer i de vektete økonomiske forutsetninger er:

Diskonteringsrente: En endring på 1 prosent vil medføre en endring i forpliktelsen på i størrelsesorden MNOK-1.150/+1.522

Lønnsvekst: En endring på 1 prosent i inflasjonsforventning vil medføre en endring i forpliktelsen på i størrelsesorden MNOK +1.520/-1.167

26. Annen avsetning for forpliktelser

Beløp i MNOK

Avinor AS	Ventelønn	Sluttavtaler	Miljø	Annet	Sum
Balanse 1. januar 2013	14,2	15,2	138,0	0,8	168,2
Avsatt	0,6	5,6	0,0	0,0	6,2
Reversert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Benyttet	-3,3	-5,3	-4,1	-0,2	-12,9
Balanse 31. desember 2013	11,5	15,5	133,8	0,6	161,4

Avinor konsern	Ventelønn	Sluttavtaler	Miljø	Annet	Sum
Balanse 1. januar 2013	14,2	16,6	168,0	0,8	199,6
Avsatt	0,6	5,6	100,0	0,0	106,2
Reversert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Benyttet	-3,3	-5,2	-4,1	-0,2	-12,8
Balanse 31. desember 2013	11,5	17,0	263,9	0,6	293,0

Kortsiktig del av annen avsetning for forpliktelser inngår i annen kortsiktig gjeld. Se note 3

Ventelønn

Avinors styre vedtok 04.12.2003 en vesentlig restrukturering av konsernet, Take-off-05. Dette innebar blant annet en omfattende nedbemanning. Deler av nedbemanningen skjedde gjennom overgang til ventelønn.

I henhold til premissene for selskapsetableringen hadde ansatte i Avinor AS frem til 31.12.2005 rett til ventelønn. Ventelønnsutgifter er forutsatt dekket av selskapet. Hvor lenge man har rett til ventelønn er avhengig av alder og ansiennitet ved fratreden. Avsetning for ventelønn er basert på forventninger om ventelønnsperiode basert på ovennevnte regler.

Sluttavtale flygeledere

Gjennom forskriftsendring er det innført en reduksjon av operativ aldersgrense for flygeledere fra 65 til 60 år med virkning fra 01.01.2004. Det er inngått avtale med enkeltpersoner om 72 prosent av normal lønn i perioden. Etter 60 - 62 år vil de gå over i ordinære pensjonsordninger.

Miljø

Det er avsatt for undersøkelser og kartlegging, samt håndtering av forurenset grunn. Se for øvrig note 29.

27. Lån

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Langsiktige lån				
Statslån	0,0	0,0	3 860,4	4 304,8
Obligasjonslån	2 850,0	1 275,3	2 850,0	1 275,3
Banklån	3 025,3	3 025,2	4 241,2	4 341,6
Annet	37,8	45,3	37,8	45,3
Sum langsiktig	5 913,1	4 345,8	10 989,4	9 967,0
Kortsiktige lån				
Sertifikatlån	800,0	700,0	800,0	700,0
1. års avdrag langsiktig gjeld	405,6	7,8	945,5	520,9
Sum kortsiktig	1 205,6	707,8	1 745,5	1 220,9

Alle lån er i NOK.

Opplysninger om statslån, lån fra banker:	Valuta	Effektiv rente
Statslån	NOK	3,40%
Obligasjonslån, inkl sertifikatlån	NOK	4,30%
Banklån	NOK	5,29%

Tallene inkluderer tilhørende rentesikringsderivater.

Den effektive rentesatsen er beregnet som et vektet gjennomsnitt ut fra lånenes relative størrelse.

Se note 3 for beskrivelse av renterisiko.

Avdragsprofil lån:	2015	2016	2017	2018	2019	Deretter	Sum
Statslån	444,4	444,4	444,4	444,4	444,4	1 638,4	3 860,4
Obligasjonslån	0,0	400,0	0,0	0,0	0,0	2 450,0	2 850,0
Banklån	95,1	159,0	220,9	207,2	267,6	3 291,4	4 241,2
Annet	8,7	10,2	11,9	4,6	2,5	0,0	37,8

Statslån

Lån regnskapsføres til virkelig verdi på utbetalingstidspunktet. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

Lånet er delt inn i seks like store gjeldsbrev med forskjellige rentevilkår. Gjeldsbrev en til fem har en rente lik statens utlånsrente til forvaltningsbedrifter (gjennomsnittlig rente på fem års statsobligasjoner i perioden 01.10 - 30.09) med tillegg av 30 rentepunkter. Renten på ett av disse gjeldsbrevene fornyes hvert år. Renten på det siste gjeldsbrevet settes til tre, seks eller tolv måneders NIBOR med tillegg av 20 rentepunkter. Alle rentene betales etterskuddsvis per 31. desember. Lånet skulle opprinnelig nedbetales over 20 år fra og med år 2002. Løpetiden på lånet er senere forlenget slik at siste forfall er i 2024. Første avdrag ble betalt 30. juni 2002.

Obligasjonslån

Avinor AS tok i 2009 opp børsnoterte obligasjonslån på totalt pålydende MNOK 1.500, lånedato 20. mai 2009, noteringsdato Oslo Børs 3. juli 2009.

I 2013 tok Avinor AS opp ytterligere børsnoterte obligasjonslån totalt pålydende MNOK 2.450, lånedato 22. april 2013, noteringsdato Oslo Børs 5. juli 2013.

Lån pålydende MNOK 453,5 ble innløst 22. april 2013

Lån regnskapsføres til virkelig verdi på utbetalingstidspunktet. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

Utestående obligasjonslån pr.31.12.2013 fordeler seg som følger:

Lån pålydende MNOK 396,5, forfall 20 mai 2014, rente 5,77 prosent

Lån pålydende MNOK 400, forfall 20 mai 2016, rente 6,56 prosent

Lån pålydende MNOK 450, forfall 8. mai 2020, rente 3,75 prosent

Lån pålydende MNOK 2000, forfall 8. mai 2028, rente 4,45 prosent

Banklån

Lån regnskapsføres til virkelig verdi på utbetalingstidspunktet. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

Avinor AS tok i 2011 opp et lån på MNOK 1500 i Den Nordiske Investeringsbank (NIB). Lånet ble utbetalt i desember 2011 og har løpetid på 20 år med 8 års avdragsfrihet. I 2012 tok Avinor AS opp ytterligere et lån på MNOK 1525,3 i Den Europeiske Investeringsbanken. Lånet ble utbetalt i juni 2012 og har 16 års løpetid med 4,5 års avdragsfrihet.

Avinors Parkeringsanlegg AS, Flesland Eiendom AS, Værnes eiendom AS og Sola Eiendom AS har avgitt negativ pantsettelseserklæring.

Pantelånene i Oslo Lufthavn Eiendom AS er sikret med MNOK 309,3 (2012: MNOK 343,2) med pant i bygninger på festet tomt. Den bokførte verdien på pantsatte bygninger er MNOK 452,0 (2012: MNOK 475,0).

I henhold til vedtektene er det ikke anledning til å stille pant i eiendeler knyttet til basisvirksomheten i konsernet.

Trekkrettighet

Konsernet har en utnyttet trekkrettighet i bank på MNOK 4000,0 til flytende rente, med utløp i 2018. Konsernet kan anmode om å utvide løpetiden, dette fordrer aksept fra deltakende banker.

Videre har konsernet utnyttet trekkrettighet i bank på MNOK 800,00 til flytende rente under gjeldende hovedbankavtale.

Sertifikatlån

Avinor har i løpet av 2013 tatt opp flere sertifikatlån, utestående pr 31.12.2013 var MNOK 800.

28. Annen kortsiktig gjeld

Beløp i MNOK

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Feriepenger	238,6	223,0	281,5	263,7
Forskudd fra kunder	50,4	50,5	272,3	131,5
Lønn og sosiale kostnader	89,6	71,8	103,5	85,5
Periodisering drifts- og investeringskostnader	328,7	391,7	433,5	526,2
Konsernintern gjeld	1 104,5	862,2	0,0	0,0
Øvrig kortsiktig gjeld	331,5	215,5	341,8	229,1
Sum	2 143,3	1 814,7	1 432,6	1 236,0

29. Betingede utfall og usikre forpliktelser

Forsvaret:

Det foreligger en samarbeidsavtale mellom Forsvaret og Avinor med tilhørende lokale avtaler om fordeling av ansvar og utgifter på lufthavner hvor begge parter har aktivitet. Prosessen med den endelige avregningen for regnskapsårene 2008-2009 er ikke avsluttet. Løpende a-konto betalinger mellom partene har vært basert på 2004-tall.

Forsvaret tok i 2007 initiativ til reforhandling av avtaleverket. Basert på mandat fra Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet er det inngått en samarbeidsavtale som ble godkjent av regjeringen i februar 2011, med virkning fra 1.1.2010. Avtalen fastsetter prinsipper for fordeling av investerings- og driftsutgifter mellom partene. Den praktiske gjennomføringen av avtalen, herunder beregning av betalingsstrømmer mellom partene, er ikke gjennomført. Det er derfor usikkerhet knyttet til de totaløkonomiske konsekvenser.

Regjeringsadvokaten har i brev av 11.03.2009 konkludert med at Avinor skal betale Forsvaret vederlag for bruksretten til grunnarealer på Værnes (Trondheim Lufthavn) og Flesland (Bergen Lufthavn). Grunnlaget for vederlaget skal fastsettes ved rettslig skjønn, og det er usikkerhet ved resultatet.

Ytre miljø:

Tidligere undersøkelser og tilhørende risikovurderinger har vist at det ved flere lufthavner er spredning av miljøavgiften PFOS (brannskum). Det er derfor gjennomført supplerende undersøkelser, hovedsakelig i vann og biota, ved 20 lufthavner i løpet av 2013. Med bakgrunn i disse undersøkelsene skal risikovurderinger foretatt i 2012 revideres. Rapportene skal sendes miljømyndighetene for ny behandling. Miljødirektoratet har pålagt Oslo lufthavn å iverksette tiltak ved brannøvningsfeltet der innen første august 2014, men har ikke vært like tydelige når det gjelder øvrige lufthavner. Det er ikke motatt tilbakemelding på rapporter oversendt myndighetene i januar 2013. Revidering av risikovurderingene, samt krav fra Miljødirektoratet vil være styrende for tiltak på PFOS- forurensede lokaliteter. Det er derfor stor usikkerhet rundt omfang og kostnader. Se note 26.

Kampflybase:

Stortinget har besluttet at Bodø hovedflystasjon skal nedlegges, mens Evenes skal bli framskutt base for kampfly i nord. Avinor drifter i dag Evenes og Forsvaret drifter Bodø Hovedflystasjon hvor Avinor har ansvar for den sivile delen. Kostnadene fordeles begge steder mellom Forsvaret og Avinor. Endringene på disse flyplassene vil få finansielle konsekvenser for Avinor, både med hensyn til framtidige investeringer i varige driftsmidler samt løpende driftskostnader.

Innflygningskontrolltjenester til Rygge, Sandefjord og Skien lufthavner

Avinor har krevd vederlag for innflygningskontrolltjenester for Rygge, Sandefjord og Skien lufthavner. Forsvaret betaler for Rygge i samsvar med inngåtte avtaler, men med forbehold om tilbakebetaling for sivil trafikk i det tilfelle at Sandefjord og Skien ikke betaler i siste omgang. Sandefjord og Skien har bestridt vederlagskravet på prinsipielt grunnlag, i det de hevder at krav om betaling manglet hjemmel i lov/forskrift. De nekter å inngå frivillig avtale. Rettslig prosess for avklaring av betalingsplikt er iverksatt.

30. Forpliktelser

Beløp i MNOK

Morselskap og konsern har inngått kontrakter per balansedag for investeringer som ikke er medtatt i årsregnskapet. Inngåtte forpliktelser er som følger:

	Avinor AS		Avinor konsern	
	2013	2012	2013	2012
Varige driftsmidler	817,4	1 235,9	4 239,1	4 094,2
Sum	817,4	1 235,9	4 239,1	4 094,2

31. Nærstående parter

Beløp i MNOK

Samferdselsdepartementet

Som eier av Avinor AS er staten ved Samferdselsdepartementet (SD) en nærstående part. Avinor konsernet har et langsiktig lån fra Staten.

SD har overordnet myndighet knyttet til strukturen på flyplassnettet og luftfartsavgiftene.

En eventuell nedleggelse av en lufthavn eller andre vesentlige endringer i lufthavnstrukturen skal forelegges SD. Endelig avgjørelse tas av Stortinget.

Takstregulativet som bestemmer satser på luftfartsavgifter skal godkjennes av SD.

Konsernselskap:

Mellomværende med selskap i samme konsern

	Oslo	Oslo	Avinors	Flesland	Værnes	Sola Hotel	Hell	
	Lufthavn	lufthavn	parkerings-	Eiendom	Eiendom	Eiendom	Eiendom	
	AS	AS	selskap AS	AS	AS	AS	AS	Sum
Avinor AS per 31.12.2013								
Lån til foretak i samme konsern	4 571,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4 571,3
Fordringer	545,5	51,2	14,6	0,0	0,0	0,0	0,2	611,5
Sum fordringer	5 116,8	51,2	14,6	0,0	0,0	0,0	0,2	5 182,8
Annen kortsiktig gjeld	704,9	140,6	30,1	84,9	52,6	75,8	15,6	1 104,5
Sum gjeld	704,9	140,6	30,1	84,9	52,6	75,8	15,6	1 104,5

	Oslo	Oslo	Avinors	Flesland	Værnes	Sola Hotel	Hell	
	Lufthavn	lufthavn	parkerings-	Eiendom	Eiendom	Eiendom	Eiendom	
	AS	AS	selskap AS	AS	AS	AS	AS	Sum
Avinor AS per 31.12.2012								
Lån til foretak i samme konsern	3 021,4	0,0	0,0	55,0	60,0	60,0	0,0	3 196,4
Fordringer	435,3	52,7	19,7	2,4	2,6	2,5	0,3	515,5
Sum fordringer	3 456,7	52,7	19,7	57,4	62,6	62,5	0,3	3 711,9
Annen kortsiktig gjeld	426,4	135,7	92,9	78,0	52,5	62,3	14,4	862,2
Sum gjeld	426,4	135,7	92,9	78,0	52,5	62,3	14,4	862,2

Ansvarlig lånekapital til Oslo Lufthavn AS utgjør MNOK 1 371,3 per 31.12.2013. Det betales ordinært ikke avdrag på lånet. Renten på lånet fastsettes som gjennomsnittet av 12 måneders NIBOR per 15.02, 15.05, 15.08 og 15.11 hvert år. I tillegg legges en margin på 1,5 prosentpoeng. Lån til finansiering av utbygging av terminal 2 (T2) på Oslo Lufthavn AS utgjør MNOK 3.200,0 per 31.12.2013. Renten baseres på Avinor AS's innlånsrente. Det betales ikke avdrag på lånet.

Det er belastet en festeavgift på MNOK 389,2 mellom Avinor AS og Oslo Lufthavn AS.

32. Hendelser etter balansedagen

Avinor utstedte 13. mars 2014 et nytt obligasjonslån under selskapets EMTN (Euro Medium Term Note) program, pålydende EUR 300 millioner med syv års løpetid og kupong på 1,75%. Lånet vil noteres på Luxembourg Stock Exchange.

ERKLÆRING FRA STYRET OG DAGLIG LEDER

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2013 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet. Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til selskapet og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer selskapet og konsernet står overfor.

Oslo, 28. mars 2014

Ola Mørkved Rinnan
Styrets leder

Ola H. Strand
Nestleder

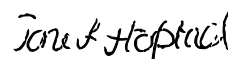
Eli Skrøvset

Anne Breiby

Dag Hårstad

Tone L. Hofstad

Per Erik Nilsen

Olav Aadal

Grete Ovnerud

Heidi Anette Sørum

Dag Falk-Petersen
Konsernsjef

Til generalforsamlingen i
Avinor AS

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Avinor AS, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2013, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og konsernsjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og konsernsjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og konsernsjef finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet for Avinor AS avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2013 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

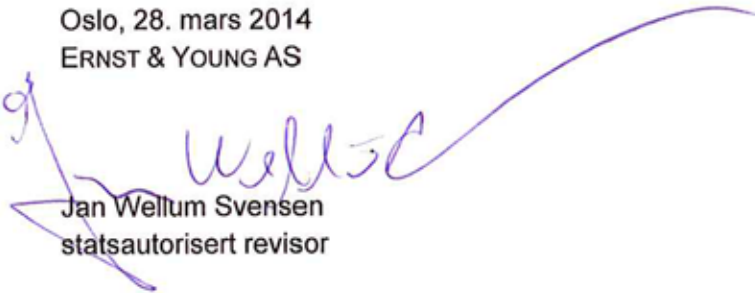
Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelsen om foretaksstyring

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelse om foretaksstyring om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og konsernsjef har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 28. mars 2014
ERNST & YOUNG AS

Jan Wellum Svensen
statsautorisert revisor

Postadresse: Avinor AS, Postboks 150, 2061 Gardermoen
Besøksadresse: Oslo Atrium, Dronning Eufemias gate 6, 0191 Oslo
Telefon: +47 815 30 550, Telefaks: +47 6481 2001, www.avinor.no

